

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת מטות - מסעי תשפ"א

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
 Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
 181 Huschke Road
 Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
 Heichal Hakodesh
 Boro Park
 1011 41 Street
 Brooklyn NY 11219
 1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
 Heichal Hakodesh
 Williamsburg
 27 Skillman Street
 Brooklyn NY 11205
 1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
 Heichal Hakodesh
 Kiryas Joel
 8 Premishlan Way.
 Monroe NY 10950
 1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
 Heichal Hakodesh
 Kiryas Joel
 8 Hayes Ct.
 Monroe NY 10950
 1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
 Heichal Hakodesh
 Monsey
 32 Dolson Road
 Monsey NY 10952
 1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
 בלומוינג גראוו**
 Heichal Hakodesh
 Blooming Grove
 24 Merriewood LN S
 Monroe NY 10950
 1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
 181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
 פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיווק פאר די
 אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
 ברסלב**
212-444-9191

גרפיקה עיצוב ועימוד: א.י.ש. אשדוד 05276-27127

1 **הכ** נמי מסתברא שלשה דברים בר - רבנן רבקה בר אשר לא נרס הכי נמי מסתברא אלא
 2 הכי גריסי: אח שמע שלשה דברים, משום דמאי אולמיה דחא מרא אדיתיי בבר
 3 ונראה לי דשפיר מיתיי דברייתא קמיתא לא מיתיה בן מיקו דם לסרוכני, ולהכי חיי דחק
 4 דא דמוקמינן למעוטי מיקו דם לסרוכני מה שלא הוחרב בו, אבל מהא מיתיי שפיר מאי לאו
 5 באלו אחרוני דסיפא דסליק מנהא קאי, ולמעוטי
 6 מיקו דם לסרוכני דקא רחי גיטא ויא (שבת)
 7 משום דבכל דוכתא דשאר הכי נמי מסתברא,
 8 בשביל זה אין למוחקו, ובפרק קמא דקודושין
 9 (ב"ב) גבי מעשה במדוני אודי יש הכי נמי
 10 ומסתברא שאינו נשאר. ובפרק "זוהבי" נבא
 11 מצינא מ"ב) יש וגם כן? להכי נמי מסתברא
 12 שאינו נשאר - בשמעתא דמטבעא אין נעשה
 13 תליפין לפרוש רשי.

אלא

1 למקמליה כדרי הנורק - למאן דאמר רוח רעה שורה עליו לא יקרב אצלו להרוג בידים
 2 אלא ורק בו חין או סכין והורגו. רחיקי ביה - המתרחק בו. דבית ליה - שחבלק נטיב.
 3 נישלה לטמאי - ויפישת בגדיה. משכא אדמי - הוא הצבוע, וכלעו פוטוויש. אמר
 4 דכירא - צבוע וכו'. כגותבא דנתשא - על ידי קנה של נחשת. דילמא חיי לכבואה דרשי
 5 - שקעין מן הכולל עליו ומסוכין. צליתא -

1 למקמליה בְּדָבָר הַנּוֹרֵק. תִּנְיָא כּוּוּתִיה דְּשִׁמּוּאָל:
 2 כְּשֶׁהוֹרֵגִין אוֹתוֹ אִין הוֹרֵגִין אוֹתוֹ אֵלָא בְּדָבָר הַנּוֹרֵק.
 3 חֲרִיף בִּיה - מִסְתַּבֵּן, דְּבִיבִית לִיה - מִיִּית. חֲרִיף
 4 בִּיה מִסְתַּבֵּן, מֵאִי תִסְתַּמֵּיה? נִישְׁלַח מֵאִנְיָה וְיִדְהִישׁ.
 5 רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ חָף בִּיה תַּד מוֹיְנִיּוֹ
 6 בְּשׂוּקָא, שְׁלַחֲנִיּוֹ לְמֵאִנְיָה וְרַחֲשׁ. אָמַר: קִימִיתִי
 7 בְּעֵצְמִי "הַחֲכִמָּה תַחֲתֵיה כְּעֵלִיה". דְּבִיבִית לִיה מִיִּית,
 8 מֵאִי תִסְתַּמֵּיה? אָמַר אֲבִי: יִתִּי מִשְׂבַּא דַּאֲפָא
 9 דְּיִדְכִירָא, וְיִתְכַּוֵּב עֲלֵיה: אֵנָּא פִלְגִיָּא בַר פִּלְגִיָּא אֲמִשְׁפָּא דַּאֲפָא דִּירָא בְּתִיבָא עֲלֵךְ
 10 בְּנִיתִי בְּנִיתִי קְלִירִים. וְאָמְרִי לָהּ: קְנִי קְנִי קְלִירִים יְהִי ה' צְאֹת, אֲמַן אֲמַן סְלֵה.
 11 וְנִישְׁלַחֲנִיּוֹ לְמֵאִנְיָה וְלִקְבִירָתוֹ בִּי קְבִירַי עַד תְּרִיסַר רִחֵי שְׁמַאי, וְנִפְקִירָתוֹ וְנִקְלִירָתוֹ בְּתַנְיָא,
 12 וְנִבְרִירָתוֹ לְקַמְטִיָּה אֲפֻרְשַׁת דְּרָכִים, וְהִנֵּךְ תְּרִיסַר רִחֵי שְׁמַאי, בִּי שְׁתֵּי מֵא - לֹא לִישְׁתִּי
 13 אֵלָא בְּגִיתָא דְּנִישְׁמַאי, וְדִלְמָא חוּי בְּבֹאֵר דְּשִׂדְא וְלִסְתַּבֵּן. בִּי הָא דַּאֲפָא בַר מְרַחָא,
 14 הוּא אָבִי בִּי מוֹיְנִי, עֲבָדָא לִיה אִמְוִיה גּוּבְתָא דְרַחְבָּא, "עוֹד אָבִי רַבִּי מֵתִיָּא". רַבִּי
 15 יוֹחָנָן הֵשׁ בְּצַפְרֵינָא, אֲזַל גַּבַּהּ דְּהוּא מִסְרוּגִיתָא, עֲבָדָא לִיה מִלְחָא חֲמִישָׁא וְיַעֲלֵי
 16 שְׁבַתָּא. אָמַר לָהּ: בְּשַׁבַּת מֵאִי? אָמְרָה לִיה: לֹא צְרִיבִית. - אִי מִצְטַרְבִּינָא מֵאִי? -
 17 אָמְרָה לִיה: אִישְׁתַּבַּע לִי דְלָא מְגִלִּית. - אִישְׁתַּבַּע: לֵאלֹהֵי דִישְׁרָאֵל לֹא מְגִלִּיתָ. נִפְקַ
 18 דְרִשָׁה בְּפִירְקָא. - וְהָא אִישְׁתַּבַּע לָהּ! לֵאלֹהֵי דִישְׁרָאֵל לֹא מְגִלִּיתָ, הָא לְמַנּוּ שְׁרָאֵל
 19 מְגִלִּיתָ. - וְהָא אִיפָא חֲלוּל הֵשֵׁם! - דְּמַגְלִי לָהּ מַעֲרַבָא, מֵאִי עֲבָדָא לִיה? אָמַר רַב
 20 אִיפָא בְּרִיה דְּרַב אֲמִי: מִי שְׂאוֹר שְׁמֵן יוֹת, וְיִלְחֵה. רַב יְיָמַר אָמַר: שְׂאוֹר גַּיְפִיה, שְׁמֵן
 21 יוֹת וְיִלְחֵה. רַב אֲשִׁי אָמַר: מִשְׁחָא דְהַרְפָּא דְרַחֲוּא, אָמַר אֲבִי: אֵנָּא עֲבָדִי לְכוּלְהוּ, וְלֹא
 22 אִיתַּסְפָּא, עַד דְאָמַר לִי הֵוֹא מוֹיְעָא: אִיִּיתִי קְשִׁיּוּתָא דְיוֹתָא דְלָא מְלוּ תִילְתָא וְקִלְנִיָּה
 23 בְּגוּרָא אָמְרָא דְתַרְתָּא, וְאִדְבִּיק כְּכִי דְרִיִּה. עֲבָדִי הִכִּי וְאִיתַּסְפָּא. מִפּאִי תַהֵן? מִקְמִימִי
 24 מְקִימִי דְחִיפִי וּמְשִׁוּיָי כְּפֹא דְתַרְסָנָא. וּמֵאִי סִימְנִיה? פַּד רַמִּי מִיִּדִי כְּכִיָּה וְאָתָא דְמָא
 25 מְכִי דְרִי. רַבִּי יוֹחָנָן בִּי הֵשׁ בְּצַפְרֵינָא עֲבַד הִכִּי בְּשַׁבַּתָּא, וְאִיתְּסִי. וְרַבִּי יוֹחָנָן הִכִּי עֲבָד
 26 כִּי? - אָמַר רַבִּי נַחְמָן בַּר יַעֲזֵק: שְׂאִי צַפְרֵינָא, הוּאִיל וּמִתְחַלֵּל בְּפֹה וְגוֹמַר כְּבִי
 27 מְעִיָּם. אָמַר לִיה רַב תַּיָּא בַר אֲבָא לְרַבִּי יוֹחָנָן: כְּמָאן - קְרִבִי מֵתִיָּא בְּן חֲרֵשׁ, דְאָמַר
 28 חוֹחֻשֵׁשׁ כְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבַּת? אָמַר לִיה: שְׂאִי אֹמְרִי: בּוּן, וְלֹא פִאֲחַרְתָּ. לִמָּא
 29 מְסִיעֵי לִיה: מִי שְׂאָחוּז יִרְקוֹן, מְאֲכִילִין אוֹתוֹ בְּשַׁבַּתָּא, אִיתִי וְתַחוּשֵׁשׁ כְּפִיו - מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבַּת, דְּבָרִי רַבִּי
 30 מְתִיָּאִין אוֹתוֹ מְחַצֵּר כְּבַד שְׁלוֹ, וְתַחוּשֵׁשׁ כְּפִיו - בְּאִילוֹ אִין בְּהַם מְשׁוּב רַפּוּתָהּ. בְּאִילוֹ לְמַעוּטִי מֵא -
 31 מֵאִי לֹא לְמַעוּטִי סַם? - לֹא, לְמַעוּטִי מְקִיזִין דָּם לְסוֹרְגִי. הִכִּי נְמִי מִסְתַּבְרָא, דְתַנְיָא:
 32 שְׁלִישָׁה דְרָבִים אָמַר רַבִּי יַעֲמַעֲלָא בְּרַבִּי יוֹסִי שְׁמַעֲמַע מְשׁוּם רַבִּי מֵתִיָּא בְּן חֲרֵשׁ:
 33 מְקִיזִין דָּם לְסוֹרְגִי בְּשַׁבַּת, וּמִי שְׁנָשְׁבוּ כְּלַב שְׂטֵמָה מְאֲכִילִין אוֹתוֹ מְחַצֵּר כְּבַד שְׁלוֹ,
 34 וְתַחוּשֵׁשׁ כְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבַּת. וְחֲקַמְסִי אֹמְרִי: בְּאִילוֹ אִין בְּהַם מְשׁוּב רַפּוּתָהּ.
 35 וְתַחוּשֵׁשׁ כְּפִיו מְטִילִין לוֹ סַם בְּשַׁבַּת. וְחֲקַמְסִי אֹמְרִי: בְּאִילוֹ אִין בְּהַם מְשׁוּב רַפּוּתָהּ. וְלַמְעוּטִי דְסִפָּא.

חא

36 בְּאִילוֹ לְמַעוּטִי מֵא - מֵאִי לֹא אֲתַרְתִּי בְּתַרְתִּיָּא, וְלַמְעוּטִי דִישְׁמָא? - לֹא, אֲתַרְתִּי דִישְׁמָא קַמְוִיתָא, וְלַמְעוּטִי דְסִפָּא.

1 אלא מגדולי ישראל - ואפילו דיבא דאפשר נבברי - מצוה בישראל, שמה יתעצל ויגבר
2 ולא יעשה, ויבא לירי סנהד.

3 מכבין ומספקין בפני הדיקלה - תימה לי: דידה ליה זו ואין צריך לומר זו, כיון דאפילו
4 לכבוה שרי - לא שכן להספיקו ויש לומר: אפילו לאוויי כלים דרשו הרבים

5 ולהפסיק בהו, דסלקא דעתך אמינא: הוואק

6 לכבוה שרי, אבל כולו יאמי להביא כלים דרך

7 רשות הרבים מלאים מימי, דאיכא דרתי: הוצאה

8 והנבסא גרמי כבידי, רעה, סלקא דעתך אמינא:

9 כוידו שרי טפי - שהווא ברור ויהי שיעיל, אבל

10 להביא כלים - דילמא קודם שזיבאם תעבור

11 הדיקלה, ונמצא שדחלל שבת שלא לדרך - קא

12 משמע קו, הא דפרשו כולוהו הא דפרשו

13 מקצתייהו - נראה לפרשי: תפרשו כולוהו לחצו

14 אחרת וינאן גם משם, ולא ישאר בהם גם אחד

15 שנפלה עליו מפלה, דהו פריש לחצוהו אחרת ולא

16 יצאו משם - מה לו חצו לו מה לו חצו אחרת

17 דהו דפרשו מקצתייהו, שלא פריש מבאן לאוהא

18 חצו אחרת אלא אחד.

ולפסק

1 תא שמינע דתינ רבה פו שמואל: עופרה שתייריה -

2 מאכילין אותה עד שתשוב נפשיה, וזו שנשכבו כלב

3 שמויה - מאכילין אותה מחציר קבד שלו, והחושש בפיו

4 - ממוילין לו סם בשבת, דברי רבי אלעזר ברבי יוסי

5 שאמר משום רבי מתאי בן תרש. והקבצים אומרים:

6 בוו ולא באחרת. בוו אהייא? אילימא עופרה -

7 פשמאז עופרה מו איכא למאן דאמר דלא? אלא לאו

8 אפם, שמינע מיהו, רב אישי אמר: מתניתין גמי דיקא

9 "ועוד אמר רבי מתאי בן תרש החושש בפיו ממוילין

10 לו סם בשבת" ולא פליגי רבנן עליה, ואם איתא

11 דרבנן רבנן עליה - ליערביניהו וליתניהו, וליפלגו

12 רבנן בסופא - שמינע מיהו. "מפני ששפק נפשות הוא"

13 וכו', למה לו תו למימר וכל ספק נפשות דוחה את השבת? אמר רב יהודה אמר רב: לא

14 ספק שבת זו בלבד אמרו, אלא אפילו ספק שבת אחרת. היכי דמי? בגון דאמרוהו להמניא

15 יומי, ויזמא קמא שבתא. מהו דתימא: ליערב עד לאוחרת פה היכי דלא יחול עליה תרי

16 שבתא, קא משמע לן, מתני גמי הכי: מחמין חמין לחילה בשבת בין להשקותו בין להברותו.

17 ולא שבת זו בלבד אמרו אלא לשבת אחרת. ואין אומרים: נמתין לו שיקא יכריא, אלא

18 מחמין לו מיהו, מפני ששפק נפשות דוחה את השבת ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק

19 שבת אחרת. ואין עושיין דברים הללו לא על ידי נכרים ולא על ידי כותבים, אלא על ידי

20 גדולי ישראל. ואין אומרים דברים הללו לא על פי נשים ולא על פי כותבים, אבל

21 במקצתין לדעת אחרת. תנו רבנן: במקצתין פקוהו נפש בשבת והזריו תרי זה משובה, ואין צריך

22 לישול רשות מביית דין. האי ביציד? ראה תינוק שנפל לים - פורש מצודה ומעלהו. והזריו תרי

23 זה משובה ואין צריך לישול רשות מביית דין - ואף על גב דקא צייד פורו, ראה תינוק שנפל

24 לבו - עוקר חיליא ומעלהו. והזריו תרי זה משובה ואין צריך לישול רשות מביית דין - אף על

25 גב דמתקן דרנא, ראה שנעקלה דלת בפני תינוק שבורה ומוציא, והזריו תרי זה משובה ואין

26 צריך לישול רשות מביית דין - ואף על גב דקא מיכין למתקבד כשיפי. מכבין ומספקין

27 מפני הדיקלה והזריו תרי זה משובה ואין צריך לישול רשות מביית דין - ואף

28 על גב דקא מבית מוכבי. נצריכא, דאי אשמועינן ים - משום דאדחכי והכי אול ליה,

29 אכל בור דקא יתיב - אימא לא, צריכא. ואי אשמועינן בור - משום דקא מיבעית, אכל

30 נעקלה דלת - אפשר דיתבי בהאי גיסא ומשבוש ליה באמנו, צריכא. "מכבין ומספקין"

31 למה לי? דאפילו לחצוהו אחרת. אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: לא הלכו

32 בפקוהו נפש אחר הרוב. היכי דמי? אי נימא דאיכא תשעה ישראל ונכרי אחד בינייהו

33 - רובא ישראל נינהו! אלא פלגא ופלגא - ספק נפשות להקל. אלא דאיכא תשעה

34 נכרים וישראל אחד - האי גמי פשיטא, דתוה ליה קבוע, וכל קבוע פמחצה על מחצה

35 דמי! - לא צריכא דפרוש לחצוהו אחרת, מהו דתימא: פל דפרישי - מרובא פרישי,

36 קא משמע לן דלא הלכו בפקוהו נפש אחר הרוב. איני? והאמר רבי אסי אמר רבי

37 יוחנן: תשעה נכרים וישראל אחד, באותה חצר - מפקוהו, בחצר אחרת - אין מפקוהו!

38 לא משאי. דפרושי כולוהו, הא - דפרוש מפקתייהו. וזו אמר שמואל הקי?

39 והתני: מצא פה תינוק מושלך, אם רוב נכרים - נכרי, ואם רוב ישראל - ישראל,

40 מחצה על מחצה - ישראל. ואמר רב: לא שנו אלא להחיותו, אבל ליחסו - לא,

41 ושמואל

1 שמע דאמר רב יוסף עובדה שהיריה וכו' ופי' שנשכבו וכו' ותחשו בשפי זכו' וחכמים

2 אומרים בוו - אנו מודים, ולא באחרת. בוו אהייא אי נימא אנוכיה פשיטא - וכי עובדה

3 שהיריה ר' מתאי קמי' לזה סתמא דהא. אלא לאו אפם - קיימי. דאילו אחרת כבר תנו

4 פולגאטא במתניתין, שנע מיהו דבסם מורו. לא ספק שבת זו בלבד - לא שדא ספק

5 הנפשות לשבת זו, אלא אפילו אין הספק לשבת

6 זו, דפשיטא לן דרובא לא נימא. אלא ספק שאם

7 יהיה ישר לו היום - שמא נימא לשבת הבאה,

8 והכי דינן ענין דאמרוהו - אלא אפם - דאמרוהו - לישעוהו לו

9 דרפאה שנתה מימם. ליתריות - רדיצה, שמא

10 יבריא מאילוי, על פי נשים - אם נשים או

11 כותים אומרים צריך - אין מחללין על פיקן,

12 אבל כמפרשין לרעת אחרת - כגון שנים

13 אומרים צריך, ושלשה אומרים אין צריך, ואשה

14 או כותי אומרים צריך - מוסתרינן למתוהו פלגא

15 ופלגא וספק נפשות להקל. פקוהו -

16 דשקופברין דבלעו, בכל דבר שצריך לו לשפש

17 להצטרך כמות סנהד, ואף על גב דצריך כותיו -

18 עמו, כל תני אף על גב דקאמר הכא משנה

19 ויתרה דיק, דקתני: ואינו צריך לישול רשות,

20 למה ליה דתני הבא את תני ליה והזריו תרי זה

21 משובח אלו הוא אתא לשמועני, ואפילו

22 הוא צריך לרבו. עוקר חיליא - כדי להשפיל

23 שפת הבור, וידא נוח ליכנס. נעלה דלת -

24 והתניקו נבעת. לפיכךהו כשיפי - בסים

25 שצריך להם, לישאן אחרנא כשיפי - קוסמן

26 להדיקלה. ומספקין בפני הדיקלה - בבליס על

27 מחמת אז על חרס מלאים מימי, ודיקלה שיש

28 בה סכת נפשות קאמר. דקא סבך כפובי -

29 משפיל ומציע התולים לצלות עליהם לערב.

30 דאחיבי והכי - אם יקלי לבית דין לישאל -

31 אויל ליה לאיבור. משכס ליה - מפתוהו,

32 ומקריט לו אגוסם. דאפילו לחצי אחרת -

33 דליקה בחצרו זו, ונפשות בחצרו אחרת, וזה

34 תליא אז קטסיס. לא הלכו בפקוהו נפש אחד

35 היוב - דאם ספק כרבי או ספק ישראל -

36 מפקוהו, ואף על גב דרובא נכרים הוו התם, אי

37 נימא תשעה ישראל וחד נכרי - תנפיל מפרתי

38 על אחד מתו ואין דיוט אם ישראל אם נכרי

39 הוא. אלא דאיכא תשעה נכרים וחד ישראל -

40 ואשמועינן, דאף על גב דרובא נכרים -

41 חישנין שמא ישראל הוא, ומפקוהו - הא גמי

42 פשיטא, דקיימא לן: כל קבוע במחצה על

43 מחצה דמי, נפקא לן כמטרדין ובכחובת

44 מרוארב לוי - פרט לוורק אבן לנו. לא צריכא

45 דפרושי לחצי אחרת - ושם מפלה על האחד

46 מכולהו, דכלל דכותא אמרין: כל דפרישי -

47 מרובא פרישי במידי דנידין, והכי לא אמרין

48 בהי, ואף על גב דבפרישתן כולוהו נידוי, אח

49 דפרשו כולוהו - הואיל ואיתחוק ישראל בהאי

50 חצר, שנפלה בו מפולת - מפקוהו, ואף על גב

51 דנידין (ליה) לא אולטין בתר רובא, אח דפרישי

52 פקצתייהו - ולא דינעין אי הוה ישראל בהאי

53 חצר, אולטין בתר רובא, הואיל ולא איתחוק.

54 והא תנו תינוק מושלך - משנה היא בסדר

55 סדרות, בעד ישראל נכרים דרים בת. לא

56 שני - דאם רוב ישראל מחוקין ליה לישראל

57 אלא להחיותו. אבל ליחסו - כגון אם נקבה

58 היא שיהא כות מותר בה - לא. אפילו ליכא למיחש לאסופי, כגון תרן דאמרין במסכת קדושין (עגב) תלי בדיקלא, תלי פיחקא, ימרי חומרא, דתחומא - חישנין שמא

59 נכרית היא, ונזרת אסורה לכחותה, ואף על גב דרוב ישראל - מעלה עשו ביחוסין, דבענין חרבי, כדאמרין בכחובת פריק ספק (טזא).

יומא. פרק שמיני - יום הכפורים דף פה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שמוניליון)"
 קסט
 רש"י
 תוספות

1 ושמאל אמר לפקח עליו את הגל - קאמר, דאם רוב ישראל - ישראל, אבל במחצה
 2 על מחצה - לא, וכל שכן ברוב נכרים. אינו כן - דאמר אפילו ברוב נכרים מפקחין.
 3 למאי הילכתא - דהו וברי גלביא דשמאל, כיון דאמר מפקחין עליו - כל שכן
 4 דמעה לחרוזתו, ולמנא הילכתא הוה נביחא להאבילו נבילות - עד שיגדלו, ויקבל עליו
 5 גירות. אמר רב ישראל למאי הילכתא
 6 - הוה ישראל ברוב ישראל ספיק ממתנה על
 7 מחצה, דאי לא להאבילו נבילות - במחצה
 8 על מחצה לא ספיקין ליה. לנזקין - שור של
 9 ישראל שנגח של כברי פטור, ושור של כברי
 10 שנגח של ישראל, בין הם בין מועד - משלם
 11 נזק שלם. ולשם ישראל שנגח של ישראל, הם
 12 - משלם חצי נזק, מועד - משלם נזק שלם.
 13 אי נימא דנגיחה תורה ריהא לתורה דיהי -
 14 וקאמרין דמתיבין ליה לשלומי. נתיי ראה
 15 - דירשאל הוא, ושקול. וכל זמן שאן טבל
 16 בבית דין לשם גירות - לא מצינן לישראל
 17 לחובי שלומי. פלטא - משלם כשישראל
 18 אידין פלגא ספק הוא, וזה חובעו נזק שלם כיון
 19 כברי אמר ליה אייתי ראה דלאו ישראל אמר
 20 ושקול. מאי קאמר - כל הני ספיק דקנה,
 21 מאי אתו לאשמעינן? שפילין את הפת -
 22 לחצר המערבת, דליכא איסור אלא טטלוס
 23 אבל הכא - כי לא שרית ליה לפקוח, מאי אתי
 24 ליה למיעוב, ותיחזי איסורא דאורייתא דנשר
 25 הא מקמי דהי. עד היכן הוא בודק - אם דומה
 26 למת שאינו מיוזא חסד, עד היכן הוא פקח
 27 לדעת האמת? עד חוטמו - ואם אין חותם
 28 בחוטמו, שאינו מוציא רוח - דהאי מת,
 29 ויחיהו. הכי נתישנן: אמר רב פפא מחלוקת
 30 מלמטה למעלה - מחלוקת דהרף תנא, דמר
 31 אמר עד לבו ומר אמר עד חוטמו. ולמטה
 32 למעלה שמוצא דרף מרגלותיו תחלה, ובודק
 33 והולך כלפי ראשו. דמר אמר בלבו יש להבדוק,
 34 אם יש בו חיות, ששנמותו דופק שם, ומר אמר:
 35 עד חוטמו דוינאן דהיא חיות ניכר בלבו, וניכר
 36 בחוטמו. וני נודך - וזה הוא שער ראשה
 37 אפילו תיבא אפילו שאלו - נמי סבירא ליה עד
 38 חוטמו, ולוי הברד - לא פירש לי מהו.
 39 ושפיכות דמים - שחורה לבעל בית לשפוך
 40 דמו של זה להוצלת נפש, עבירה חמורה
 41 היא, ששטמאת את הארץ כדכתיב (מגדבר לה)
 42 ואל תטמא את הארץ בני פרישת רוצחין.
 43 וזהו לשביעה שחמתק - כדכתיב (שם) אשר
 44 אני שוכן בתוכה, האם את מטמא - אינו שוכן
 45 ונבי רוצח כתיב. מעם מובח - אם אתן הוא
 46 שבא לעבוד עבודה, ולא מעל מובח - אם
 47 התחיל בעבודה, ואם מפקחין לבא לידן, אלא
 48 משלים עבודתו.

1 ולפקח את האינו כן - אמר רבינו יצחק דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר
 2 הרוב, משום דכתיב (ויקרא יד) וחי בהם ולא שימות בהם, שלא יוכל לזכות
 3 בשום ענין לידית מיתת ישראל.
 4 להאבילו נבילות - לא היה מצוי למיכור שולח לחרוזתו, משום דאפילו מתנה על מחצה
 5 אינו יוצא לחרוזתו - ודוקא ברוב ישראל אמרינן
 6 לא שנו אלא לחרוזתו.
 7 להחזיר לו אבדתו - דהא ואל קאמר
 8 להחזירו, כדקאמר רב ליעל - פירש
 9 רש"י ולשמאל איתמר, דסבירא ליה דאפילו
 10 לפקח את הבעל הנזק שכן אית הולכין אחר הרוב, כל
 11 שכן לחרוזתו. ואף על גב דסבירא ליה לשמאל
 12 (בבא בתרא נבב) את הולכין בממון אחר הרוב -
 13 ונני מילי דיבא אית ליההי ברשות בעלים, כמו
 14 מוכר שרד לחכרו ומצא נזק, אבל לכא ראה
 15 אהא ליההי ברשות בעלים - אולנין בתר רובא,
 16 ובנתיבות ספק פקח קמא (ט"ג) פירש דבוחא
 17 נקט, אפילו לחרוז לו אבדה, דיכא עבדה
 18 גדולה, דמאמרין (סנהדרין ע"ג) המחזיר אבדה
 19 למתו עליו דהכחב אמר: למען פסות הרוח את
 20 הגמארה וגו' - ואפילו בחי מחזיר הדיקא דאיכא
 21 רוב ישראל, וכל שכן לחרוזתו, דליכא עבדה
 22 כולה, האי דמפתקין עניי בתום עניי ישראל
 23 מופי דרבי שלום (גיטין א"א).
 24 להחזירו לו אבדה - אבל מתנה על מחצה -
 25 לא, דאמר ליה. אייתי ראה דירשאל את ואחזיר
 26 לך.
 27 לא עריבא דנגיחה תורה דיהי לתורה דין -
 28 תימה ליה דהוה מצוי למימר כולוהו לנזקין,
 29 אם רוב ישראל - ישראל, דנגיחה תורה דין
 30 לתורה דיהי, מתנה על מחצה ישראל דנגיחה
 31 לתורה דיהי לתורה דין - ולו דלמא אלא
 32 פלטא, אם את רוב נכרים כברי - משלם נזק שלם,
 33 אלא ניהא למימר חדוש בכל חז.
 34 אבא שאל אמר מיטבור - הקשה רבינו הם
 35 דבפיק דמפתח (נדה כ"א), תנאי איהו
 36 שפיר מודקס? אבא שאל אמר תחילת ברייתו
 37 מראשו, ועוד הקשה דהא רתם משמע דלא איירי
 38 אלא בגדול האברים ובקטן, כדאמ מסים עלה
 39 שתי עיניו כשני טיפין של זבוב וכו'. לחיב גרס
 40 רבינו הם תחילת ברייתו כרשון, פירושי: ים
 41 שנגמר תחילת עורו דהי כל גופו גדול כשלם,
 42 כדמותרנימין רשנאו, וכן פירש בערוך וערך שרשון,
 43 אבא שאל, עד כאן לא קא אמר אבא שאלו תהם - אלא לענין יצירה, דכל מדי מפיצעתיה
 44 מותצרי, אכל לענין פקוח נפש - אפילו אבא שאלו מודי דעקר חיותא באפיה הוא, דכתיב
 45 "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו" אמר רב פפא: מחלוקת ממישה למעלה, אכל ממעלה
 46 למטה, כיון דבדק ליה עד חוטמו - שוב אינו צריך, דכתיב "כל אשר נשמת רוח חיים
 47 באפיו". וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מחלוקין בדרדך, ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן
 48 עזריה מחלוקין אחריהו, וישאלהו או בפניהם: מניין לפקוח נפש שדוהה את השבת? נענה רבי ישמעאל ואמר: "אם פחתה
 49 מישאלה הנהגה", ומה היה שפקח על קמון בא קמול על נפשות בא, ושפיכות דמים ממאמ את הארץ וגורם לשיבנה שחמתק
 50 מעם ישראל - ניתן להצילו בנפשו, קל וחומר לפקוח נפש שדוהה את השבת. נענה רבי עקיבא ואמר: "יחי ויד אשר על רעהו וגו'
 מעם מובחי תקנתו למות". "מעם מובחח" - ולא מעל מובחח. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא להמת,

1 **עם** התשובה את כפני עמדה לא נומא לדי בריב - ו תסה לוי דודה מצוי לשני; מיתה ויום
2 הכפורים מכפרת עם התשובה - על כל עבירות שבחורה, אבל בלא תשובה - יש
3 עבירות שאינן מכפרות עליהן, כגון פורק על ומגלה פנים ומיפר ברות, ויש לומר: השפיר
4 טפי משני, אי נמי, יש לומר: הומיא דסיפא, דקטני ועל התמורת הוא תולה עד שיבא יום
5 הכפורים וכפר. ודודאי בכל עבירה איירו, דאינה

6 מכפרת בלא יום הכפורים - הכי נמי ורשא. 1
7 **חזין** מפורק עול - בסוף פרק קמא דשבועות 2
8 (א.ג.א.) נפקא ליה מפרקא "כי דבר רה ביה" - 3
9 זה הפרק על ומגלה פנים מתורה, וזאת ממוחו 4
10 הפר" - זה דבורי בירש ביה, וזכרת הכרת" - 5
11 הכרת לפני יום הכפורים, וזכרת" - לאחר יום 6
12 הכפורים. יכול אפילו עשה תשובה - התלמוד 7
13 לומר "ענה ביה לא אחרתי אלא מונח ששנה בה. 8
14 והקשה דרב רבי יעקב מאנרלייניש וז"ל: 9
אמאי

10 ולא אהם מסורים בידה. רבי שמעון בן מנסיא אומר: "ישמרו כגו ישראל את השבת", אהנה
11 תורה: חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור שבתות הרבה. אמר רבי יהודה אמר שמואל:
12 אי תנאי הנהם הנה אהת, דידי ערפאס מדידהו, ויהי בהם" - ולא ששמות בהם. אמר רבא:
13 לכולהו אית ליה פירכא. בר מרשמיאל גלות ליה פירכא. דרבי ישמעאל - דילמא בדרבא,
14 דאמר רבא: מאי טעמא דמתחרת - תוקח אין אדם מעמיד עצמו על ממונו, תנאי מידע
15 דע דקאי לאפיה, ואמר: אי קאי לאפאי - קטילנא ליה ויתחודה אמרה: בא לתהיך - השכם
16 להרוג. ואשכחן ודאי, ספק מנלן? דרבי עקיבא נמי, דילמא בראב"י. דאמר אב"י: מסרינן ליה
17 וזנא דרננן, לידע אם כמש בדרבין. ואשכחן ודאי, ספק מנא לן? וכוליה אשכחן ודאי, ספק
18 מנא לן? ורשמיאל ודאי לית ליה פירכא. אמר רבינא ואיתומא רב נחמן בר יצחק: טבא
19 תדא פלפלתא תריפא ממלא צנא דקרי. **משנה** תפאת ואשם ודאי - מכפרין. מיתה ויום
20 הכפורים - מכפרין עם התשובה. תשובה מכפרת על עבירות קלות, על עשה ועל לא
21 אהטא, ועל התמורה הוא תולה עד שיבא יום הכפורים ויכפר. האומר "אחטא ואשם",
22 אהטא ואשם" - אין מספיקן ביה לעשות תשובה, אהטא ויום הכפורים מכפר" - אין יום
23 הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו
24 - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו. דרש רבי אלעזר בן עזריה: "מכל תפאתיכם
25 לפני ה' תמירוהו" עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו
26 - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו. אמר רבי עקיבא: אשרים ישראל, לפני
27 מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - איביכם שבשמיים, שנאמר "והקרת עליכם מים מטהרים
28 ויטהרתם" ואומר "מקוה ישראל ה'" מה מקוה מטהר את הנמאים - אף הקדוש ברוך הוא
29 מטהר את ישראל. **גמרא** ואשם ודאי - אין, ואשם תלוי - לא? והא כפרה בתובא ביה!
30 הנך מכפר כפרה גמורה, ואשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה. אי נמי: הנך - אין אחר
31 מכפר כפרתו, ואשם תלוי - אחר מכפר כפרתו, דתנן: תיבי תפאת ואשמות ודאין שעבר
32 עליהן יום הכפורים - תיבינן, ואשמות תלוין - פטורין. "מיתה ויום הכפורים מכפרין עם
33 התשובה". עם התשובה - אין, כפי עצמן - לא, נימא דלא בריב, דתניא, רבי אומר: על כל
34 עבירות שבתורה, בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה, יום הכפורים מכפר, חזין מפורק
35 עול ומגלה פנים בתורה וימיפר ברות בישור, שאם עשה תשובה - יום הכפורים מכפר, ואם
36 לא עשה תשובה אין יום הכפורים מכפר! - אפילו תימא רבי, תשובה כפיא יום הכפורים - יום הכפורים
37 מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה. השתא על לא תעשה מכפרת, על עשה מיכפרת? אמר רב יהודה, הכי
38 קאמר: על עשה ועל לא תעשה שותימ לעשה. ועל לא תעשה כמנור ליה, ורמינהו:

1 אבל לחיותו - כגון שודע ללמד וזכות על אדם שנקרא ביה דין להררי. קבורה -
2 תמורה, שרודה את השבת, מפסיקה להחיל נפש, ומה מילה - שהיא תיקון אחר
3 מאיבריו של אדם - וזוהי את השבת, לפי שתיבינ עליה ברת לאחר זמן. כך שניה
4 בתוספתא דשבת. יכול לכל - אפילו לפיקוח נפש, ושפירו בני ישראל את השבת - כדי
5 לעשות שבתות אחרות, וזוהי שבתו זו כקיום

6 שמיות שבתות הריב. אין אדם מפרים את
7 עצמו - מלחילת את ממונו בני גב. היא גב
8 דאחי במתחרת, מידע דקאי בעל הבית
9 באפיה, ואתעא דחבי אתא, דמימרי אמרי. כי
10 קאי לאפאי - קטילנא ליה, ואין זה ספק נפשות
11 אלא דאי נפשות, והתורה אמרה לו כאן; אחר
12 שבא להרוג - השכם להרוג. דאמר אב"י -
13 במתדרין (מ.ג.א.) על היתנא לסיקל, אמר: יש לי
14 זכות ללמד על עצמי, דקטני דהוב מחזירי אותו
15 אפילו ארבע וחמש פעמים, וכלבר שידא ממש
16 דברבי, דחזין בה נמא דיעי; ואמר אב"י: מסרינן
17 ליה וזנא דרננן, שמלחין אותו עד בית הסקילה,
18 ואם אמר: יש לי ללמד וזכות על עצמי - ששמי
19 אלו, אם יש ממש דבריו אם לא, הכי נמי בני
20 כהן העבד איכא למימר נמי, דחבי עבדי ליה.
21 ואשכחן - מהבא דאדראי פיקוח נפש מחללין,
22 אבל ספק לא שמענן מיתה, וכולה נמי, כגון
23 אף - חלק איכא למימהר דודאי פיקוח נפש
24 קאי, כגון ממש ולא ספק, וכן, ולא אתם מסורין ביה
25 למות - ודאי, וכן חלל עליו כדי שישמור ודאי
26 שבתות הרבה, דשמיאל לית ליה פירכא -
27 אשר עשה אהם המצות שיהיה בהם ודאי,
28 ולא שיבא בעשייתה לידו ספק מיתה - אלמא:
29 מחללין על הספק, הוא פלפלתא - גרעין אחר.
30 **משנה** תפאת ואשם ודאי - אם הם שניולות
31 ומעילות, ויש אשם שודא תלוי, והא בעל שנת
32 ספק ברת, ובגמרא פריך. הוא ביה נמי כפרה
33 כתיבא וטאת ואשם ודאי ודאי מוכפרי - ומסתמא
34 תשובה איכא, שאם לא היה מתחרת - לא היה
35 מביא קרבן. **גמרא** הא כפרה כתיב ביה -
36 ויכפר עליו בהקן על שנתו אשר שגג, ויקרא
37 (ה) באשם תלוי כתיב. אשם תלוי אינו מכפר
38 כפרה נמורה - אלא תולה להגן עליו מן
39 היסורין, עד שידוע לו שודאי היא טבא חטאת.
40 הכי ילפין לה בכריתות (כ.ב.). פטורין - דיום
41 הכפורים מכפר עליהן, וטעמא מפרש בכריתות
42 (כ.ב.). חזין מפורק עול - כופר בהקדוש ברוך
43 הוא. מגלה פנים מתורה - ודרש את התורה
44 לגמא. כגון משה שרדה ורש שבתא בחדל על
45 דופי, לא היה לו לעשות לכתוב אלא "חמנע
46 היתה פלגש" וגו. וימיפר ברות כשר - מילה,
47 ובמסכת שמעתי ליהף לא מקראי.

1 חזן מלא תשא - קא סלקא דערך משום דבתיב ילא ינקא. וכל דדמי ליה - לא
2 תעשה גמור. לפי שנאמר בחורב תשובה נקה - לאחר מעשה העגל, כשעלה משה
3 להתחיל עליו, ולקמן מופרש ליה. ויכל אל תשא - ניקח בתשובה. אי אפשר
4 לומר שנקב נאמר אל נקה - ורתיב נקה לא ניקח. בני הדור. חזיקו כפיהו

5 - שחזיקו בפתחתו זה כך וזה כן. אמר לו -
6 - שלש תן העלוקה, שיש עבירה שהיא
7 עריכה לזה ואינה עריכה לזה אבל תשובה
8 אינה מן החוליות, שהיא עריכה לכולן. שבו
9 בניס - ומיד ארפא. למדת שיש עבירה
10 שמנפכת בתשובה לברה. כי ביום הזה יכפר
11 - למדת שיש עבירה שעריכה יום הכפורים.
12 ופקדתי בשבת פשעם - למדת שיש עבירה
13 שעריכה יסודין. ומסבירא, לקול לקול החטאים
14 לחמורה. חילול השם. חטאת ומזבח
15 אחרים. באוני ה' צנאות - אמר תנביא: באוני
16 אמר הקדוש ברוך הוא אם יוכפר העון נע
17 תמותקו. למדת שיש עבירה שאין לה כפרה
18 אלא בחטאי. ולא יודיעא דמי לאתן -
19 וכשאנו מאחד לפרוע הוא אומר שאנו גוף,
20 ולמד ממני ליהוה מלאך בגול. בארוא דלא
21 תבעי - שיהיו דרך הטוב לך ולחבתך
22 הקפיתו, ועל הלווק להביא לו מעותיו לביתה.
23 וסרא מחיבא - קמוטו של רבינא. דייב וזיא
24 לתיא וזיא לתיא - שגא לא ידע חזקו
25 שתתלו, זה הוא חילול השם. וקבי חושבנא
26 - וחזקין ותתנין לו בשר כנגד מה שגטלו. כגון
27 אמר דבעינא וכו' - וכן אדם יודיען והחבולתו
28 בגרסתו, ולמדן הימני להבטל מתלמוד תורה.
29 מחמת שמועתי - מחמת שם של עושה.
30 שיא ליה מרה - יתחבר יצור על עליו.
31 מתיאב על ידי - יתחבר. קורא - מקרא.
32 ושנת - משנה. ומשפט המליך החכמים -
33 ללמוד תורה, הוא יישבו טעמי המעשיות מה
34 טעמן ומחובבן למדה. באמור ליהם על ה' אלה -
35 את זו קרא הכתוב חילול השם, כשאדם חטוב
36 עובר עבירה ופורשתו באה עליו, והכל אומרים
37 מה חטאתו לזה ראה חסידים והחבולתו רעה
38 באה עליהם, שאמר יחידלו את שם קדשי
39 ובמה חללוהו באמור עליהם תגריים שגלו
40 בעינן יראע עם ה' אלה ולא יעשו להעלם.
41 שלא יגלו, נמצא שם שמים מתחיל וכוברו
42 ממועט. ודמיקרא שובבים אתם - כשתעשה
43 תשובה מעלה עליכם כאילו חטאתי החטא על
44 ידי גרעות ושנות ושובבים. ובתיב ארפא -
45 משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שתרפא.
46 שמנעת שמו עליו. כאן מאהבה - השב
47 מאהבה נעקר שמו מתחלתו. כתיב שבו בני
48 - אלמא: בעלי תשובה קרוין בניס. ובתיב כי
49 אנכי בעלתי ככס - אלמא: עבדים מיקרי. כאן
50 מאהבה ומיראה - קרוין בניס. כאן על ידי
51 יסודין - שלא שבו עד שנתירו ביסודין -
52 קרוין עבדים ואית גרסתא כתיב "שבו אלי
53 ואשובה" ובתיב כי אנכי בעלתי ככס. כתיב
54 "ואשובה אליכם" - לאחר תשובה, ובתיב כי
55 אנכי בעלתי ככס - כבר, קודם שתישוב. כאן
56 מאהבה או מיראה קא אמר רבי אנכי בעלתי
57 בכס.

1 אמאי לא חשיב ליה בחדו ליו כריתות. בפרק פקדן דכריתות (א.א. ב.) וחזקו רבתי יתקו: דרבנן
2 דפליגי אדריבו לו דרשי קרא חבי, אלא בפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין ס.ד.) דרשי ליה רבי
3 ישמעאל רבי שקבא לדרשא אדרינא. וליבא דרבי לא מצי למיחשבננהו, דהתם אקמה
4 מנצא למע לי - לומר שעשאן בכל תבולתם אחד חייב כל אתא וחתת. ולדרידה לא

5 - שחזיקו בפתחתו זה כך וזה כן. אמר לו -
6 - שלש תן העלוקה, שיש עבירה שהיא
7 עריכה לזה ואינה עריכה לזה אבל תשובה
8 אינה מן החוליות, שהיא עריכה לכולן. שבו
9 בניס - ומיד ארפא. למדת שיש עבירה
10 שמנפכת בתשובה לברה. כי ביום הזה יכפר
11 - למדת שיש עבירה שעריכה יום הכפורים.
12 ופקדתי בשבת פשעם - למדת שיש עבירה
13 שעריכה יסודין. ומסבירא, לקול לקול החטאים
14 לחמורה. חילול השם. חטאת ומזבח
15 אחרים. באוני ה' צנאות - אמר תנביא: באוני
16 אמר הקדוש ברוך הוא אם יוכפר העון נע
17 תמותקו. למדת שיש עבירה שאין לה כפרה
18 אלא בחטאי. ולא יודיעא דמי לאתן -
19 וכשאנו מאחד לפרוע הוא אומר שאנו גוף,
20 ולמד ממני ליהוה מלאך בגול. בארוא דלא
21 תבעי - שיהיו דרך הטוב לך ולחבתך
22 הקפיתו, ועל הלווק להביא לו מעותיו לביתה.
23 וסרא מחיבא - קמוטו של רבינא. דייב וזיא
24 לתיא וזיא לתיא - שגא לא ידע חזקו
25 שתתלו, זה הוא חילול השם. וקבי חושבנא
26 - וחזקין ותתנין לו בשר כנגד מה שגטלו. כגון
27 אמר דבעינא וכו' - וכן אדם יודיען והחבולתו
28 בגרסתו, ולמדן הימני להבטל מתלמוד תורה.
29 מחמת שמועתי - מחמת שם של עושה.
30 שיא ליה מרה - יתחבר יצור על עליו.
31 מתיאב על ידי - יתחבר. קורא - מקרא.
32 ושנת - משנה. ומשפט המליך החכמים -
33 ללמוד תורה, הוא יישבו טעמי המעשיות מה
34 טעמן ומחובבן למדה. באמור ליהם על ה' אלה -
35 את זו קרא הכתוב חילול השם, כשאדם חטוב
36 עובר עבירה ופורשתו באה עליו, והכל אומרים
37 מה חטאתו לזה ראה חסידים והחבולתו רעה
38 באה עליהם, שאמר יחידלו את שם קדשי
39 ובמה חללוהו באמור עליהם תגריים שגלו
40 בעינן יראע עם ה' אלה ולא יעשו להעלם.
41 שלא יגלו, נמצא שם שמים מתחיל וכוברו
42 ממועט. ודמיקרא שובבים אתם - כשתעשה
43 תשובה מעלה עליכם כאילו חטאתי החטא על
44 ידי גרעות ושנות ושובבים. ובתיב ארפא -
45 משמע: מכאן ואילך, כבעל מום שתרפא.
46 שמנעת שמו עליו. כאן מאהבה - השב
47 מאהבה נעקר שמו מתחלתו. כתיב שבו בני
48 - אלמא: בעלי תשובה קרוין בניס. ובתיב כי
49 אנכי בעלתי ככס - אלמא: עבדים מיקרי. כאן
50 מאהבה ומיראה - קרוין בניס. כאן על ידי
51 יסודין - שלא שבו עד שנתירו ביסודין -
52 קרוין עבדים ואית גרסתא כתיב "שבו אלי
53 ואשובה" ובתיב כי אנכי בעלתי ככס. כתיב
54 "ואשובה אליכם" - לאחר תשובה, ובתיב כי
55 אנכי בעלתי ככס - כבר, קודם שתישוב. כאן
56 מאהבה או מיראה קא אמר רבי אנכי בעלתי
57 בכס.

חזן מ"לא תשא" - לא תשא" וכל דרמי ליה. תא
שמעו, רבי יהודה אומר: כל שהוא מ"לא תשא"
ולמקמה - תשובה מכפרת, מ"לא תשא" ולמקלה - וכל
תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר! "לא תשא" וכל
דרמי ליה. תא שמעו: לפי שנאמר בחורב תשובה
ונקה, ויכול אף "לא תשא" עמיהן - תלמוד לומר
"לא ינקח". ויכול אף שאר חייבי לאוין - תלמוד
לומר "את שמו" - שמו הוא דאינו מנקה, אכל
מנקה שאר חייבי לאוין - תנא ריה, התנאי: על מה
תשובה מכפרת - על עשה ועל לא תעשה שניתק
לעשה, ועל יום תשובה תולה ויום הכפורים מכפר
לעשה וכל פירותיו ועל מיתות בית דין, ועל לא תעשה
בגמור. אמר קר: לפי שנאמר בחורב ונקח, נמא לך?
דרניא, רבי אלעזר אומר: אי אפשר לומר "נקח"
שכפר נאמר "לא ינקח". ואי אפשר לומר "לא ינקח"
ואינו מנקה לשאיין שכוין. שאל רבי מתיא בן חרש
את רבי אלעזר בן עזריה ברומי: שמעת ארבעה חזקין
בפרה שהיה רבי ישמעאל דורש? אמר: שלשה הן,
ותשובה עם כל אהר ואהר. עבר על עשה ושבו -
שבו בניס שובבים, עבר על לא תעשה ועשה תשובה -
מכפר שנאמר "כי ביום הזה יכפר עליכם מכל פשאיכם", עבר על פירות וזמיות בית דין
ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, וספורין מקורין, שנאמר "פקדתי בשבת פשעם
ובענינים עונם", אבל מי שיש חילול השם בידו - אין לו פח בתשובה לתלות, ולא ביום
הכפורים לכפר, ולא בספורין לקרוע. אלא כיון תולין, ומיתה מקרית, שנאמר "ונגלה באוני
ה' צנאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו". חייבי זמיו חילול השם? אמר רב: כגון אמי.
אי שקלינא בישרא מנפחא ולא יהיבנא דמי לאתרה. אמר אבוי: לא שנו אלא באתרא דלא
הכעני, אבל באתרא דהכעני - לית לך פה. אמר רבינא: ומתא מחסיא אתרא דהכעני הוא. אבוי
דרשקיל בישרא מתרי שותפי יהיב וזיא לתיא וזיא להאי, ותרד מקרב להו גיפי הדר, ועיבד
חושבנא. רבי יוחנן אמר: כגון אמי דמסנינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. וחק דבי
רבי יצאי אמר: כל שהכיריו מהביישין מקמת שמועתי היינו חילול השם. אמר רב נחמן בר
עזרא: כגון דקא אמרי אינשי "שרא ליה קריה לפלגיא". אבוי אמר: פדתניא, ואתבת את
ה' אלהיו" - שיהא שם שמים מתאבה על דרך, שיהא קורא ושנתו ומשמש תלמודי חכמים,
ויהא מישא ונתנו בנתת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אינשי אבוי שלמדו תורה,
אשרי רבו שלמדו תורה, אוי להם לפריות שלא למדו תורה, פלוגי שלמדו תורה - ראו כמה
נאים דרבינו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר "ויאמר לו עבדי אתה ישראל אשר
קד אתפאר". כל מי שקורא ושנתו ומשמש תלמודי חכמים ואין מישא ונתנו באמתנה,
ואין דבריו נבחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוגי שלמדו תורה,
אוי לו לאבוי שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוגי שלמדו תורה - ראו כמה
מקולקלין מעשיו וכמה מכווערין דרבינו ועליו הכתוב אומר "באמר להם עם ה' אלה ומאראנו
יצאי". אמר רבי חמא בר תנאי: גדולה תשובה שמכיאה רפאות לעולם, שנאמר "ארפא
משובבתם אתכם דברה". רבי חמא בר תנאי רמי: תיביב "שבו בניס שובבים", דמיקרא

43 שובבים אתכם, ובתיב "אי ארפא משובבתים"! לא קשיא; פאן - מאהבה, פאן - מיראה. רב יהודה רמי: פתיב "שבו בניס שובבים"
44 ארפא משובבתים" ובתיב "כי אנכי בעלתי ככס ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה"! - לא קשיא; פאן - מאהבה או
45 מיראה, פאן - עבדי יסודין. אמר רבי לוי: גדולה תשובה שמנעת עד פסא תכבוד, שנאמר "שבה ישראל עד ה' אלהיו".
אמר

יומא. פרק שמיני - יום הכפורים דף פו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י

1 לא תקשה שבתורה - לא יוכל בעלה הראשון וכו'. כי בשלה בענין - ענין יחשב
 2 במכשול שהיא שגגה עליהם (דיו) [חוא] היה - על כל מה שעשה, ואף על העבירות.
 3 מתפיים הימנו - מקבל הימנו פוסים, וישלמה פרים שפגעו - במקום פרים נבדח -
 4 מקוללת ברצון יותר מחובת ארפא פשוטם - מן הדיח. שבא רבי עקיבא לרדו -
 5 שנשכל בה דבר. באותה אשה באותו מקום -
 6 שבעה שם העבירה, ואותו פריק. מתוך שרומה
 7 ובכל זמן לזמן שנשכל בו כבר - יצרו מתגבר
 8 עליו, והוא רואה פלונית, ואותו מקום,
 9 ואותו פרק הוא - קום עשה מה שעשית כבר.
 10 בסוי תמאה - שלא נתגלה ענה. כחטא
 11 פורסם. טוב לו שירדה תרבישו, ולא יכפר
 12 בו. כחטא שאינו פורסם - לא יגלה חטאו.
 13 וכבר השם דבר. שכל מה שאדם חוטא
 14 בפרסומא מיטעט כבר שמיט הוא. בעניות שבין
 15 אדם לחבירו - יגלה לרבים, שיבקשו ממנו
 16 שימתילו לו, והפאתי בני תפדי - איני סבור
 17 שבפרת לי, ודרי את המיד כאלו אלא נגדי
 18 עומד. זכיר לפרט את החטא - כשהוא
 19 מתודה אמר. חטא פלוני חטאתי. ברי' יאי -
 20 לא הוכיר העין אלא למעטו, ולומר: אתה גרמת
 21 להם. משל אדם שהיה לו בן נאה ומכילו
 22 ומשקדו ותולה לו כיס של דרעין בעצאר,
 23 והישיבו בפתח זונתו, מה עשה שלא תחטא?
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45

17 רשע מרשעתו חיו יחודה. אמר רבי יצחק, אמרי במערכתא משמיה דרבה בר מרי: בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא נקדח
 18 בשר ודם. מרת בשר ודם, מקניט את חברו בדברים - ספק מתפיים הימנו ספק אין מתפיים הימנו, ואם תאמר מתפיים הימנו -
 19 ספק מתפיים בדברים ספק אין מתפיים בדברים. אבל הקדוש ברוך הוא, אדם עובר עבירה בפתח - מתפיים ממנו בדברים, שנאמר
 20 'קחיו עמכם דברים וטובו אל ה'", ולא עוד אלא שמחוקו לו מוכה, שנאמר 'קח מוכ', ולא עוד אלא שמעלה עליו תהנותו פאילו
 21 הקריב פרים, שנאמר 'ונשלתה פרים שפתינו'. שמה תאמר פרי חובה - תלמוד לומר 'אירפא משוכתם ארבעם נדבה'. היה
 22 רבי מאיר אומר: גדולה השתובה, שבשכל יודע ענישה השוכה מוחלין לכל העולם כפולו, שנאמר 'אירפא משוכתם ארבעם נדבה כי
 23 שב אפי ממנו'. 'מקם' לא נאמר, אלא 'מפגו'. היכי דמי בעל השוכה? אמר רב יהודה: כגון שפאת ליד דבר עבירה פעם
 24 ראשונה ושניה ויגאל חיבנה, מחו רב יהודה: באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום. אמר רב יהודה: רב רמי, פתיב 'אשרי
 25 נשוי פשע כסוי הקאה' וכתוב 'מקסה פשעו לא יגליהו'! לא קשיא: הא כתמא מפורסם, הא - כתמא שאינו מפורסם, רב
 26 ומוציא בר טוביה אמר רב נתן: כאן - בעבירות שבין אדם לחבירו, כאן - בעבירות שבין אדם למקום. תנאי, רבי יוסי בר
 27 יהודה אומר: אדם עובר עבירה פעם ראשונה - מוחלין לו, שנייה - מוחלין לו, שלישית - מוחלין לו, רביעית - אין מוחלין
 28 לו, שנאמר 'מה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשכננו' ונאמר 'הן כל אלה יפעל אל פגמים שלש עם
 29 נבר'. מאי 'ואומרי' -? ובי תמאי: הני מילי - בציבור, אבל בחדר - לא, הא שמע 'הן כל אלה יפעל אל פגמים שלש עם נבר'. יום
 30 ספק ואילך אין מוחלין לו, שנאמר 'על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשכננו'. הנו רבנן: בעבירות שהתורה עליהן יום
 31 הכפורים זה - לא יהודה עליהן יום הכפורים אחר, ואם שנה כהן - צריך להתנדות יום הכפורים אחר, ואם לא שנה כהן
 32 יתור והתורה עליהן - עליו התכות אומר 'ככלב שב על קאו כסיל שונה באולתו'. רבי אליעזר בן עקיבא אומר: כל שכן שהוא
 33 משובה, שנאמר 'כי פשעי אני אדע והפאתי נגדי המיד'. אלא מה אני מקיים 'ככלב שב על קאו' וכו' - כדבר הניא, דאמר
 34 רב הניא: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה - היתרה לו. היתרה לו סלקא דעתך? אלא אימא: געשית לו כחומר. וצריך
 35 לפרט את החטא, שנאמר 'אנא תמא העם תהי תמא גדלה ויעשו להם אילתו והב' דבי רבי יהודה בן כבא. רבי יצחקא
 36 אומר: 'אשרי נשוי פשע כסוי הקאה'. אלא מה שאמר משה 'ועשנו להם אילתו והב' - כדריב ינאי. דאמר רבי ינאי: אמר
 37 משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, מהו ורבך שהרביית להם לישאלך ועל שאמרו יי - גרם להם ששעשו אילתו והב.
 38 שני פרנסים טובים עמך להם לישאלך, משה יודו. משה אמר: ויתב סורתי, שנאמר 'הנן כל האמנותם כי לתהקישני'. רוד
 39 אמר: אל יתב סורתי, שנאמר 'אשרי נשוי פשע כסוי הקאה'. ויתב דמשה יודו למה דרבר דמיה? לשתמי לשלוק בבית
 40 דין, אחת קלקלה ואחת אכלה פני שביעית, אמרה להן אותה שאכלה פני שביעית: בבקשתה מקם, הודיעו על מה היא לוקה,
 41 שלא יאמרו על מה שזו לוקה זו לוקה. תבאו פני שביעית ותלו בצנארה, והיו מבריון לפניה ואמרין: על עסקי שביעית היא
 42 לוקה. מפרסמין את החפץ מפני חילול השם, שנאמר 'ובשוב צדיק מצדוק ועשה עול ונתתי מכשול לפניו'. תשובת המוחליטין
 43 מעבכת הפרענות, ואף על פי שחתם עליו גור דין של פרענות. שלות רשעים סופה תפלה, והרשות מקפדת את בעליה,
 44 ערום נכנס לה וערום יצא ממנה, ולואי שתהא יציאה כפיאה. רבי יהוה נפיק למידן דינא אמר הכי: בצבנו נפשיה לקטלא
 45 נפיק, וצבו ביתיה לית הוא עבדי, וירקון לביתיה אויל, ולואי שתהא ביאה כפיאה. רבא פי הוה נפיק לדינא אמר הכי:
 46

28 הכי נמי לפיכך דקרא לשון פיוס דוא, והכי קאמר: אם יחטא איש לאיש ופוללו
 29 לתבירו, וירעהו, האלהים ימחלו לו, ואם לה' יחטא איש מי יתפלל בעדו - אם אינו עב
 30 מעבירות שבידו, כך היה עליהם הדין מוכיח את בניו ששיבו מרתעה. בני אם עיבת ליעקב
 31 התקע לוד פקד - בשביל דו, דלעבו בממונן, ואם נגוקשת באמרו רבי שהקטנתו
 32 בדרבים - עשה זאת והבדל; כי באת בכך רעך

33 על עסקי פוקד, אך החרשם - די ופרע לו, ועל
 34 מוקש אמר מן, אם הקטנתו - רוב רעך,
 35 הרבה רעים לבקש הימנו מוחלה, רעך בתרא
 36 דרודא מלא תביב, לפי שהוא לא רבים, בשלש
 37 דורות - שלש פעמים ויסיידו בשלשה אנשים
 38 בכל פעם, שנאמר "ישר" - לשון שורא ויהי
 39 שורד פחותה משלש בני אדם, הפאתי - דרי
 40 פנה אתה, יודער הייתי" - הרי שתיים, וז"ל
 41 עשה לי - דרי שלשה, אמא שא נא ותיקא שא
 42 נא - אין נא אלא לשון בקשה, הוה לי מילתא
 43 לי אמא כהדיה - רב אבי והיה לו להחרש על
 44 ר' רימיה, שהטא לו, אול ר' רימיה איתיה אדשא
 45 דר אבא, ויזיפי דימא - הוהו טיפי שופכי,
 46 שהוהו השפחה שופכת, ורזיפי - רבי, ודומה
 47 לו 'כרביב' דהוין דהוין ארופי - רבי, ורזיפי (עב)
 48 מציא נפשיה - לפני מי שהטא לו, אולי יבקש
 49 ממנו מוחלה ומחול לו, חליף ותני - עובר
 50 ושוהו ומשלש פעמים רבות, כהדי פבאי -
 51 חטבה חטא לו, קאילי אמא - רבתי, למקבל
 52 נפשיה - כעשה הוא מעשיו למוות, תבי רישא
 53 - משבר עצמות ראש על בהמה, בקועי -
 54 בגרנותו, סדרא - פירשה מקרא של בינאים או
 55 של כתובים.

1 נבצבו נפשיה - ברצון עצמו, לקטלא אויל - לישא עונש חטא, שמוא ישנה ברוך, ועל
 2 עצמו אמר, כן וצבו ביהוה לית הוא עביר - בכל זה לא ישעה עורכי ביתו, ולא שחבר
 3 כלום דבריו, ולואי שהוא ביאת - שישבו ויבטו לביתו בלא חטא ויבטו כעבירות, אמכוהו -
 4 נודדו בני אדם והלכין אחריו לכבודו, אם ידעו לשמים שיאו נמי סופו כגללו לגנח יאבר
 5 - וכל זה אמר שלא תווח דעתו, מתבפי ליה -

6 וכן היה, ונשאין אותו באלעזר בפתחים בבית
 7 המדרש, שלא להורח את העיבור לטוס פמליה
 8 שאמר התורים - אלמנא אף קו היו ראוין
 9 לישרף ונתורא, אין הטא בל על ידו - הקדיה
 10 מדרח מפני את העבירה, שלא תבא לידו, כי
 11 לא תעוב נפשי - ולמדנו שהקדיה מונע את
 12 הטא מלהכשילו, עיקש כרם נפש - מרחיב
 13 נפש שאברה על ידו, אל יתכנס בו - שלא
 14 ישל, אלא מנחין אותו ויפול בבור בגיהנם,
 15 כירד הווא - ודיכן הטא תרי ומנני - שוב איל
 16 מספקין בידו לעשות תשובה, לפי שהעבירה
 17 דומה עליו היתה, לימא דלא כרבי - רבתי
 18 לעיל אמילו לא עשה תשובה מכפר, אב שאני
 19 - מאדיר שעליו הוא סומך לטוא - איני
 20 מצפה, והכתיב ופוללו אלהים - וקא מילכי
 21 רעתך ופוללו - לשון תפלה ופיוס הוא,
 22 שהקדיה כגללו ומפיוס ומכפר לו, סאן אלהים
 23 דיין - והאי ופוללו - לשון זנתו בפלילים" -
 24 (שמות כא) - הדין ישפוט בניהם, אי תבי -
 25 דפללו דקרא לשון משפט ניהו, אומא ספאמי
 26 יתפללו, מי לו ישפטנו בשביל המקום, וכי איל
 27 שלוחין הרבה למקום ליפירי הימנני? הכי קאמר

20 לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות, הרבה בנים היו לו לבנעז שראויין לסימה, כמבא,
 21 עבדו של רבן גמליאל, אלא שחובת אביהם גרמה להן, כל המזכה את הרבים - אין הטא פא על ידו, וכל המחטיא את הרבים -
 22 כמעט אין מספקין בידו לעשות תשובה, כל המזכה את הרבים אין הטא פא על ידו, מאי טעמא - כדי שלא יהא הוא בגיהנם
 23 ותלמדיו בנן עדין, שגאמר "כי לא תעוב נפשי לשאול לא התן חסידך לראות שחת", וכל המחטיא את הרבים אין מספקין
 24 בידו לעשות תשובה - שלא יהא הוא בנן עדין ותלמדיו בגיהנם, שגאמר "אדם עיקש כרם נפש עד בור ינים אל יתכנס בו",
 25 "האימור אהטא ואשבו אהטא ואשבו" למה לי למימר "אהטא ואשבו אהטא ואשבו" תרי וימני? כדכר הווא אמר רבי, דאמר
 26 רב הווא אמר רב: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה - הותרה לו, הותרה לו סלקא דעתך? אלא: געשית לו פתחתה, "אהטא
 27 ויום תפפורים מכפר - אין יום הכפורים מכפר", לימא מיתניתין דלא כרבי - דתנא, רבי אומר: על כל עבירות שבתורה, כיון שה
 28 תשובה בין לא עשה תשובה ויום הכפורים מכפרו - אפילו תימא רב, אב שאני, "עבירות שבתין אדם למקום" וכו', רבי ליה
 29 רב יוסף פא לרבי אבהו: עבירות שבתין אדם לתבירו אין יום הכפורים מכפר? והא כרבי "אם יחטא איש לאיש
 30 ופללו אלהים!" מאן אלהים - דינא, - אי הכי אימא סופא: "ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לוי?" - הכי קאמר: אם יחטא
 31 איש לאיש ופללו - אלהים ומחול לו, ואם לה' יחטא איש - מי יתפלל בעדו, תשובה ומעשים טובים, אמר רבי יצחק: כל
 32 המקניט את חברו, אפילו בדרבים - צריך לפיוס, שגאמר "בני אם ערבת לרעך תקטע לך כפוך נוקשת באמרי פיד... עשה
 33 זאת אפוא בני ותגדל כי באת בכך רעך כל החרשם ורוב רעך", אם ממון יש כדך - התר לו ספת יד, ואם לאו - הרבה
 34 עליו רעים, ואמר רב חסדא: וצריך לפיוס בשלש שורות של שלשה בני אדם, שגאמר "ישר על אנשים ויאמר מטאיה וישר
 35 העיתוי ולא שיה ליה", ואמר רבי יוסי רבי חנינא: כל המקבש ממנו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים, שגאמר "אמא
 36 שא נא... ועתה שא נא" - אמא מת - מבאי עשרה בני אדם, ומעמדן על קברו, ואומר: "מטאיה לה' אלהי ישראל ופלגו
 37 שבתךבו, בו רבי וימיה הוה ליה מילתא לרבי אמא כהדיה, אול איתבי ארשא דרבי אבא, כהדי דשריא אמתייה מאי מלא
 38 ורזיפי דימא ארשא, אמר: עשאוני פאשפה, קרא אנפשיה "מאשפת ירום איוין", שמעו רבי אבא ורזיפי לאפיה, אמר ליה:
 39 השקא צדיקנא למיפק אדעתך, דכתיב "לך החרשם ורוב רעך", רבי וירא, כי הוה ליה מילתא כהדי איניש הוה חליף ותני
 40 לקמיה ומציא ליה, כי הכי דניתו וניפוס ליה מדעתייה, רב הוה ליה מילתא כהדי הווא מטבא - לא אהא לקמיה, כגעלי
 41 וימא דכפרי אמר איהו: איזיל אמא לפיוס ליה, פגע ביה רב הווא: אמר ליה - להיכא קא אזיל מר? - אמר ליה לפיוס
 42 לפלגיא, אמר: אזיל אמא למיקטל נפשא, אול וקם ועילוייה, הוה יתיב וקא פלי רישא, דלי עיניה ותויה, אמר ליה: אבא את! זיל,
 43 לית לי מילתא כהדיך! כהדי דקא פלי רישא אשהמיט גרמא, ומתייה בקועיה, וקטליה, רב הוה פסיק סדרא קמיה דרבי, עיל

1 והאמר רב תפלת ערבית רשת - תימה לרב דאמר תפלת ערבית רשות. האמר פרק
2 "תפלת השחר" (ברכות מא.א) טעא ולא התפלל ערבית - מתפלל שחרית שותם.
3 ואמר בני תתם סוף פרק "תפלת השחר" - טעא ולא חזיר רב ראש חודש בילה
4 - אין מחזירין אותה, לפי שאין מקשיין את החדש בילה. הא לאו הכי - מחזירין. ואמאי
5 תיפוק ליה דתפלת ערבית רשות! ואומר רבינו
6 יצחק. נתי דרשות היא - אין לנטלה בתום. אם
7 לא מפני שבע מצוה נכתבה. או שרא המנייה
8 דפרק קמא דשבת (ט.ב) לא מטרדין ליה. וכן
9 עלה על שנתו דירושלמי, דאין מטרדין אותו
10 שידר. תיב, כיון דיעבד אבינו תיקנה - לא תיקנה
11 לנטלה. ועוד: כיון דבגבר אברים פוררים היא.
12 שנתעל מקום הלידה, ולא נרא מעביב כפדה
13 - מכל מקום מצוה להחטיא, תפלת ערבית נמי
14 מצוה. ותימה: אמר פירך ובהא אמר רב תפלת
15 ערבית רשות. והאמרין דרבנים אין לנטלה וש
16 לומר: דאין הוה עובדי. ובלילי יום הכפורים מצוה
17 לשורח ולהבין כותבי סעודה. דהוי פניו על סוב
18 כדאמרין במדרש: דבמוצאי יום הכפורים קול קול
19 יוצא ואומר! לך אבול בשמה לחמך. וכמו
20 שפירשנו, שאין לנטלה בתום אפילו למאן דלא
21 תפלת ערבית רשות. ויהי משמע דשומלי
22 "תפלת השחר" ולמאן דאמר תפלת ערבית
23 חובה - אין תפלת נעילה פוטרה, ולמאן דאמר
24 רשות - תפלת נעילה פוטרה. משמע אבל
25 בתום - אין לנטלה. ואף על פי שחילק על
26 התלמוד שלטו ביה, דבגמרא דידן משמע דרב
27 לדברי האומר רובה קאמר, אבל למאן דאמר
28 רשות לא בעיא תפלה לפטרה - מכל מקום במה
29 שאנו ביכולי החתומים של יתו לחתומה. ובלכות
30 גדולה פירש, נבי אין מקשיין את החדש בילה
31 אף על גב דתפלת ערבית רשות כיון שרוייה עליה
32 חובה - שפיר דמי. ורבינו עירך ליהוה טעמא
33 דאין מקשיין החדש בילה. ואין רצה לרביע
34 יצחק. והאמר פרק קמא דשבת (ט.ב) למאן
35 דאמר תפלת ערבית רשות. מבי שרא המנייה לא
36 מטרדין ליה. אי אלא שרא המנייה - מטרדין
37 ליה. אף על פי שנתפלה בליל. ובי תימא: כיון
38 שנתפלה בשאר לילות שרא עליה חובה - אם בן
39 אמאי איתרצין לשנוי הכא דרב לדברי האומר
40 תובה קאמר לימא אפילו לירידה. מתפלל ליה
41 רשות, כיון שרוא עליה חובה בשאר לילות -
42 תובה היא עליה. ובעיא תפלה למפטרה. על בן
43 ראה בדפרישתי.
44 מתפלל שבע מעין שמונה עשרה ברכות -
45 פירש רבינו שמואל בן מאיר טעמא
46 משום דכיון דתובה הוא בתענית - חובב כיון
47 הכפורים. ליהבי מתפלל שבע ולפי שכבר פנה
48 היום וחזר ותי - ליהבי מתפלל מעין שמונה
49 עשרה.

1 א"ר ר' חייא - וגם הוא היה חפץ לעצמו. פסק. חזר בשבילו לראש הפרשה. רב שאני
2 - מתמיר היה לעצמו. חלמא הוא ליה לרב - ראה חלום על רב שתלאוהו בדקל, והוא
3 סימן נשיאות ראש וגדולה. ור' תינא ראש שיבה היה, כדאמר רבי (בבבא קמא) שבעת
4 פטרות: תינא בר חמא יטב בראש. וכשרא חלום לא על בר אדא לומר, לפי שאין
5 מלכות נוגעת בחברתה. אמר. ארדייה מהבא,
6 ויברח לכלל מפני. ושם היה חאסי, ולא נרחן
7 מלות שביבלי, עק השיבה - לזכר אבילה
8 משקיבל עליו יום הכפורים. שמא תפרך דעתו
9 - מתמת שכרות. דבר קלקלה - של חטא.
10 בפנימקי חלב - תפלה היא. בתורתך כתוב -
11 כי ביום הזה יכפר. רבן תעוליסם - לא יבא על
12 צדקוהיך וכו'. בתענית - של נשמים.
13 ובפספסות - ארבעה ימים בכל שבת נאשש
14 משמח ומתעורר מתבטבט מירוק ומזמון. וקורין
15 במעשה בראשית. כדאמרין במסכת תענית
16 (מ.א) וזהו מקשין: ותימיה ומעוררה מן אית
17 ביה דחוסה ומשעריה דהבי קבוצים כותשין נושאין
18 את כפייהן על זמון שמתפללין, ואפילו במנחה.
19 לפי שפירשקה חילוקי תעניות הוה. ואין
20 שכרות במנחה. אבל שאר ימות השנה - אין
21 נשיאות פכים במנחה. ויהי שוקן ארבע פעמים
22 ביום. לזרוא תירוא - מתפלל שבע בשאר
23 התפלות. ושמואל אמר מה אנו ומה חיינו -
24 אומר. ואינו מתפלל. אור יום הכפורים - ליל
25 יום הכפורים. וחותם ביוזי - גרס בחופפתא
26 אילו חותם "מקדש ישראל" אלא "דאל"
27 הסתלק. ויבאנו אומרם: ליל מקום שוקק
28 לשבע, אף בשאר התפלות אם רצה לחתום
29 ביוזי - חותם, כך שמעתי. אבל לא גרס לא
30 בתוספתא. אלא אבדו הכותשין אומרם מתפלל
31 שבע, ואם רצה לחתום ביוזי - חותם.
32 אנעילה קיימי. קתני מידות נעילה מתפלל שבע
33 ומתודה. ויתובא ושמואל חותמת. נתיב קשה
34 דרבא - בעילה. ולשון נעילה פליגי אמוראי
35 בכרכות דירושלמי. אמר רביה עשרה שיערי נשמים.
36 וחד נעילה שיערי עשרה. ויבין דצלי -
37 וחד שמיכה. ור לא עירך. והא אפי' בר -
38 במסכת ברכות תפלת ערבית רשות. ומאי
39 פטרות דקאמרין ליברי האומר חובה קאמר -
40 מורה ופטרותה. מתיבי ובי - קתני נעילה וקתני
41 ערבית. שבע מעין שמונה עשרה - שלש
42 ארשנות ושלש ארשנות כתיבין. ואומר
43 "היבנו באמצע. שיש בה מעין שלש עשרה
44 ברכות. והיא תפלה קשה שתיקנו לעובר
45 דרכים. ולמורגאי יום הכפורים התייר לצאת בה
46 מפני העוונות.

1 אהא רבי חייא - הדר לרשא, עייל בר קפרא - הדר
2 לרשא. אהא רבי שמעון ברבי - הדר לרשא. אהא
3 רבי תינא בר חמא, אמר: בליה נהדר ויחיל לא
4 הדר. איקפרי רבי תינא, אול בר לגביה תילמר מעילי
5 יומי דכפורי, ולא אפיים. - ותיב עבד הכי? והאמר
6 רבי יוסי בר תינא: כל המבקש ממו מחבירו אל יבקש
7 ממנו יותר משלש פעמים - רב שאני. - ורבי תינא
8 הדי עבד הכי? והאמר רבא: כל המעביר על מדותיו
9 מעבירין לו על כל פשעיו! - אלא, רבי תינא חלמא
10 חו ליה לרב דקופהו דקיקלא, וגמירי דכל דקופהו
11 דקיקלא רישא הוי. אמר: שמע מיה פני מעבד
12 דשומא, ולא אפיים, כי תכי דליוול ולגמר אורייתא
13 כבכל. הוה רבנן: מצות וידי ערב יום הכפורים עם
14 השבה. אבל אמרו חכמים: יתודה קודם שאיכל
15 וישתה, ושלא תפוך דעתו בפעוודה. ואף על פי
16 שהיתודה קודם שאיכל ושתה - מתודה לאחר שאיכל
17 וישתה, שמא אידע דבר קלקלה בפעוודה. ואף על פי
18 שהיתודה ערבית - יתודה שחרית - יתודה
19 במוקף. במוקף - יתודה במנחה - יתודה
20 בגעילה. ותיבן אומרין? יחיד אחר הפלתו, וישליח צבור
21 אומרין באמצע. מאי אמר? - אמר רבי: "אתה יודע דני
22 עולם." ושמואל אמר: "ממעמקי חלב." ולי אמר:
23 "ובתורתך כתוב לאמר." רבי יוחנן אמר: "ובין
24 העולמים." רבי יהודה אמר: "כי עונותינו רבו ממלכות
25 ורבותנותינו עצמו סופר." רב הונא אמר: "אלתי, עד
26 שלא נוצרתי איני כדאי עקשיו שפוצרתי פאילו לא
27 נוצרתי עפר אני בתי כל וחימד במותי הרי אני
28 למפךו בכלי מלא בוישה וכלימה ודי רצון מלפניך שלא
29 אהאמא ומה שחממתי מרוק ברחמך אבל לא עדי
30 יפירין." ותינו וידיא דרבא בליה שתא. דרבי הונא
31 וזמא ביקמא דכפורי. אמר מר וזמא: לא אמרן אלא
32 ולא אמר "אבל אנהו הגאון." אבל אמר "אבל אנהו
33 הגאון" - הו לא צריך. דאמר בר תימור: תה
34 קאימא קמיה דשמואל, ויהוה תיב, ובי מוא שליחא
35 דצבורא ואמר "אבל אנהו הגאון" קם מוקם. אמר, שמע מיה: עשר יודי האי הוא. הן
36 תתם: בשלשה פרקים בשנה פהנים ושואין את פפתיין ארבעה פעמים ביום, בשחרית במוקף
37 במנחה ובנעילה שיערים. ואלו הן שלשה פרקים: בתעניות, ובפעוודות, ויום הכפורים? - רב אמר: צלותא
38 ויתורא, ושמואל אמר: "מה אנו מה תיננו." מתיבי: אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה, במוקף
39 מתפלל שבע ומתודה, במנחה מתפלל שבע ומתודה, בפעוודה מתפלל שבע ומתודה, במוקף
40 מתפלל שבע ומתודה וחותם ביוזי. דברי רבי מאיר, וחכמים אומרם: מתפלל שבע, ואם רצה לחתום ביוזי - חותם. ותיבא
41 דשמואל! ותיבא. עולא בר רב נחית קמיה דרבא, פתח ב"אתה בחרתה." וביס ב"מה אנו מה תיננו" וישתה. רב הונא בריה דרב
42 נתן אמר: יהודי אומר אחר הפלתו. אמר רב: תפלת נעילה פוטרת את של ערבית. רב למעשה, דאמר צלותא יתירה היא,
43 ויבין דצלי ליה - הו לא צריך. ומי אמר רב הכי? והאמר רבי: הלכה דברי האומר תפלת ערבית רשות! - לדברי האומר
44 חובה קאמר. מתיבי: אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה, שחרית שבע ומתודה, מוקף שבע ומתודה, בפעוודה מתפלל
45 שבע ומתודה, ערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה. רבי תינא בן גמליאל משום אבותיו משום שמונה עשרה שלימה.

1 **מַבְנֵי** שַׁרְיָךְ לומר הברלה בחזון הירעת - הקשה רבינו יעקב מאורלייטש: ונבללה ממכלל
 2 בדאמרין בחפלת השחי' (ברכות כטא, ב) כל השנה כולה מתפלל היבנען חוץ
 3 ממזראי שבת, שרין לומר הברלה בחזון הירעת. ושרין: ונבללה ממכלל שריתא. וחרין רבינו
 4 יצחק: דתתם. וכל השנה מתפלל היבנען - משום הברלה לא יהיה לו לשנת החרין, כיון
 5 דאפשר לבללו. אבל הכא, וסבירא ליה דכל
 6 השנה מתפלל משנתו שעררה שלמות - בעטם
 7 כל דהו און לשנת השרה. ולחכי מוציא שתי
 8 מתפלל שנתו עשרה שלמות, מפני שרין
 9 לומר הברלה בחזון הירעת.

10 **א' דעלי** מאי טעמא דרבנן - תימה לי: אי
 11 מוקמינן גמי בדרלא עלי - תיקש לך מאי
 12 טעמא דרבנן, הא לעיל אמר רבנן דרבי יוסי
 13 דקא ע דהמנחה, אף על גב דלא עסק, ואם כן
 14 דארבנן דרבנן אדרבנן ולפי דמוקשא ארבי
 15 לאח כרבי יוסי רבבי יהודה - נהא, שאן
 16 לחקשת מדרבנן דרבי יוסי בי יהודה לרבנן דרבי
 17 יוסי בן הלפתא. אבל לנאו דרסקא דתתך השתא
 18 דתרוייהו רבי יוסי בן הלפתא, תקשי דרבנן
 19 אדרבנן ורואי לי: אי אמרת בשלמא ארבי וארבי
 20 דלא עלי - או לא תיקש עלי דרבנן אדרבנן.
 21 דאיכא למימר תפלת געילה נתקרה לו לחתפל
 22 אותה או ביום מן המנחה ולמעלה או בלילה כמו
 23 שרירא, והא דקאמרין לעיל עד המנחה ותו לא
 24 - שעריתו להתפלל אותה בלילה. אי דמוקשא
 25 הבא כל היום - שכדא דרעה להתפלל ביום, כדי
 26 שיזא מוזמן לסעודה בתחלת הלילה, ואף על פי
 27 שכולל הרמזין עד הלילה ולהתפלל - דתרוי לו
 28 לשבול ביום הכפורים ולהתפלל, כי לא אסור אלא
 29 שרירא על תענוג. אבל בשבול תפלה וגם כדי
 30 חידוש און מן השנה, בתחלת הלילה - מותר
 31 לשבול ולהתפלל אותה ביום. אבל כיון דמוקמינן
 32 לה בדרלא - מאי טעמא דרבנן?

33 **קסבר** טבילה במנחה מצוה - תימה לי: דרבי
 34 מילי לאקשיי מדרבנן דלעיל אדרבנן
 35 דבא, דלעיל אמרין אף על גב דלא עלי אנו
 36 טובל מן המנחה ולמעלה, הכא אמרין געיל עלי
 37 כבר טובלו ויש לומר: ולחכי תמימי דהויא
 38 דלעיל דקאמר עד המנחה - וכדי פירושה: בשבול
 39 התפלה אינו צריך לשבול אלא עד המנחה, והא
 40 לאשמועינן דתפלת געילה בלילה, מידו משום
 41 טבילה במנחה מצוה יש לו לשבול, ותפקא מיה
 42 היכא דאניס ולא מיני טביל ביום - לא יטביל בה
 43 פריך טביל געילה, ולחכי יוסי, אי לא מיני טביל ביום
 44 מכלל - לא יתפלל כלל תפלת געילה.
 45 דרבי יוסי טביל געילה במנחה לאו מצוה
 46 - הא דלא שרין בני מדרבנן דסברי

מצוה וברייתא דרבינו סבירא לחו לאו מצוהו יש לומר: דלעיל אמרין מצוה ואין לעבור מנה
 במיד ובמזבחין, ולחכי כסירא לחו דרובל מן המנחה ולמעלה. אבל במה שזן אמרין שיש
 לתן לחור אזני בני - בהא לא תרחה בודאי התבילה, ועוד, מפני כבוד השם. אבל מרבי יוסי
 פריך מכלי שזן.
מפיש חיי טני ומטני - ורמזי דלרבי: יראה ורע ארין ימים.

סליק מסכת יומא

תדע במה כסרין להשיעריה, כעבר תמוזי סוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו. ואם עלתה לו שנה - שלא מה, מוכנסת לו שמישים טובים שי בודו שרעיו עליה, וכן עלם הבא הוא. תדע שרין כל העולם רעב - ומשמשים, והא בעי ולא נתעבה במא, ושלא מדרתו השביעיהו. ואף על פי כן עלתה לו שנה - יש לרעת שרעוק גמור הוא. מפיש חיי - זה שראה קרי ביום הכפורים. מני ומטני - בנינו ורבי בנינו, שכן הסימן יראה ורע ארין ימים' (ישעיהו נג).

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא

1 **תני** היא - אי פטרה געילה את של ערבת אי לא. הכי גרסין בתוספתא: כל חיובי
 2 טבילת טובלין כדרכן ביום הכפורים תודה וזולת טובולת כדרכן בלילי יום הכפורים.
 3 בעל קרי - שאסור ברבי' תורת' כדקמיא לך לבבא קמא פטא; עזרא תימן טבילה לבעלי
 4 קרין. וטבל וחוץ עד המנחה - אם אירע לו קרי קודם לכן - טובל כדי שיוכל להתפלל
 5 תפלת המנחה. אבל ראה קרי מן המנחה
 6 ולמעלה - אין מותר לטבול. אלא ימנע לך
 7 שחשך, ויטבל. וסבירא לחו לרבנן תפלת
 8 געילה בלילה, ולירידה פוסרת את של ערבת
 9 כדבא. והא דקתני אינה פוסרת - ר' יוסי היא.
 10 דאמר: כל היום מותר לטבול, ואפילו ארבי קרי
 11 לארבי תפלת המנחה - טובל כדי
 12 להתפלל תפלת געילה. אלאמא כסבר תפלת
 13 געילה אין מנה בלילה, ולירידה אינה פוסרת
 14 את של ערבת. הכי גרסין בתוספתא: וכוך
 15 הוהבו והמזרעה והמזרעות ובעל נדה ומטא
 16 מת טובלין כדרכן ביום הכפורים. נדה וזולת
 17 טובולת כדרכן בלילי יום הכפורים. בעל קרי
 18 טובל וחוץ כל היום כולו. ר' יוסי אומר: מן
 19 המנחה ולמעלה אין כולל לטבול - קשיא דרבי
 20 יוסי אדרבי יוסי, רובנן אדרבנן. אם קשיא - דהא
 21 דאמר ר' יוסי הבא מן המנחה ולמעלה אין כולל
 22 לטבול. ביבילי תפלת געילה - ביום, קודם
 23 שראה קרי. והא דאמרין לעיל כל היום -
 24 ברא על פני תפלת געילה כשריא הקרי. אי דעיל
 25 מאי טעמא דרבנן - דהנמינא בתרייהו.
 26 דאמר כל היום. קא סברי טבילה במנחה
 27 - המנחה ביום הוא. וכוזיב (דברים ג) 'וזיה'
 28 לפנות ערב דרין - והלך דהיא הוציא היום
 29 הכפורים ולא היינו דך רבנן דלעיל, והרתי
 30 פלוגתא נעוה: מנתי' קשייתא פליגי ביום תפלת
 31 געילה, ולרבנן בלילה ולר' יוסי ביום. ורבנן
 32 דרחה סבירא לחו טבילה במנחה לאו מצוה
 33 הדרחה יום הכפורים. ומתנוונא בתרייהו
 34 פליגי בטבילה במנחה מצוה. לא ירווח - שלא
 35 ימקח את השם. בודך עליו גמי - להניח עליו
 36 משקף המנחה. וקיימא לן - במסכת שבת.
 37 בטבילה ביום מצוה פליגי. ולרבנן טבילה
 38 במנחה לאו מצוה. ואם און לא גמי - ימתיך עד
 39 למחר ויבשעך. והיא - דארמרין לעיל ר' יוסי
 40 אומר: מן המנחה ולמעלה לא יטבול עד
 41 שחשך, וטבילה במנחה לאו מצוה - ר' יוסי
 42 בי ירודה היא. ויה לטבילה שריתא באחרונה -
 43 ברייתא היא דמיתנין לה במסכת נדה בגמרא
 44 ד'המפלת' (כטג) האשה שיצתה מלאה ובאת
 45 ריקנה, והביאה לפניו שלשה שבועים טהורים.
 46 ועשה שבועים אחד מנא אחד טהור -

משמשת אור שלששים וחמש, ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות. דרבי בית שמאי.
 ובת הלל אמרין: שלשים וחמש. וכולהו מפרש לחו תרה, ומעמא משום טבילה במנחה
 מצוה. רבי יוסי בי ירודה אומר: היה לטבילה שרתא באחרונה. וטבילה במנחה לאו
 מצוה. ר' יוסי דגמי הוא ר' יוסי בן הלפתא. ולעריב ישפשה - מירושלמי. לעריב סליקא
 דקתי - ממי טביל וסליק מאי מנתי ליה ששפשה חציעה דרואי - והיא אימא מבערב
 - דאמאול ישפשה כל אדם עצמו בחימן, ושריא היא קרי למחר - ויכול לטבול בלא
 חציעה. היראה קרי ביום הכפורים - ולא במזבחין. ענותיו מחולין - סימן טוב הוא זה
 יראה ורע ארין ימים'. דיא כל השנה כולה - שמוא לא יקבלו תעניתה והשביעיהו
 במה כסרין להשיעריה, כעבר תמוזי סוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו. ואם עלתה לו שנה - שלא מה, מוכנסת לו שמישים טובים שי בודו שרעיו עליה, וכן עלם הבא הוא. תדע שרין כל העולם רעב - ומשמשים, והא בעי ולא נתעבה במא, ושלא מדרתו השביעיהו. ואף על פי כן עלתה לו שנה - יש לרעת שרעוק גמור הוא. מפיש חיי - זה שראה קרי ביום הכפורים. מני ומטני - בנינו ורבי בנינו, שכן הסימן יראה ורע ארין ימים' (ישעיהו נג).

1 **מא** שני גבי סוכה דתני פסולה ומאי שני גבי מבוי דתני תקתא. והא דלא פריך: מאי
 2 שני גבי חסר דתני פסולה ותקתא: דתני בפרק "לולב הגזול" (לקמן ל"ב.) או שהיו
 3 ענבין מרובין מעלין - פסול, ואם מימעטן - כשר. דלא פריך אלא מסוכה ומבוי, שדיעם שהו
 4 רובי גבה, ושניה לשון משנתו. ועד: רובי חסר אצטריך למיתני תקתא. והא דלא פריך: דתני
 5 **דאורייתא** גתני פסולה - דאי היה תני
 6 "ימעט" - הישגין דלמאן טעי
 7 איגיש לומר לתחולה, ודיעבד כשרה.
 8 ודקדק בלשונן, דלמאן אתי לידא איסורא
 9 דאורייתא, ותני פסולה. אף על גב דלא הוי לישנא
 10 בתובה שתיחא למעלה מעשרים אמה - פסולה
 11 כסוכה ובמבוי, אנב דתני סוכה - נקט גמי גבי
 12 גר תוכה פסולה. אי גמי, אי היה תני ימעט - היה
 13 משמע תתיחא למעלה מעשרים אמה - פסולה
 14 למאן דאמר חלקה עשה מצוה, ואפילו למאן
 15 דאמר תיחא עושה מצוה - הישגין, הדרואה
 16 אומר: הדרואה הוא מדרגתן גבי
 17 חדליק בפנים והתיחא בחוץ.
 18 **אמר** רב אמר קרא למען ידעו - כי קט
 19 קשה ללישנא קבא, "בריש עירובין" (ל"ב)
 20 גבי מקצת סוכה בתוך עשרים, דאמר רבי: הסוכה
 21 פסולה, כל שלשה בה גמא כיון דאין חילוק
 22 פשורים, ורבה גרס דהם, כי הבא דרובא פליג
 23 הים, ומבוי זה זה כשר, חלל סוכה גתני חלל
 24 מבוי גתני, ויש לומר: דאמר נפתר הים שטמא
 25 משום דסוכה דביחוד קא היא לא קא מרבה,
 26 ותיכנין ומשתקלף מליתו של הסוכן והגבס
 27 לתוך עשרים, וקיימא כולה למעלה מעשרים.
 28 ודיבא גמי, ומדשני סוכה דאורייתא אצטריך בה
 29 רבנן בכל מקום משמע דמדאורייתא בשרה. "ב"
 30 עבדי ליה דירת קבע שפיר תמי - דאף על גב דיש
 31 לפירש קרא ביריה שאינה ראויה אלא לשבעה
 32 למעוטי אבן - משמע ליה קרא דאתא
 33 לשיעורא. לאוריין כי מרת גובהה. כדמורה בסוכה
 34 שאפשר לעשות עראי, ואם תאמר: וכן דלא
 35 הישגין אלא שתאה ראויה לעשותה עראי, ואף
 36 על פי פירושא אוחה קבע, אם כן באמיא אבן
 37 (תנינן ב"א.) גמישין סימן לקלה בתוך והלא כול
 38 לבסוד הנסרים במסגרתם, שלא ירדו גמישין
 39 מקבע, ואפילו תימנע לומר דאסור משום גזרת
 40 תקרה, כי הכי דאמר לקמן בפירוקן (יד"א.) גבי
 41 פלגותא דר' מאיר ורבי הוראה דמתכבין בסניין.
 42 דאי נבכשתו ביה אתי ללמנא: מה לי לטכח בה -
 43 מה לי לישב תחת תקרת ביה, וביתו דראי פסול
 44 מדאורייתא, וסוכה אמר ותמנא ולא ביה של כל
 45 ניות השנה. מכל מקום, כיון דלא אסור אלא
 46 מדרבנן - לא שייכא למישר שהשגמין סימן
 47 לקלה ויש לומר: דגוה ולא הישגין בדפנתא י'
 48 עבדי ליה קבע, מכל מקום בסוכה, עשיקיה הסוכה על שם הסוכן - לא מיתבשרה עד ועבדי
 49 לה עראי. ומהאי עקבא נמי ניחא לרבי ירוא דרשיה מיתבין "וסוכה תחיה ללצ"א דא בחבי
 50 נמי "מורם ומנוטר", ותיבעי נמי שלא ירדו גמישין לתוכהו אלא דא משום דבעינן סוכה
 51 עראי, ואם כן היה לה קבע.

1 **שתיא** גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי
 2 **היה** מכשיר, ושאנייה גבוהה לעשרה מקפחים, ושאינ
 3 **לה** שלשה דפנות, ושחמתה מרובה מזלתה - פסולה.
 4 **גמרא** תני תתם: מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה
 5 **ומעט**, רבי יהודה אומר: אינו צריך. **מא** שטא
 6 **גבי** סוכה דתני פסולה, ומאי שטא גבי מבוי דתני
 7 **תקנתא**? סוכה דאורייתא - תני "פסולה", מבוי דרבנן
 8 **תני** תקנתא, ואיכתיב אקמא: דאורייתא גמי תני
 9 **תקנתא**, מיהו, סוכה דנפיש מילתה - פסיק ותני
 10 **"פסולה"**, מבוי דלא נפיש מילתה - תני תקנתא.
 11 **מא** תני מילי? אמר רבה, דאמר קרא: "למען ידעו
 12 **דורותיכם** כי בסוכות הושבתו את בני ישראל", עד
 13 **מעשרים אמה** - אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה
 14 **דלא** שלמא בה עינא. **רבי** ירוא אמר, מהקא: "וסוכה
 15 **תורה** לצל זימם מחורב", עד עשרים אמה - אדם
 16 **יושב** בצל סוכה, למעלה מעשרים אמה - אין אדם
 17 **יושב** בצל סוכה, אלא בצל דפנות. **אמר** ליה אבין:
 18 **אלא** מעתה, העושה סוכתו בפעשרות קרנים, הכי
 19 **גמי** דלא הוי סוכה? **אמר** ליה, תתם, דל עשרתות
 20 **קרנים** - איקא צל סוכה, והא דל דפנות - ליא
 21 **זל** סוכה, ורביא אמר, מהקא: "בסוכות תושבו שבעת
 22 **ימים"**. **אמר** תורה: כל שבעת הימים צא מידת
 23 **קבע** ושב בדירת עראי. עד עשרים אמה - אדם
 24 **עושה** דירתו דירת עראי, למעלה מעשרים אמה -
 25 **אין** אדם עושה דירתו דירת עראי, אלא דירת קבע.
 26 **אמר** ליה אבין: **אלא** מעתה, עשה מוצות של ברוך
 27 **ויספק** על גבן - הכי גמי דלא הוי סוכה? **אמר**
 28 **ליה**, הכי קאמניא לך: עד עשרים אמה, דאדם עושה
 29 **דירת** קבע, כי עבדי ליה דירת קבע - גמי
 30 **נפיק**. למעלה מעשרים אמה, דאדם עושה דירתו
 31 **דירת** קבע, כי עבדי ליה דירת עראי - גמי לא נפיק.
 32 כולה

1 **משנה** סוכה. ורבי יהודה מבשר - בגמרא מפרש פלוגתייהו. ושאנייה גבוהה עשרה
 2 - בגמרא מפרש טעמא. שלש דפנות - גמי בגמרא יליף ליה. ושחמתה מרובה
 3 מצלתה - ומיעוט בטל ברוב, ורבי הוא כמי שאינו, ועל שם הסוכן קרויה סוכה. **גמרא**
 4 מבוי שהוא גבוה - מבוי שהוא סוכה משלש צדדיו והוא פתוח לרשות הרבים,
 5 החצרות פתוחות לו ורביא אומר ורביא לרשות
 6 הרבים - הרי הוא רשות היחיד לבני החצרות.
 7 ואסור חבמים להוציא מרשותו לרשות חבירו
 8 כלא עירוב, שהחצרות כל אחת רשות לעצמה
 9 והמבוי רשות לכולן והצביכו בו שיתוף -
 10 להשתתף בהן והחצרות בפת או ביון, ולתיחא
 11 היתוף בפתא מן החצרות. ולפי שאין לו
 12 מוציאה רביעית, וקורב הוא לדחות דומה לרשות
 13 הרבים - הצביכו הכי כראש הפתוח לרשות
 14 הרבים או ליה עוק, או קורב מותר לכולהו.
 15 ואם גבה הקורה מעשרים אמה. ימעט -
 16 ישפיל, אינו צריך - והתם מפרש טעמא. סוכה
 17 מדאורייתא - עשירית אמה דילה. אמר רבי
 18 מדאורייתא וקודם שנעצתה ומיעטת נאמר
 19 שיערה מסיני. תני פסולה - שייך למיתני בה
 20 לשון פסול, כלומר: לא נעשית כתרודה וכו'לה.
 21 מבוי - דבוליה רשות הרבים. ומדאורייתא טעי ליה
 22 בשלש מחצות, ואינו צריך לקוראו זו אלא
 23 מדרבנן. תני תקנתא - דלא שייך למיתני בה
 24 לשון פסול, ומאן פסלה עסק משענת משנה זו?
 25 הרי היא חתלת הדרואה ומעוטה. ואיכתיב אקמא
 26 מדאורייתא - שייך למישר תקנתא. סוכה
 27 נפיש מילתה - ואין דומין תקנתא זו לזו.
 28 ועריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה. כגון,
 29 בגובהה - ובגובהה - כדמורה משנה. ויבין
 30 ושאיין שלש דפנות - יעשה לה, ותחמתה
 31 מרובה - וסיח סוכן, הולך פסוק ותני פסולה.
 32 דמצי למיכילניהו לכולהו ברוך פסולה. וקיימא
 33 כן (פסחים ג.) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה.
 34 כלב לא נפיש מילתה - במואה משנה. למען
 35 ידעו - עשה סוכה שישבתה ויבית לך, דכתיב
 36 "ידעו כי בסוכות הושבתו" - עזתי לישב. הכי
 37 דרשיה. ורביא: דאין ירוא מרדו פסול דהיק
 38 עניי כבוד, מיהו דרשינן ליה לדרשה. דלא
 39 שלמא בה עינא - שאינו רואה את הסוכן,
 40 וסוכה היית סוכן, בשעה. וסוכה תיחא ללצ"א -
 41 משמע אין סוכן אלא העושה ללצ"א. אלא בצל
 42 דפנות - שהעלצין מניעין או לזה מתוך גתון
 43 של דפנות, או עראי צריך סוכן. ולקמן מנין
 44 פלוגתייהו דל ורביא שאין בה אלא ארבע על
 45 ארבע, דקיס ליה רבנן דבואי שיעורא ליבא
 46 צל סוכן אלא צל של דפנות. עשרתות קרנים -
 47 עני תריס גזרלים, והעשפה סויתיהם. ומתוך גובה
 48 הדריס אין תמנה וזורת שם בשפלה. דל דפנות
 49 ליבא צל סוכה - שומה בוא מחתיה, נמיא
 50 שמה בטל. שבעת ימים - סוכה של שבעה יתו
 51 לא. ודייני עראי, ודייה במחיצות קלות. למעלה
 52 מעשרים אמה - צריך לעשות סויתיהם ומחיצותיהם
 53 בקבעות. צל פתח. קדי עשירית אמה
 54 עושה בו - שפיר דמי, ורואי שם בכלל קבע
 55 עראי, והיי עשה תורה. ועל כרחך לא
 56 הקפידו תורה על העראי אלא לשם שיעור, שהיא יכולה
 57 למעט עד שיהי יחידות עראי.

1 **כרבי** וידא לא אבדא קאמר משום קושיא דאבי כדקאמר על רבא - משום דרבי ודא שני לאבי שפיר.

2 **ובין** דרפנת מניעות לטכר מישלת שלטא ביה עינא - ולא דמי לגר תוכה וקורת מבוי דלא חשיב איהו למעלה מעשרים. אם על פי שהוקדה על גבי תבלימ. הדהם קורה

3 טפח - לא שלטא בה עינא במיב כדקאמר ההיא וסוכא. **יש** בה יתיר מארבע אמות אפילו למעלה

4 מעשרים כשריה - לבסוף מסיק דרב חנינא סבר מארבע אמות ושולחנו עד ארבע אמות פלגי. ויתר

5 מארבע אמות - כשריה. ותשה. וכי בכשיר ברבדה משתו יתיר מארבע אמות אם היתה גבוהה

6 מעשרים אפילו סוכא: הא דאי אן כאן על סוכה ויש לומר: דלעיל צריך הירוח לפי הגובה לפי

7 חשבון ארבע אמות שלשה. אי גמי, קוד ליה דלרבנן אפילו סוכה אלא אי אפשר שלא אלא כאן

8 על סכך פורתא, אם היתה רחבה יותר מארבע אמות. כדאבטיבן בפרק "יום הפורים" (יומא פ.ג.)

9 גבי כותבת הגסה המיתמא דעתא. דארמיתין כולי גבי עניא. סוכא. עוב מלך הבשן - פורתא. **כרבי**

10 ודא דאמר משום על - אבל כרבה דאמר משום מישלת עניא אל - אפילו רחבה סוכא לא על רב

11 בה עניא. **כמאן** ולא כדח - דרביר רב וכן רב רבה עניא טעמה. ויש מפרשים משום הדוח ליה

12 לול על תרנגולין, כיון דביניה וקטניה כולי היא. אבל מחוקק ספיי מרבה ראשו - נפקא כולל לול

13 של תרנגולין לאקרויין סוכה. הכי גריס רבתי תנאל.

14 **בשלמא** דר' איששה דרב תנן ודבר הוא לא פלגי אורי אישיה, דלא יתיב

15 שיעורא למשכא בר - וכתב רבינו תנאל: אה - עורשין פלגינא. **עד** ארבעים ותמישים אמה

16 כי האי מונא קתני בני מבוי בריש יתירובי (ב.ב.) וכל תיקשי דלא יתיב הוא: השתא תמישים

17 כשרה, ארבעים מעביטא: כדדייקין בריש סאלמא נתינת' (מחלות גזא) גבי אלוותא

18 ששתיה שתיש שלשל ענימ אלו תבעה מונוותיה. אידיה מונוותיה הסוכא בכאן קטא (קדח). גבי

19 לוקשין מן הרדעים ארבע אמה אצק, ארבע ותמש גיזח. דההם נתיא - דהוי וזאן צריך

20 לומר: זו משום דבין קשיא ליה, אבל קשיא מודאא דפרק "בנות כותים" (נהד לר"ב) בני

21 קשיא, דקאמר רבי מאיר: אפילו ארבעים ותמישים זית, ופריך עלה: השתא תמישים אמה

22 ארבעים מעביטא: וזי לומר: האדיא לשערי אבה כי הדוחא לישנא דמעטו בריש "מפנין" (שבת

23 פ.ג.א.) - ארבע אמה כדאמרי אינשי, דהוא הדין אפילו סוכא. אבל לגבי קשיא לא שייך

24 לשערי אבה, דלא מיסחרב שטורף קשיא ועלמא. וכן פרק "במה אשה יוצאת" (שבת פ"ג ט"ב) גבי

25 סנדל המסומר ששתיריו בר אבוי - והושג - מישלת ענימ ליה לול סוכתה, ועוד התיב (ס"א ומט)

26 בני יתק תיקוף הדין ארבע אמה ותמש ענימ - דבני שייך לומר הוא הדין אפילו סוכא

27 לא

28 **קטנים** הוי, וקטנים פטורין מן הסוכה, כיון דלשבעה הוי - אי אפשר דלא הוי בהו חד

29 שאינו צריך לאמו - כדודרנן הוא דמיתבי, ואיתו ברבנן לא משגחה - תא שמע: ועוד כל מעשיה לא עשהה אלא על פי

30 הקמים. בשלמא למאן דאמר בשאין דפנות מגיעות לספק מחלוקת - דרבה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לספק

31 משום

31 **מבוי** כרבה לא אמרי - תהוא ידעיה לזרות היא.

32 **כרבי** וידא גמי לא אמרי - תהוא לימות המשיח הוא דכתבי. **ובי** ודאי: אם בן לימא קרא "הוזהר

33 תהיה יצל יומם", ומאי "סוכה תהיה יצל יומם" - שמעתי מינה תרתי. כרבה גמי לא אמרי - משום

34 קושיא דאבי. כמאן אולא הא דאמר רבי איששה אמר רב: מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לספק, אבל

35 דפנות מגיעות לספק - אפילו למעלה מעשרים אמה בשרה. כמאן - כרבה, דאמר: משום דלא שלמא בה

36 עניא. וכוון דדפנות מגיעות לספק - מישלת שלמא בה עניא. כמאן אולא הא דאמר רב הונא אמר רב:

37 מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות, אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע

38 אמות - אפילו למעלה מעשרים אמה בשרה. כמאן כרבי ודאי, דאמר: משום על הוא, וכוון דהוייה

39 איקא על סוכה. כמאן אולא הא דאמר רב תנן בר רבה אמר רב: מחלוקת בשאניה מחוקת אלא

40 כרבי ראשו ורובו ושולחנו, אבל מחוקת יותר מכרבי ראשו ורובו ושולחנו - אפילו למעלה מעשרים אמה

41 אמה, דלא יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמה. הונא אמר רב: רבה, דאיתיה קא יהי שערין

42 במשכא, ואיתו לן קא יהיב שערין במשכא. אלא רב הונא ורב תנן בר רבה, נימא בהכשר סוכה

43 קמפלגי; דמר סבר: הכשר סוכה פארבע אמות, ומר סוכה: תכשר סוכה במחוקת ראשו ורובו ושולחנו?

44 לא, וכדילי עלמא תכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו. והכא בהא קמפלגי; דמר סבר: במחוקת ראשו ורובו

45 ושולחנו פלגי, אבל יותר מראשו ורובו ושולחנו דברי הכל בשרה. ומר סבר: מראשו ורובו ושולחנו

46 עד ארבע אמות פלגי, אבל יותר מארבע אמות דברי הכל בשרה. מיתובי: סוכה שהיא גבוהה

47 למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מקשר עד ארבעים ותמישים אמה. אמר רבי יהודה: מעשה

48 גדולי העלמה בלוד, שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה, והיו קנים נכנסין ויוצאין לשם, ולא אמרו לה

49 דבר. אמרו לו: משום ראייה? אשה היתה ופטורה מן הסוכה. אמר להון: והלא בשבעה גנים הווי לה.

50 ועוד: כל מעשיה לא עשהה אלא על פי הקמים. למה לי למיתני "ועוד כל מעשיה לא עשהה אלא

51 על פי הקמים"? הכי קאמר להוי: כי תאמרו גנים

1 בילו - וכן אמרתי. כרבה לא אמרי - דליף מלימען ידעי. **הוא** - לאו כבידיה

2 דרשיבת סוכה קא אמר, אלא בבידיה דרות הבאין הדיק סוכות עניי כבוד תעשה

3 אבות. לישות הששי - אותם סוכות יתיר לענונ ולמסומר. אבל סוכת מנוה

4 אנהא לעל. תרתי - דאין שם סוכה אלא תעשהה לעל. דהואו דיהוה משה, משום

5 דעשהה לעל - קרייה סוכה. משום קשיא

6 דאבי - דעשהה מחיבתא של ברזל. ושניא אל משמע להו, הואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט

7 לא לעל משום שיעורא. כמאן - מתנן אמורא דלעיל אולא דר' כו. מחלוקת - דר' יודה ורבנן. משלם שלמא ביה עניא - דר' - דפנות

8 דאבי טעמא משום עראי הוא, או משום דפנות

9 על - דפנות מגיעות לסכך אמאי מדוד רבנן הוי גרסינן מחלוקת בשאין כל אלא ארבע

10 אמות על ארבע אמות בלי שם הוי בה יותר כר' משום על - דאי משום משלם עניא, כפי

11 גרסינן מחלוקת בשאנה מחוקת אלא כרבי ראשו כו' - ואם תאמר: קשיא דרב ארוב

12 אמורא ניעדו ואליבא דר' כמאן דלא בחד - מתנן דלעיל, דמפרשי טעמא דעשרים אמה. דאי

13 משום משלם עניא - בשיעורא דיתור מבוי ראשו ורובו ושולחנו (במז לא שלמא, ועל

14 נמי ליבא. ומחייבתא קבע נמי בעיא. ראשו ורובו שטרותן דרביבה דהתה. ועל על עטות

15 ומסוכין על צד שמאלה, ואין אוכלין וקופין ויושעין במבוי. לפיכך דחייך לומר ראשו ורובו

16 לאפשר קטנה שראשו נכנס בן השלחו לא רובו, או ראשו ורובו ולא שלחנה. לשפשא -

17 למשך הסוכה. דאמר: בין גודלה בין קטנה לא תחלק בין שאין דפנות מגיעות. אלא רב

18 תנאי ורב תנן - דאמר: טעמא דרבנן בשיעורא דמשכא הוא, ומר אמר ארבע אמות

19 ומר אמר ראשו ורובו ושולחנו. נימא בהבש סוכה - באיבה וברכותה פלגי. ודוריתוהו אית

20 להו דכ' פלגי רבנן סוכה המצומצמת - בשיעור הבשר אורח סוכה וכו' וכפי טעמי מרא

21 מנשי, כדילי היא גבוהה. דכיון דריתא - איכא על סכך, או טעמא אחרינא להבשריה

22 דרב ונתא כבי אי אפשר להנעיד מחלוקתן בפתוחא מארבע אמות. דאם כן - בלא

23 גבוהה מעשרים אמה פסולה, דהכשר סוכה בארבע אמות. כרבי דאמר לקבן הוי (א.א.)

24 אבל יותר מכרבי ראשו כו' כשריה - וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידעי לן. כדאמרן

25 לעיל דרך לא כחו. ופי סבר ככרבי ראשו ורובו ושולחנו - וכן בוחר על ארבע אמות

26 פלגי מנובה, וטעמא משום על אבל ביהו מארבע - לא פלגי. דכיון דריתא איכא על

27 מיתובי - דתנן אמורא דפרשי דפנותא דמיתובי, כדמפרשי ואולי. קטן שאני צריך

28 לאמו - אמרינן לקמן (כתא) דחייב לחבו מנוצת סוכה. דסריבנן - שהוקפו לה דהיגיל את

29 הקטן למנוח שואד ראוי לה. כרבי שיהא מתנן וריגיל למנוח.

30 משום

31 **קטנים** הוי, וקטנים פטורין מן הסוכה, כיון דלשבעה הוי - אי אפשר דלא הוי בהו חד

32 שאינו צריך לאמו - כדודרנן הוא דמיתבי, ואיתו ברבנן לא משגחה - תא שמע: ועוד כל מעשיה לא עשהה אלא על פי

33 הקמים. בשלמא למאן דאמר בשאין דפנות מגיעות לספק מחלוקת - דרבה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לספק

34 משום

1 לא נזכרה אלא לקטנותי שבה - מה שדוק בקטנותי לרב וכן ברבך מה ראיה לרבי
 2 יחודה, היא אי אפשר לשבעה בנים בשבעה טפחים - לאו פירכא היא הידלמא ארוכה
 3 טובא. אבל לא היה רובה שבעה טפחים, ונכיה באותו אורך וכו' ויחי.
 4 דאמר לך מני בני שמאי היא ואל תוח מינה כו' - בסוד בר עשרה פסק מקומות

הלכה בבית שמאי. חזי - דאי דשמה יריבה
 שרתא מחוקת ראשו ורובו ושלחנה ואיך.
 במנות פרק 'תהכלת' (מא ועם) גבי סוין
 בעיצוה, בית שמאי פטרוני ובית הלל מחזיקין
 עד לשבע. כבוד דעתו הוא נותן, בית שמאי אמרי
 ארבעה ובית הלל אמרים שלשה. עד התם
 כמה תתא משולשה, בית שמאי אמרים:
 ארבעה, ובית הלל אמרים שלשה. אבל חזי עבדי
 בבית שמאי. ואיך בסמכת בירוב פ' ג'
 דברים' (מאכא) בית שמאי אמרים מכבדין [את]
 הבית ואחר כך נטלין לדיים. ואמרין בגמרא:
 כבוליה פירקין הלכה בבית הלל, בר מוקף. עד
 חתם. בסוף פירקא, גבי נמי שאכל וטחא לוי בריך
 דמימי בגמרא עובדא דרבה בר בר נהה דאשכח
 וניה דרבהא, דחי תלמיד דרבה בבית שמאי
 ואשכח ארנקי, ואיך תלמיד דרבה בבית הלל
 ונזכר אריה. וקעת קשה הא דקאמר התם
 כבוליה פירקין הלכה בבית הלל בר מוקף. ושנא
 מעוין דבית הלל נמי מרודו למחילה מיהא
 כבית שמאי. ועל נמי משפס בוך דרבה
 כבית שמאי - אין להקשות מהא דאמרין פרק
 קטא דרביטא (י.א.) דאמר בר יוסף עשה כדברי
 בית שמאי - לא עשה ולא כלום. ומימי איה
 מהחייא מילתא דסוכה, מעשה רבי יוחנן חזוני
 שחלה ונחלו וקני בית שמאי חקי בית הלל
 לכרך ומצאדו שדיה יושב ראשו ורובו בסוכה
 ושלחנה ובית היתב. אמרו לו יוקי בית שמאי:
 כי הית נדוד כל מיך - לא קיימת מעות סוכה
 כל מיך. ודקיימת התם: והלכה כרבי יוחנן
 חזוני. ומסוקא פלוגתא בסוכה גדולה, בדמסקין
 דבתרתי פלוגי, בדדאי הלכה בבית הלל. אבל
 הכא בסוכה קטנה ובדאי הלכה בבית שמאי.
 מעדות משנתין דהתם תישה היתב דיק מינה
 דעשה בבית שמאי לא עשה ולא כלום: דרדאי
 דמימי געשה בבית הלל מימיו ועוד. ובי צריך
 ראיא על זה הכא והלכה בבית הלל שאם עשה
 בבית שמאי לא עשה ולא כלום: ועריך לומר:
 דאיעשרך התם לאיתויי חוקי בית הלל
 מתמרסי מדרבנן ובית שמאי אמרי כה
 ארתייתא. לא גזרינן אם עשה כדברי בית
 שמאי לא גזרינן דיהבתי אפילו דארתייתא.
 דאשכחן לבית שמאי הכא דריתב אפיתא
 דמטליתא. דגזרינן שמו ימשך אדר ושלחנה
 וקאמרין לא קיימת מעות סוכה מימך. דאפילו
 מדארתייתא לא קיים. דמיתב שמאי נשמע לבית
 הלל. בית שמאי בו ארבע אמות - כירושלמי
 חשיב שאין טובל למעשה, והרודן מן הבית מותר
 לביטב. ועוד וזה ליה למעשה לענין פתח בת
 אב כל גיחה דמאורסה. ואין מצינן בו עירוב
 - ולא חזי לדירה. ואפילו לשמואל: דאמר פרק
 ימי שהיציאות' (עירובין טמא ושטא) עירוב
 משום פקדן, לא מיקא רשותיהו בשביל בית ולא
 חזי לדירה. דבביתיה אשכחן דתם שמואל נפיה

משום אירא - רוח שדוא שולט בה, מפני הרוח, אלא למאן דאמר בקטנה פלוגי -
 אבל בגדולה אפילו רבנן מודו. וכי רבכה של מלכה - והלא נערוהיה ומשרתיה
 מוכסבין עמה. לקטנותי שבה - סוכה גדולה לבני מסיבתה, וקטנותי קטנה בתוכה
 צלעותיה, והיא קטנותי יתבא, ואף על גב דפסולא - לא איכפת לה, דאשה פטורה
 מן הסוכה. ורבי יוחנה כבי כו' - ואם לא גמור

לרב וכן דמקו פלוגתא בשאינה מחוקת אלא
 כד ראשו ורובו ושלחנה, הבא וכן דרביה גבה
 תירוצא לרב דהוא ודא. וכן עיקר, דשערי
 ראשו ורובו אמרין לקמן דאמי אדא שבעה
 טפחים, ואי אפשר לשבעה בנים בשבעה
 טפחים. בבית שמאי - דאי בבית הלל לא בעי
 שולחנו כדלקמן פרק 'דישן' (כחא.) ודיקא
 נמי גרסינן - ודיקא נמי כדלקמן בגדולה פלוגי:
 והוא יושב על הפתח מבחוץ, וראשו מושבם
 לתוכה, ושלחנה לפני טופ בבית. מרקיני:
 גבי פלוגתא נמי שדיה, ולא איירי בשעירא
 דסוכה. ואם אירא - דבשעירא דסוכה פלוגי:
 ליתנה. סוכה המחוקת ראשו ורובו ושלחנה
 כשרה, ושנאנה מחוקת אלא כד ראשו ורובו
 - בית שמאי פוסלין כו'. אמר רבי ויזריא דיקא
 נמי - דבקטנה פלוגי, ובשעירא דפסולין
 ומשירי על כרחך דאמי אדא אלא לא
 גרסינן, והכי גרסינן לעולם בתרתי פלוגי. פסוד
 מן התבוא - כולה מפרש טמא לקמן, ואמי
 לא נאלו, כשא קרקע בלא בנין. מעירבי
 המלחמה - ימי האיש אשר בנה בית חרש יגו'
 (דברים כ.) ואין מעירבין כו' - ביום הברית
 לדחות פתחין לחצר, והרבה בתם פתוחים
 לחצר אחת, וכן ויזנאן דרך חצר לרשות
 דרבים, נמצא החצר רשות לכולן, והבתים כל
 אחד מיוחד למעילו. ואמר דבבתים אין מוציאין
 מרשות לרשות כלא עירוב שיערב כל הרשויות
 לדחות רשות אחת. ותוקף ליתן לו בית ובית
 שחברת פת וכולן כלא סוכה ומרביח אותו
 באחד מן הבתים. וענישם כולם כאלו דרוך
 באותו בית וכל הבתים ירדה אחת. ואשמעין
 הכא דבית שאין בו ארבע על ארבע על ארבע
 ליתן את הפת. ואין משתתפין בו שתיק
 דבתים על כל חצר הפתוחה למעני כדרך
 שתיק עירוב לבתי החצר, שיהו נותנין
 בשתיק. ואם בית קטן זה פתוח לחצר שבגביו,
 ואין בית אחר פתוח לה - אין משתתפין בו.
 אין עירבה ליתן בשתיקו. ואין מצינן בו עירוב
 - חצר, לאחר שבו אחרון מן הבתים.
 ואין

דאמר בית שניניחן בו עירוב אין צריך ליתן פת. מאי עשאת - כולדו וכו' דירי. ואף על פי דאית לה עירוב משום פקדן, ומקא ארדיי משום דמיני עירובין כותבי.

שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. מאן תנא איהו דתנו רבנן: בית שאין בו ארבע אמות על

ארבע אמות, פסוד מן המזוזה וכן הפעקה, ואינו ממוא בגנינים, ואינו גדלס בבתי ערי חומה,

ואין חוזרין עליו מעורבי המלחמה, ואין מעירבין בו ואין משתתפין בו, ואין מצינן בו עירוב,

ואין

1 ואין עושין אותו עבור בן שתי עירות – תימנה האי בת מאי בעיתיה לה? מאיר דאמר
2 פרק "כיצד מעברין" (עירובין ג.ו.א. ושם) נותנין קרפף לזר וקרפף לו – בלא בית כר
3 היא. וכן לרבנן ליליאב דרב תנאי דבגמרא. ולרוביא בר רב דאמר קרפף אחז לשתינו – אותו
4 קרפף אחז יציק בית. ואי כושי יציק נמנאה וארבעים ואתא אמה ושלש אמה בן שתי
5 עירות, הדוא שיעור שני קרפפות שעבשו

6 מנספך בית זה לזרפף, וכיבשו בו ארבע חשיב
7 למעט האירי ולצפון אל בית ארבע אמות
8 לא חשיב רחי המנא לדתא. ואין העירית
9 מתרחבת בין לרב הוצא בין לחייא בר רב – אם
10 כן מה לו לחזירי שתי עירות? היה ליה למיעוד
11 ואין עושין אותו עבור לעיר אחת. בית שאין בו
12 ארבע אמות. דלא היה בו ארבע אמות וקאי לתוך
13 שעבד אמה ושייריים – היה מתערב על העיר
14 למרוד דן הבית, ושלע פתי אתת וכולין לעשות
15 בורגין ללכה במקום שירעו. כדאמרין בפרק
16 "עושין פסא" (עירובין א.א.). אתויה מנרביש בלי
17 כוונשאו דרביא דהוי חללא פסיא דאמאי נכמויה
18 – אבורגין. אי אמה דאימך אמה. אן בורגין
19 בבלי. נפק אחיז ליה מתוואה דמביבלען בשבעים
20 אמה ושייריים. ואומר רבינו שמואל בן מאיר.
21 דרביסינ רבא: ארובין שנין עובד לעיר. בן משמע
22 ברובשלא ירעסין ואין עושין אותו הדבור לעיר.
23 ורבינו עם מקיים גירסת הספרים, ומפרשי. דאין
24 נתנן לא הבית דין עבור שבין שתי עירות.
25 ולרבנן לעיר אחת בפני עמזא אן זה קרפף
26 כדאמרין (עירובין ג.ו.א.) לא אמר קרפף אלא
27 שתי עירות. ואם היה לה הבית ארבע אמות –
28 היה לו דין עיר אחת לתת לו קרפף כמו לעיר.
29 היינו נותנין לבית זה ולעיר שאעלז שתי
30 קרפפות. כמו כמות עיריות לרב הוליאוי –
31 בר קרפף אחז לשתינו. דעל בירדך לאו דוקא
32 נקט רבנן שתי עירות – הדוא הדין עיר ובית.
33 אלא אבך דנקט רב מאיר עיר – נקט רבנן שתי
34 עירות. דהוא לחייא בר רב דאמר קרפף אחז
35 לשתינו – על בירדך לא נקט רבנן שתי עירות
36 דוקא. הדוא הדין עיר ובית. דעל ידי בורגין
37 המובלעים בתוך שבעים אמה ושייריים הולך.
38 בדמוכת פרק "עושין פסין" (שם.א.א.). ומיהו. אן
39 בראה שחיבשו בית כבש לעיר לתוך קרפף לבית
40 אחז בפני עצמו לר מאיר. ולרב הונא אליבא
41 דרבנן לשתו לשני בתים בלא עיר קרפף לזו וקרפף
42 לזו. ואף על פי שלחייא בר רב אליבא דרבנן דין
43 בית כבש לבניה. שנתויה לשני בתים בלא עיר
44 קרפף אחז לשתינו. דלא ראי הכי – עיר שאין לה
45 חומה מבן ותיחברו הבתים לתיבשו אחת. אם לא
46 על ידי דמביבלען כל אחת אחת בתוך שבעים אמה ושייריים של הברתיה דאין סברא להחריך
47 שיבוע עו לו.

1 ואין עושין אותו עבור בין שתי עירות – דתנן במסכת עירובין (א.ו.א.) ונתנין קרפף לשתי
2 עירות, אם יש לזו שבעים אמה ושייריים ולזו שבעים אמה ושייריים עושה – קרפף
3 לשתינו לחיות אחת. שתי עירות המובדלות זו מזו מאה ארבעים אמות אמות ושלש
4 וש באמזעו בית – נמצא אותו בית בתוך כשבעים אמה וארבעים פסחים לשתינו. נעשה
5 אותו בית כעבור לזו. כאשה עוברת כשרישה
6 בולטה. ומתסרפת לחיות שתינו כאחת. ללך
7 באחת מתן שיהו שתינו לו כארבע אמות. ומנה
8 אלפס פומצה לזו. ואם יש בית פחות מארבע
9 אמות – אינו חשוב לצרפן. ואין החיין או
10 השותפין חולקין בו – אן סלקא דעתך השתא
11 שאין יכולין לבקו זה את זה לחלק. לפי שאין בו
12 ברי דלא וכדי ליה. ליפא יבוי האי – דלא חשיב
13 סוכה כפינו מארבע אמות. לזו רבנן – דכי חשיב
14 משכשכי מפיכה. אלמא דירה היא. ודא הדין
15 לכל מילי דבית. בולחו בית כתיב בהו –
16 "מזווח ביתך" (דברים ו.) וכן תבנה בית חרש
17 (שם ב.) וכן אשור לו הבית" (ויקרא יד.)
18 ימטר בית מושבי' (שם כה) "אשר נבא בית
19 חרש" (דברים כ.). הכי גרסינן אין מערבין ואין
20 שותמין בו ואין מניחין בו עירוב דלא חיי
21 ליריה עירובי חצרות אן מניחין בו אבל
22 שיתופי מבוטאות מניחין בו. דלא חיי ליריה
23 – ועמזא דעירובא מפרש שיתופי (מטא.)
24 משום חרש. דבית שנתונן בו פתח של עירוב
25 חיי כאלו בולן דדין בתוכו. ומנצתא כל החצר
26 שמתחשבת לבית אחז. הלכך. כן דרמי ליריה
27 בעינן. ופת נמי אינו עריך לזו. ביתי ולא דבתיך
28 דירה – אין חדר בו אוסר על בני חצר. שאין
29 שרשות כולם. דלא ניקר מרובי – שאינו מקוהר
30 והאי נמי. סלק הקפו רבדיו כמו שאינו נמצא
31 שיתוף עומד באיור החצר. ותנו עירובין דף
32 (פ.ג.) ורשיקון נתון באיור החצר משום דעירוב
33 חצרות לעירוף הבתים הוא לחיות כסוד כרדים
34 בבית אחז. הלכך בעינן בני היראי ליריה.
35 ושיתוף הדביו אינו אלא לצרף החצרות
36 והצרות לאו דירה נעוה. והלכך לא חיי דירה
37 אלא באיור. של חצר רבו. ובמקום שמבנה
38 והיו כל החצרות כולן כאלו שמשמשן לחיות
39 אחז. פי' סיפרי – לא גרסינן. דאי משום
40 נטרותא – תריותו נטרותא בעו. ועוד. דבתיך
41 מנטר הוא בכלל. ומעירובי פריך. דבעיא בית
42 דירה בדומכה לקמן. אלא הכי נרשינן: עירובי
43 הצירות בתי. והתנן: הנותן את עירובו ב –
44 עירוב הגבוי מבתי החצר ותנו בבית שער –
45 היינו בית קטן שלפני שער החצר או מבפנים או
46 מבחוץ. ושומר הפתח יושב שם. אבבדריה – שלפני הבית. שקריין "פטרטיקא". סיפרי –

1 **ואין עושין אותו עבור בין שתי עירות ואין האחוז**
2 **והשותפין חולקין בו. לזמא רבי היא ולא רבנן? אפילו**
3 **תימא רבנן. עד פאן לא קאמרי רבנן החם אלא לענין**
4 **סוכה. דירית עראי היא. אכל לגבי בית. דירית קבע**
5 **הוא – אפילו רבנן מורי. דאי אית ביה ארבע אמות**
6 **על ארבע אמות – דירי ביה אינשי. ואי לא – לא דירי**
7 **ביה אינשי. אמר מרי: פטור מן המזוזה וכן המעקה**
8 **ואין קמפא בגניעום ואינו נחלט בבתי ערי חומה ואין**
9 **חזוין עליו מעורבין המלחמה. מאי מעמא? ד"בית"**
10 **כתיב בהו כבולחו. ואין מערבין בו ואין משתתפין בו**
11 **ואין מניחין בו עירוב. מאי מעמא – דלא חיי דירית.**
12 **עירובי חצרות אן מניחין בו. אכל שיתוף – דתנן:**
13 **בו. מאי מעמא? אן גרע מחצר שבמבוי. חצרות:**
14 **עירובי חצרות – בחצר. שיתופי מבוי – בפמבוי. והנינן**
15 **בה: עירובי חצרות בחצרות? והתנן: הנותן עירובו**
16 **בבית שער אכסדרה ומרפסת – אינו עירוב. והדר שם**
17 **אינו אוסר! אלא אימא: עירובי חצרות בבית שבחצר.**
18 **ושיתופי מבוטאות בחצר שבמבוי. והאי לא גרע מחצר**
19 **שבמבוי. ואין עושין אותו עבור בין שתי עירות**
20 **אפילו כבורגין לא מניחין ליה. מאי מעמא?**
21 **בורגין – חוו לביטוליהו. ותאו – לא חיי לביטוליהו.**
22 **ואין האחוז והשותפין חולקין בו. מעמא – דלית ביה**
23 **ארבע אמות. הא אית ביה ארבע אמות – חולקין?**
24 **והתנן: אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע**
25 **אמות לזה וארבע אמות לזה! אלא אימא: אין בו**
26 **דין חלוקה בחצר. דאמר רב הונא: חצר לפי פתחיה**
27 **מתחלקת. ורב חסדא אמר: נותן לכל פתח ופתח**
28 **ארבע אמות. והשאר חולקין אותו בצורה. דהני מילי**
29 **בית דלמיתו קאי. והבינא ליה חצר. האי דלמיתו**
30 **קאי – לא לחתוניה ליה חצר. היתה גבוהה מעשרים**
31 **אמה וקא למעמא בקרים וקסחות לא היו מועטין**
32 **ואף**

1 בסולם אחז למרפסת ודרך המרפסת נכנסין ורואין כולן. מרפסת – אלא לירי. מולם – אש"א. אינו עירוב – דלא חיי ליריה. שכל הוצא תבנס עבר עליו. אלא הכי קאמר
2 עירובי חצרות בבית שבחצר – והאי בחצר דקני – והאי באיורא. אלא באיור הבתים שבה. ולכאופקי בית שבחצר אחרת. שאין מרפס. ושיתופי מבוטאות דקנין מבוי – הכי נמי
3 קאמר באחת החצרות שבמבוי. ולכאופקי חצר שבמבוי אחרת. בורגין = צרף עשויין מן קריבה וקנין לשיורי פירות או לצירי עופות. ותנאי מעירובי. כ"כיצד מעברין" (ג.ב.).
4 בורגין מתעורבין עמו. לפמיתו. = לילפת לזה לאלה אחז. וא לא חיי לפתחיה – וכל בית עושין לירית קבע תמי. ובי קאמר אין בו דין חלוקה בחצר – ומחוץ לו חלוקה –
5 חצר פתח או חסדא. חצר מתחלקת לפי פתחיה – חצר שחיי בתים פתוחה לה. וחלוקה שני אחז עיניהם. זה נטל שלשה בתים קעטניו זה נטל בנגון בית גזול. אם באו חלקק
6 אוירא של חצר, זה שנטל שלשה בתים הקעטניו – נטל שלשה חלקים. כמנין שלשה פתחים. זה נטל רביעי. לפי שהחצר עשו לצינא וביאה. שדרך החצר נכנסין ורואין אן הבתים
7 לירשת חרבים. ומתניסין משאתויהן ופרקין לפני פתחיהם. לפיכך חצר מתחלקת לפי פתחיהם. ורב חסדא אמר – אין עריך ליתן לכל פתח אלא ארבע אמות כנגדן מן הפתח חלוקה
8 ורחבן בתריה. ומתניסין משאתויהן ופרקין לפני פתחיהם. ונטל ארבע אמות משך ונגנן כל רחבו לפרק משאו. ואין קטן לו הפתח מארבע – אין לפתחו דין חלוקה ליתול לחצר. לא
9 כרב ונא ונא כרב חסדא. דהני מילי – ושקיל חלק בחצר בית דלמיתו קאי. ומבעי ליה לחצר לפי פתחיה. והיה נבזזה מעשרים – פסיק עושיתו על של כל בני הישיבה שחיי
10 במדרשו של רב אשי סידורו הגמרא. ונא למעמא – למעט גובה חללה מעשרים. ונתן בקרקעיה להגביה. לא חיי מיעוט – שאין סופו להניח שם כל שבעה. מפני הפסד ממנו.
11 ואף

חנניה בן אחי רבי יהושע אומר, בין כל דיבור ודיבור – דיקדוקיה ואותותיה. (שיר השירים ה) ממולאים בתרשיש. בומא רבא. רבי שמעון בן לקיש בד הוי מטוי להדין קרייא, הוה אומר, יפה לימדני חנניה בן אחי רבי יהושע. מה תם הנה, בין גל גדול לגל גדול – גלים קטנים. כה, בין כל דבר ודבר – דיקדוקיה ואותותיה של תורה. אמר רבי תנחומא, איתקשיית קימי רבי פנחס, אתיא כרבי יודה ולא אתיא כרבי מאיר. מה טעמא דרבי יודה (דברים לא) לקוח את ספר התורה הנה. על דעתיה דרבי יודה דו אומר איכן ספר תורה הנה נתון כמין גלוסקים עשו לו מבהוין והיה ספר תורה נתון בתוכו. מה טעמא דרבי מאיר,

[דף ל"ז ע"א]

(שמות כה) ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה. על דעתיה דרבי מאיר דו אומר אין מוקדם ומאוחר בתורה. (שמות כה) ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך. ואחר כך ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה.

רבי פינחס בשם רבי שמעון בן לקיש, תורה שנתן הקדוש ברוך הוא, עורה – אש לבנה. הרוחה – אש שחורה. היא – אש. ומובללת באש. חצובה – מאש. נתונה – מאש. (דברים לג) מימינו אש דת למו:

הלכה ד מתני' (דברים כ) ודברו השמרים אל העם לאמר, מי האיש אשר בנה בית חדש ולא תנכו ילף וישב לביתו וגו'. אחד הבונה בית חדש, ואחד הבונה בית התבן, בית הבקר, בית העצים, בית האוצרות. אחד הבונה, ואחד הלוקח, ואחד היורש, ואחד שנתן לו במתנה.

גמרא: אשר בנה בית. אין לי אלא אשר בנה. לקח, ירש, נתן לו במתנה, מניין? תלמוד לומר 'האיש' מי האיש'. מניין הבונה בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות מניין? תלמוד לומר 'אשר בנה' מפל מקום. יכול הבונה בית שער ואכסדרה ומרפסת יהא חוזר. תלמוד לומר 'בית'. מה בית מיוחד – שהוא בית דירה, וצאו אלו – שאינן בית דירה. וצא בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות. דתני, בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות – פטור מן המעקה ומן המזוזה ומן העירוב. ואינו טובל למעשרות. ואין נתנין לו ארבע אמות לפני פתחו. ואין עושין אותו דיבור לעיר. והנודר מן הבית מותר לישוב בו. ואינו צמית ביובל ואינו מיטמא בנגעים. ואין הבגלים חוזרין לו בפלחמה.

מה תלמוד לומר 'אשר בנה'. פרט לשנפל ביתו ובנאו. אומר רבי יוסי, זאת אומרת, המחזיר את גרושתו – לא היה חוזר. יכול הבונה בית בהוצה לארץ יהא חוזר. תלמוד לומר ולא תנכו. את שמצוה

לחנכו ויצא זה שאינו מצוה לחנכו. הקדים לו שפרו כמי שחנכו. נתן לו שפרו לאחר שנים עשר חודש כמי שלא חנכו.

[דף ל"ז ע"ב]

נעלו; אם היה בתוכו הפצים את שדרכו ליבטל עליה כמי שחנכו ואם לאו כמי שלא חנכו:

הלכה ה מתני': (דברים כ) ומי האיש אשר נטע פרום ולא חללו וגו' אחד ומי האיש אשר נטע פרום ולא חללו וגו', אחד הנוטע את הפרו ואחד הנוטע המשעה אילני מאכל, אפילו מחמשות המינים, אחד הנוטע, ואחד המבריך, ואחד הפרקיב, ואחד הלוקח, ואחד היורש, ואחד שנתן לו במתנה.

גמרא: אשר נטע. אין לי אלא אשר נטע. לקח ירש ניתן לו במתנה מניין. תלמוד לומר לומר האיש. מי האיש. מניין הנוטע המשעה אילני מאכל אפילו מחמשות המינים. תלמוד לומר אשר נטע מפל מקום. יכול ארבעה אילני מאכל או משעה אילני פרק והא חוזר, תלמוד לומר פרום. מה פרום מיוחד שהוא של המש גפנים. יצא זה שאינו של המש גפנים.

שהיו מוגיתו, שהיו קוסם; מערבין בו, ומשתתפין בו, ומברכין עליו, ומזמנין עליו, ומקדשין בו את הכלה, ומנחמין בו את האבל, ונמכר בחנות לשם יין, והמוכר להבירו יין סתם – לא מכר לו יין קוסם. ואסור בהוריה ובהיתר נדרים ועל ביאת המקדש. לית לך, אלא שהוא אסור על גבי הפונבה. וההון בן סורר ומורה, צריכה .

יכול הנוטע פרום בהוצה לארץ – יהא חוזר. תלמוד לומר ולא חללו. את שמצוה לחללו, יצא זה שאין מצוה לחללו. תני, רבי אליעזר בן יעקב אומ, אין משמע אלא פרום. ודכוותה, אין משמע אלא נטע. תני, ולא חללו – פרוט למבריה ולמרכיב. אמר רבי יוחנן, דרבי אליעזר בן יעקב היא. אמר רב הקדא, דברי הכל היא – פשהרפיב פירות עבירה. מה אגן קיימין, אם פשהרפיב אילן מאכל על גבי אילן מאכל, מין בשאינו מינו, פירות עבירה הן. ואם פשהרפיב אילן מאכל על גבי אילן פרק, מין במינו, נוטע בבתחילה הן. אלא בן אגן קיימין, פשהרפיב תאינה שחורה על גבי תאינה לבנה.

אימתי הוא מחלל, ברביעית ובחמישית?

[דף ל"ח ע"א]

מסתברא בחמישית, אכל ברביעית, דמים הוא חייב לו. ורבנן דקיסרין אמרין, לא מסתברא אלא ברביעית, דכתוב (ויקרא יט) ובשנה הרביעית יהיה כל פריי קדש הלולים לה:

הלכה ז מתניתין (דברים כ) ומו האיש אשר ארש אשה ולא לקחה וגו' אחד המארש בתולה ואחד המארש את האלמנה אפלו שומרת יבם ואפלו שמע שמות אהיו במלחמה חוזר ובא לו כל אלו שומעין דברי בהן מערכי המלחמה וחוזרין ומספקין מים ומזון ומתקנין את הדרך: **הלכה ז**

גמרא אשר ארש אשה אין לי אלא רובה שנשא ריבה. מנין רובה שנשא אלמנה. אלמון שנשא ריבה מנין תלמוד לומר אשה מקל מקום. מה תלמוד לומר תדשה פרט למחזור את גרושתו. אמר רבי יוסי זאת אומרת הנשוא את האילנית הואיל ואין מצוה לישוב עמה אינו חוזר. אפלו שומרת יבם לחמשה אחים. ודכוותה אפלו בית אחד לחמשה אחיו. תמן אין כל אחד ואחד ראוי לישוב בו. ברם הכא כל אחד ואחד ראוי ליבם. מה דמי לה קדש אשה מעכשו לאחר י"ב חדש ושלם הזמן במלחמה חוזר ובא לו:

הלכה ז מתניתין ואלו שאין חוזרין הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת והנוטע ארבעה אילני מאכל או חמשה אילני סרק ותמחזיר את גרושתו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין לא היה חוזר רבי יהודה אומר אף הבונה בית על מכוננו לא היה חוזר רבי לעזר אומר אף הבונה בית לבנים בשרון לא היה חוזר:

גמרא תני רבי יודה אומר אם חדש בה דבר חוזר ואם לאו אינו חוזר סדו בפיד ופתח בה חלונות לא היה חוזר. היה גדול ועשאו קטן חוזר ואחד ועשאו שנים. תני רבי אלעזר אומר אף אנשי השרון לא היו חוזרין שהן מתחדשין פעמים בשבוע אף בהן גדול היה מתפלל עליהן כיום הכפורים שלא יעשו בתיהן קבריהן:

[דף ל"ח ע"ב]

הלכה ח מתנייתין ואלו שאינן זיין ממקומן בנה בית והנכו נמע כרם והללו והנושא את ארוסתו והפנים את יבמתו שנאמר (דברים כד) נקי יהיה לביתו נקי יהיה זה ביתו יהיה זה פרמו (שם) ושמה את אשתו זו אשתו (שם) אשר לקח להביא את יבמתו ואינם מספקין מים ואינם מתקנין את הדרכים:

גמרא בנה בית והנכו ולא שהא בתוכו י"ב חדש נמע פר והללו ולא שהא בתוכו שנים עשר חדש. וכולהו למדין מן האשה מה אשה צריכה שנים עשר חדש אף פולחן צריכים שנים עשר חדש. תני כל אלו שהיו אומרים יושבין במלין בתוך העיר ואינן מספקים מים ומזון ואינן מתקנין את הדרכים שנאמר (שם) ולא יעבר עליו לכל דבר. עליו אינו עובר אבל עובר הוא על אחרים:

הלכה ט מתנייתין (שם כו) ויספו השומרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורף הלכב ילך וישוב לביתו רבי עקיבה אומר הירא ורף הלכב בשמועו שאינו יכול לעמד בקשוי הפלחמה וקראות הרב שלופה רבי יוסי הגלילי אומר הירא ורף הלכב זה שהוא מתירא מן העברות שבנידו לפיכך תלת לו התורה את כל אלו שיהיו בגללן רבי יוסי אומר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין זהו הירא ורף הלכב:

גמרא כתיב ויספו השומרים. אין לשון זה ויספו אלא לשון תוספת באינש דאמר מוסיף אני על דברי רבי. תני דאחרונין מן התוספת. אמר רבי יוסי תרין תנין אינון מאן דאמר מוסיף אני על דברי רבי אהד הראשונים ואהד האחרונים אמרן הוא אמרין רבו.

[דף ל"ט ע"א]

מאן דאמר האחרונים מן התוספת, הראשונים – אמרו הוא אמרו רבו. והאחרונים – אמרו הוא ולא אמרו רבו.

אמר רבי מנא, חד תנאי הוא, ראשונים – אמרין הוא אמרן רבו. האחרונים – אמרן הוא לא אמרן רבו.

מתניתא פליגא על רבי יוסי, שומע פרשה מפי פהו ואומרה לעם בכל לשון.

ויסיפא פליגא על רבי מנא. עוד דבר אחד היה מוסיף.

משלו.

אין תימך בך, אפילו על דרבי יוסי לית הוא פליגא, דתני, הראשונים – אמרן הוא אמרן רבו, האחרונים – אמרן הוא לא אמרן רבו.

תני, כולחן צריכין להביא ראיה לדבריהן, הויז מזה, שעדין עמו.

ואתניא כמאן דאמר, שאינו יכול לעמוד בקישרי המלחמות והרב שלופה. ברם כמאן דמר שהיא מתירא מעבירות שבנדו – עוד הוא צריך להביא ראיה. לפיכך תלת לו התורה את כל אילו שיחזור בגללן – שלא לפרסם את החטאים. ואתניא פני דמר רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש (ויקרא ו):

“במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת לפני ה'” – שלא לפרסם את החטאים :

הלכה א מתניתין – והיה ככלת השטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם. “העם” – ובעקבו של עם. מעמידין וקפין מלפניהם, ואחרים מאחריהן, וכשילים של ברזל בידיהן, וכל המבקש לחזור, הרשות בידיהן לקפח את שוקיו, שתחלת נפילה ניסה, שנאמר (ש"א ד) “גם ישראל לפני פלשתים וגם מגפה גדלה היתה בעם”, ולחלן הוא אומר (שם לא) “וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר הגלבוע”. במה דברים אמורים? במלחמת הרשות.

[דף ל"ט ע"ב]

אבל במלחמת מצוה, הכל יוצאין, אפלו חתן מחדרו וכלה מחופתה. אמר רבי יהודה, במה דברים אמורים, במלחמת מצוה. אבל במלחמת חובה – הכל יוצאין, אפלו חתן מחדרו וכלה מחופתה:

גמרא: פתיב “והיה ככלת השטרים לדבר אל העם ופקדו שרי צבאות בראש העם”. אין לי אלא בראש העם, בסוף העם מניין? תלמוד לומר: פקדו – ופקדו.

עד דדון ברבי עקיבה. ברבי ישמעאל ?

רבי ישמעאל ברבי מאיר, דרבי מאיר צווח, לסופיה דחבלא רישיה. אמר רבי מאיר, פתיב (קהלת ב) “החכם עיניו בראשו”.

הכסיל במה? בגליו? אמר רבי אבא מרי: החכם, עד שהוא בראשו של דבר הוא יודע מה בסופו. (בראשית מט, יט) “גד דוד וגודנו” – גויסא אתי מנייסתיה, והוא מנייס ליה.

פיני מתניתא – שתחלת נפילה ניסה.

אמר רבי יוחנן: משמעויות ביניהון. רבי יהודה היה קורא למלקמת הרשות – מלקמת מצוה. אבל במלקמת חובה – הכל יוצא אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה.

אמר רב חסדא, מהלוקת ביניהון. רבנין אמרו, מלקמת מצוה – זו מלקמת דוד. מלקמת חובה – זו מלקמת יהושע.

רבי יהודה היה קורא מלקמת רשות – בגון אגן דאזלין עליהון. מלקמת חובה – בגון דאתיין אינון עלינן. בתיב (מלכים א טז) "והמלך אסא השמיע את כל יהודה אין נקי". מהו 'אין נקי'. רבי סימון ורבניו, רבי סימון, אין נקי לביתו שעה אחת. ורבניו אמרו, לית רבי בריבי :

הדרן עלך פרק משיח מלקמה

פרק ט

הלכה א מתניתין: עגלה ערופה – בלשון הקדש, שנאמר (דברים כא) "כי ימצא חלל באדמה וגו'". "ויצאו וקנידו ושפטידו", וישלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין. רבי יהודה אומר המשה, שנאמר "וקנידו" – שנים, "ושפטידו" – שנים, אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד:

גמרא: לא מסתברא, דלא, וענו ואמרו :

[דף מ' ע"א]

בא להתחיל מתחילת הפרשה .

"כי ימצא" – לא בשעה שהן מצויין. "כי ימצא" – לא שתהא חוזר ומצותת עליו. "כי ימצא" – אין מצויאה בכל מקום אלא בעדים.

"לא נודע מי הכהו", הא נודע מי הכהו, אפילו עבד אפילו שפחה – לא היו עורפין, וכא את אמר אכיז?! באן להורג באן לנהרג .

ודא דאת אמר 'אפילו עבד אפילו שפחה לא היו עורפין' – באותן שאמרו אם רואין אנו אותו מפירין אנו אותו. אבל באותן שאמרו אם רואין אנו אותו אין אנו מפירין אותו – היו עורפין .

בית דין שראו את ההורג אמרו, אם רואין אנו אותו אין אנו מפירין אותו – לא היו עורפין, דכתיב (דברים כא) "ועינינו לא ראו". והרי ראו מכל מקום .

ובית דין שראו את ההרוג. אית תנני תני - יעמדו שנים ויעידו לפניהם. אית תנני תני - יעמדו כולם ויעידו במקום אחר. רבי יהודה בן פזי בשם רבי זעירא: בשם שהם תלוקין באן - בן הן תלוקין בעדות החדש.

רבי יודה בר פזי בשם רבי זעירא "חלל" - ולא מפרכם. ראוהו מפרפר מפאן ובא לאחר זמן ולא מצאו - אני אומר נעשה לו נסים ונהיה. ראוהו מפרכם באן ובא ומצאו מת במקום אחר - מודדין במקום שנמצא.

"אשר ה' אלהיה נותן לך" - פרט לחוצה לארץ. לרשתה - פרט לירושלים, שהיא לכל השכטים. ורבי ישמעאל, דרבי ישמעאל אומר: כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו שבע שביבשו ושבע שהילקו. אומר רבי פינחס בי רבי בון: נאמר - כל אותן ארבע עשרה שנה מצויינין היו.

תני, כיצד היו עושין? שלוחי בית דין יוצאין ומלקטין את סימניו, ומוכרין אותו. ומצויינין על קברו, כדי שיצאו בית דין מלישבת הגזית וימודו.

מניין לצייון? רבי ברכיה ורבי יעקב בר פת יעקב בשם רבי הונאי דברת תוורן. רבי יוסי אומר לה, רבי יעקב בר אחא בשם רבי הונאי דברת תוורן, רבי הונאי רבי עזיאל בריה דרבי הונאי דברת תוורן בשם רבי הונאי דברת תוורן: (ויקרא יג) "וטמא טמא יקרא" -

[דף מ' ע"ב]

כדי שתהא טומאה קורא לו בפיה והיא אומרת לו - פרוש!

רבי אילא בשם רבי שמואל בר נחמן (יהושעאל לט, טו): "ועברו העוברים בארץ וראה עצם" - מיפן שמצויינין על העצמות. "אדם" - מיפן שמצויינין על השדרה ועל הגלגלת. "ובנה" - מיפן שמצויינין על אבן קבועה. אם אומר את' על גבי אבן תלושה, אף היא הולכת ומטמאה במקום אחר. "אצלו" - במקום טהרה. "ציון" - מיפן לצייון.

מצא אבן מצנינת, אף על פי שאין מקיימין בן - המאהיל עליה טמא. אני אומר - מת קמציץ היה נתון תחתיה. היו שתיים: המאהיל עליהן - טהור, ביניהן - טמא. היה חורש בנתיים - הרי הן פיהידיות. ביניהן - טהור, סביבותיהן - טמא.

תני, אין מציינין על הבשר, שפא נתאפל הבשר. רבי יוסטא בר שונם בעא קומי רבי מנא: לא נמצא מטמא טהרות למפרע? אמר ליה: מוטב שיתקללו בו לשעה ולא יתקלקלו בו לעולם.

תמן תנינן – סמיכת זקנים ועריפת העגלה – בשלשה, דברי רבי שמעון. רבי יהודה אומר, בהמשה. מה טעמא דרבי שמעון? (דברים כא): "וסמכו" – שנים. אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד – הרי שלשה. מה טעמא דרבי יהודה? "וסמכו" – שנים. "זקני" – שנים, אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד – הרי חמשה.

ובעגלה ערופה, טעמא דרבי יהודה (דברים כא): "ויצאו זקניו" – שנים. "ושופטיה" – שנים. אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד – הרי באן חמשה.

אמר רבי: נראין דברי רבי שמעון בסמיכה, ודברי רבי יהודה בעריפה. נראין דברי רבי שמעון בסמיכה, דלא דרש "וסמכו". ודברי רבי יהודה בעריפה, דלא דרש "ויצאו".

אין תימא נראין דברי רבי יהודה בעגלה ערופה, דרש "וסמכו" ודרש "ויצאו". אשכחתי – את אמר "ויצאו" – שנים, "זקניו" – שנים, "ושופטיה" – שנים, אין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד – הרי באן שבועה!

מה מקום רבי שמעון "זקניו ושופטיה"? – זקניו שחן שופטיה! תני, רבי אליעזר בן יעקב אומר: "זקניו" – זה בית דין הגדול "ושופטיה" – זה מלך וכהן גדול.

[דף מ"א ע"א]

הלכה ב' מתניתין: נמצא טמון בגל, או תלוי באילן, או צף על פני המים – לא היו עורפין, שנאמר (שם) "באדמה" ולא טמון בגל. "נופל" ולא תלוי באילן. "בשדה" ולא צף על פני המים. נמצא סמוך לפפר, או לעיר לעיר שיש בה גזים, או לעיר שאין בה בית דין – לא היו מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. נמצא מכוון בין שתי עירות – שתיהן מביאות שתי עגלות; דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים: עיר אחת מביאה עגלה ערופה ואין שתי עירות מביאות שתי עגלות. ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה;

גמרא: תני, רבי אליעזר אומר, נמצא חנוק ותלוי באילן – לא היו עורפין. אמר רבי יוסי בר יהודה, אין צריך לומר חנוק ותלוי באילן. מנין אפילו משלך? תלמוד לומר "חלל". מה תלמוד לומר "נופל"? אלא אפילו הרוג ותלוי באילן – לא היו עורפין.

תני רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי יוחנן: נמצא עומד על מטתו והספין תקועה בלבו – אין עורפין.
 תני רבי שמעון בן יוחי: היו עורפיו? דהדא דרבי שמעון בן יוחי מן אילין דהכין הכין. דאמר רבי יוחנן:
 כל אילין דרבי שמעון בן יוחי מן אילין דהכין הכין – יהידיו אינון ולא סמכין עליהון .

נמצא בעליל לעיר – היו עורפיו, כדי לקיים בו מצות עפוק מדידה .

רב נחת לתמן, אמר, אגא הוא בן עזאי דהכא .

אתא חד סב, שאל ליה: שני הרוגין זה על גב זה. סבר רב שהן עורפין. אמר ליה: אין עורפין. אמר
 ליה: למה? אמר ליה התחתון משום טמון והעליון משום צף. פד סלק להכא. אתא לקמיה דרבי אמר
 ליה: יאות אמר לך (דברים כא): "בי ימצא" לא בי ימצאו .

לא מסתברא! דלא "באדמה" – לא צף על פני המים. "בשדה" – לא טמון בגלגל, ותני דבית רבי
 ז .

מחלפא שיטתון דרבנין, הכא אינון אמרין "פרט לטמון", ותמן אינון אמרין: "לרבות את הטמון".

תמן "שדה" – בגלוי, פרט לטמון, "וקצירך" – בגלוי, פרט לטמון, מיעוט אחר מיעוט לרבות את
 הטמון. ברם הכא "באדמה" – לא צף על פני המים.

[דף מ"א ע"ב]

נמצא סמוך לספר – אני אומר סרקיים הרגוהו. לעיר שיש בה גוים – אני אומר: גוים הרגוהו.

או לעיר שאין בה בית דין – לא היו מודדין אלא מעיר שיש בה בית דין – כתיב: "ודינו לא שפכו
 את הדם הזה וגו'".

מה טעמא דרבנין? דכתיב: "והיה העיר הקרובה אל החלל". מה טעמא דרבי אליעזר? דכתיב:
 "ומדדו אל הערים אשר מביבות החלל".

ערי מקלט מה הן? אין תימור למחלקת נתנו – מביאות עגלה ערופה. אין תימור לבית דירה נתנו
 – אינן מביאות עגלה ערופה:

הלכה ג מתניתין: ומאין היו מודדין? רבי אליעזר אומר, מטיבורו. רבי עקיבה אומר: מהוטמו. רבי
 אליעזר בן יעקב אומר: ממקום שנעשה חלל – מצוארו:

גמרא: ומאן היו מוודיין? רבי אליעזר אומר, מפיבורו – במקום שהולך נוצר. רבי עקיבה אומר: מחוטמו – במקום הכרת פנים. ואתייה פני דמר רב יהודה בשם רב (ישעיה ג, ט): "הכרת פניהם ענתה בם" – זה החוטם.

אמר רבי יהיה בר בא: מאן דבעי דלא מתחכמא – יתב סיפלני על נהיריה והוא לא מתחכם.

פחדא ביומיו דארסקינם מלפא הוון צפוראי מתבעיין, והוון יתבין סיפליני על נהיריהו, ולא מתחכמין. ובסופא איתמר עליהוון לישן ביש ואתצידון כוליהוון מן בינא.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: במקום שנעשה חלל – מצוארו. מה טעמא? רבי סימון בשם רבי יהושע: "לתת אותך אל צוארי חללי רשעים" (יהזקאל כא, לד):

הלכה ד מתניתין: נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר, נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר, מוליכין הראש אצל הגוף; דברי רבי אליעזר. רבי עקיבה אומר: הגוף אצל הראש:

גמרא: אמר רבי לעזר: לקבורה נחלקו. רבי שמואל בשם רבי יונתן, מה פליגינן – בשניה הראש מלמעלן והגוף מלמטון. אבל אם היה הראש מלמטון והגוף מלמעלן – כל עמא מודיי שמוליכין את הראש אצל הגוף. היה מנדרין מיפן ומיפן – אנא אמר רישא אזל לחד אתר וגופא אזל לחד אתר.

או הראש הנה אין לו גוף, או הגוף הנה אין לו ראש.

[דף מ"ב ע"א]

היה שנה, כל מקום שדרבו ליתגזו – גוף אחד הוא. ואם לאו – הראש הנה אין לו גוף והגוף הנה אין לו ראש:

הלכה ה מתניתין: נפטרין וקני ירושלים והלכו להם. וקני אותה העיר כביאין "עגלת בקר אשר לא עבד בה, אשר לא משכה בעל", ואין המום פוסל בה, ומורדין אותה לנחל איתן. איתן כמשמעו, קשה אף על פי שאינו איתן – בשר. ועורפיין אותה בקופיין מאחוריה. ומקומה אסור מלרוע ומלעדרה, ומתיר לסרוק שם פשתן ולנקות אבנים:

גמרא: אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ – לְדַעַת. אֲשֶׁר לֹא מְשֻׁכָּה בְּעוֹל – בֵּין לְדַעַת בֵּין שְׂלֵא לְדַעַת. רַבִּי יוֹנָה פֶּתַר מִתְּנִיתָא, אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ – לְדַעַת. אֲשֶׁר לֹא מְשֻׁכָּה בְּעַל – בֵּין לְדַעַת בֵּין שְׂלֵא לְדַעַת, וְהוּא שְׂמִיּוּשׁוּד. רַבִּי יוֹסִי פֶּתַר מִתְּנִיתָא, לְדַעַת – אֶפִּילוּ לֹא מְשֻׁד. וְשְׂלֵא לְדַעַת – וְהוּא שְׂמִיּוּשׁוּד.

וְאֵתִיּוּ דְרַבִּי יוֹנָה דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָאל, וְדְרַבִּי יוֹסִי דְרַבְּנָן.

דְרַבִּי יוֹנָה דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָאל, דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָאל אָמַר: 'כָּל דְּבַר שְׁהִיָּה בְּכָלֵל וְיִצָּא מִן הַכָּלֵל לְלִמּוּד' – גַּעֲקַר מְכַלְלֵי וְהָרִי הוּא בְּהַדְּוִשׁוּ. לְפֻּם בְּהַ צְרִיךְ מִימַר, אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ – לְדַעַת. אֲשֶׁר לֹא מְשֻׁכָּה בְּעַל – בֵּין לְדַעַת בֵּין שְׂלֵא לְדַעַת – וְהוּא שְׂמִיּוּשׁוּד.

וְדְרַבִּי יוֹסִי דְרַבְּנָן, דְרַבְּנָן אָמְרִין: הָרִי הוּא בְּכָלֵל וְהָרִי הוּא בְּהַדְּוִשׁוּ, לְפֻּם בְּנֵי צְרִיךְ מִימַר, לְדַעַת – אֶפִּילוּ לֹא מְשֻׁד. וְשְׂלֵא לְדַעַת – וְהוּא שְׂמִיּוּשׁוּד.

כַּמָּה וְיִשְׁוּדֵי? רַבִּי אֹמְרִי: כַּמְלֹאוּ. רַבִּי יוֹסִי בֵּי רַבִּי יוֹדָה אֹמְרִי: שְׂלֵשׁ אֲצַבְּעוֹת. רַבִּי סִימוּן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בֵּן נְהוֹרָאִי: מְלֵא הָעוֹל לְרַחֲבֵוּ.

רַבִּי בּוֹן בַּר הֵיָּה בְּעָא קוּמִי רַבִּי וְעִירָא: אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ – כָּלֵל. אֲשֶׁר לֹא מְשֻׁכָּה בְּעַל – פְּרַט. כָּלֵל וּפְרַט – אֵין בְּכָלֵל אֵלָא מַה שְׁבַפְרַט.

אָמַר לֵיהּ: אֵילוּ הָוָה כְּתִיב 'אֲשֶׁר לֹא עֶבְדָּהּ וְאֲשֶׁר לֹא מְשֻׁכָּה' – יֵאוֹת. לֵית כְּתִיב אֵלָא: אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ, אֵין כָּלֵל וּפְרַט, אֵלָא רִיבּוּיִין – עַל עַל לְגִזְרָה שְׁוֵה, מַה עַל הָאִמּוֹר בְּעִגְלָה – עֵשָׂה בָּהּ שְׂאָר כָּל הָעִבּוּדוֹת כְּעַל, אַף עַל הָאִמּוֹר בְּפָרָה – נַעֲשֵׂה בָּהּ שְׂאָר כָּל הָעִבּוּדוֹת כְּעַל. מַה עַל הָאִמּוֹר בְּעִגְלָה – עֶבְדוּתָהּ פּוֹסְלָתָהּ בֵּין לְדַעַת בֵּין שְׂלֵא לְדַעַת. אַף עַל הָאִמּוֹר בְּפָרָה – עֶבְדוּתָהּ פּוֹסְלָתָהּ בֵּין לְדַעַת בֵּין שְׂלֵא לְדַעַת. מַה עַל הָאִמּוֹר בְּפָרָה – הָעַל פּוֹסֵל בָּהּ. אַף הָעַל הָאִמּוֹר בְּעִגְלָה – הָעַל פּוֹסֵל בָּהּ. אֵי מַה עַל הָאִמּוֹר בְּפָרָה – הַמוּמִין פּוֹסְלִין בָּהּ. אַף עַל הָאִמּוֹר בְּעִגְלָה – הַמוּמִין פּוֹסְלִין בָּהּ? תַּלְמוּד לּוֹמַר (בַּמִּדְבָּר ט): "אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם" – הַמוּמִין פּוֹסְלִין בְּפָרָה, אֵין הַמוּמִין פּוֹסְלִין בְּעִגְלָה.

[דף מ"ב ע"ב]

וְאָמַר – "אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ" – עֶבְדוּתָהּ פּוֹסְלָתָהּ, אֵין עֶבְדוּתָהּ פּוֹסְלָתָהּ בְּפָרָה! הֲכָא "אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ" – בָּהּ עֶבְדוּתָהּ פּוֹסְלָתָהּ, אֵין עֶבְדוּתָהּ פּוֹסְלָתָהּ בְּמִקְדָּשֵׁין.

אֵית לָךְ מִימַר תַּפּוֹן "אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם", בָּהּ הַמוּמִין פּוֹסְלִין אֵין הַמוּמִין פּוֹסְלִין בְּמִקְדָּשֵׁים!

מחפרי איבריו, מהו שיפסלו בה? אפילו בקרבנות בני נח אינם! לא כן אמר רבי יסא? פשט רבי לעזר
 לחבריא (בראשית ו, יט): "ומבל החי מבל בשר" – שלימין באיבריהן .

תמן – יש מהן למזבח, ברם הכא – אין מהן למזבח. רבי חונא בשם רבי ירמיה: מפיון דאת אמר,
 כפרה פתיב בה פקדשים, כמי שיש מהן למזבח .

מריפה מהו שתפסל בה? מפיון דאת אמר: יש מהן למזבח – מרפה פוסלת בה; כהאי פשיטא לך
 שהמרפה פוסלת בה!

היתה רגלה קלוטה בשל חמור, מה את עבד לה? כמחוסרת אבר או ככעלת מום. אין תעבדינה
 כמחוסרת אבר – פסולה. אין תעבדינה ככעלת מום – כשרה.

דמה מהו שיקשיר? מן מה דתני רבי חייא: דמה טמא – דמה מכשיר .

חד סב שאל לרבנין דקיסרין: עריפתה מהו שתטהר מרפתה מטמאתה . אמרין ליה: ולא מתניתא?
 השוחט ונמצא מרפה . אמר לון: מה אנו בעיין מרפה, ואתנן מיתו ליה שחוטא . אמרין ליה: לא כן
 אמר רבי ינאי? דברי רבי מאיר אפילו מרפה – חיב . ואמר לון: ומן הדא דרבי ינאי אתון מגיבין ליה?
 איתן – בשמועו: קשה: "איתן מושבד ושים בפלע קנד" (במדבר כד). אף על פי שאין איתן – כשר .
 ודכוותה אף על פי שאין הנחל – כשר .

[דף מ"ג ע"א]

תני רבי שמעון בן יוחי: "הורידו" – "והורידו"; אף על פי שאין נחל . דהדא רבי שמעון בן יוחי מן
 אילין דהבין הבין. דאמר רבי יוחנן: כל אילין דרבי שמעון בן יוחי מן אילין דהבין הבין יהידין אינון
 ולא סמכין עליהון .

וצריד לערוף בה שנים או רוב שנים? נישמעניה מן הדא, דאמר רבי זעירא רב יהודה בשם שמואל:
 עד מקום שהצואר כשר לשחיטה בנגד הערף כשר למליקה, וכן הוא אמר אבן .

תמן תנינן: יש חורש תלם אחד, וחיב עליו משום שמונה לאוין . רבי הושעיה בעי: ניתני: החורש
 מקום עריפתה של עגלה הרי תשעה! אמרין חבריא קומי רבי יוסי תיפתר: לשעבר . אמר לון: מה
 דאית לה לשעבר כל שכן לפא .

מקום גיסתה ותפיסתה – הרי אילו אסורין. וכמה היא תפיסתה? ארבע אמות. רבי אומר: אומר אני, שתפיסתה חמישים אמה.

רבי שמואל בריה דרבי יסוי בי רבי בון: אשר לא יעבד בו – כלל, ולא יזרע – פרט. כלל ופרט – אין בכלל אלא מה שבפרט. אומר ליה: אילו הוה פתיב 'אשר לא יעבד בו אשר לא יזרע' – יאות. לית פתיב אלא אשר לא יעבד בו. כי הוא דמר רבי ועירא: אין באן כלל ופרט אלא ריבויין:

הלכה ו מתניתין – זקני אותה העיר רוחצין את ידיהן במים במקום עריפתה של עגלה, ואומרים: ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו. וכי על דעתנו עלתה, שזקני בית דין שופכי דמים הו? אלא שלא בא לידינו ופטרנוהו, ולא ראינוהו והנחנוהו. והפכהים אומרים: "כפר לעמו ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמו ישראל". לא היו צריכים לומר "ונכפר להם הדם" אלא רוח הקודש מכשרתו, אימתי שתעשו ככה – הדם מתכפר להם; נמצא ההורג, עד שלא נערפה העגלה – תצא ותרעה בעדר. משנערפה העגלה – תשבר במקומה, ששל ספק באת מתחלתה, כפרה ספקה והלכה לה. נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג – הרי זה יתרג:

גמרא: רבני דהכא פתרין קרייא – בהורג. ורבני דתמן פתרין קרייא – בנהרג. רבני דהכא פתרין קרייא בהורג – שלא בא על ידנו ופטרנוהו, ולא הרגנוהו, ולא ראינוהו והנחנוהו ועימעמנו על דינו. ורבני דתמן פתרין קרייא בנהרג – לא בא על ידנו ופטרנוהו – בלא הלוייה. ולא ראינוהו והנחנוהו – בלא פרנסה. והזקנים רוחצין את ידיהן במים על מקום עריפתה של עגלה ואומרים: ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו'. והפכהים אומרים כפר לעמו ישראל ורוח הקודש אומרת: ונכפר להם הדם.

שלשה מקראות נאמרו בענין אהד: מה שאמר זה – לא אומר זה ומה שאמר זה – לא אומר זה.

[דף מ"ג ע"ב]

כיצא בדבר אתה אומר (בראשית לח): ותאמר הכר נא למי החותמת והפתילים והמטה האלה – עד באן אמרה תמר. ויבר יהודה ויאמר צדקה ממני כי על פן לא נתתיה לשלה בני – עד באן אומר יהודה. ורוח הקודש אומר – ולא יסף עוד לדעתה.

שלשה מקראות נאמרו בענין אהד, מה שאמר זה – לא אומר זה. כיצא בדבר אתה אומר (במדבר יג) ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זאת חלב ודבש היא וזה פריה – עד באן אומר

יהושע. אפס פי עז העם הישב בארץ והערים בצרות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם – עד פאן אמרו המרגלים. ויהם בלב את העם אל משה, ויאמר: 'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה' – עד פאן אמר בלב.

שלשה מקראות נאמרו בענין אחד, מה שאמר זה – לא אמר זה, ומה שאמר זה – לא אמר זה.

פיוצא בדבר אתה אומר (שופטים ה, כט): בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא וגו'. עד פאן אמרה אמו של סיסרא. חכמות שרותיה תענינה, הלא ימצאו יחלקו שלל – אמרו בלותיה. ורוח הקודש אומרת – בן יאבדו כל אויביו ה'.

אמר רבי פינחס: כדיי היא שתכפר עד יציאת מצרים .

אמר רבי ינאי: דברי רבי מאיר, אפילו ערפה – חיב. רבי יעקב בר אחא, רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש: דברי רבי מאיר, ערפה – פטור. אמר רבי אילא: לפטרו משום "אותו ואת בנו" פרבי שמעון.

אמר רבי ינאי: שמעתי לה גבול, מאימתי היא נאמרת? "והורידו" – משעת הורדה. אמר רבי שמואל בר רבי יצחק: עד שהיא פחיים, היא קדושה. מתניתא אמרה בן: 'תצא ותרעה בעדר'. מהו 'תצא' תצא מקדושתה!

אמר רבי מתנאי: ויאות, מה פתיב (דברים כא) "ונכפר להם הדם" ושתק? אלא אפילו בן 'ואתה תבער הדם הנקי מקרבך':

הלכה ז מתניתין – עד אחד אומר: ראיתי את ההורג, ועד אחד אומר: לא ראיתי. אשה אומרת: ראיתי, ואשה אומרת: לא ראיתי – היו עורפין. עד אומר: ראיתי, ושנים אומרים: לא ראינו – היו עורפין. שנים אומרים: ראינו, ועד אומר: לא ראיתי – לא היו עורפין:

גמרא: גידול בר בגומין בשם רב: כל מקום שהכשירו עדות האשה פאיש, האיש מכחיש את האשה, והאשה מכחשת את האיש.

ניתני: 'עד אומר ראיתי את ההורג – אשה אמרה לא ראיתי. אשה אמרה ראיתי – ועד אומר לא ראיתי'. תני דבית רבי בן .

תני בשם רבי נחמיה: הולכין אחר רוב הדעות. הוה עבידא? שתיים נשים ואישה אחת – עשו אותן בשני עדים ועד אחד. הוה דאת אמר: באשה ונשים. אבל אם היו מאה נשים ועד אחד – בעד בעד אינון:

[דף מ"ד ע"א]

הלכה ח מתניתין – משרבו הרוצחנין – במלה עגלה ערופה, משבא אלעזר בן דינאי, ויתחינה בן פרישה' הוה נקרא, תזרו לקרותו בן הרוצחן.

גמרא: בן הרוצחן – בריה קטילה:

הלכה ט מתניתין – משרבו המנאפין – פסקו הפנים המאררים, ורבי יוחנן בן זבדי הפסיקו, שנאמר (הושע ה, יד): "לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה" וגו'.

גמרא דכתיב (שם): "כי הם עם הזנות יפרדו". וכתיב (במדבר ו): "והייתה האשה לאלה בקרב עמו". בזמן שעמה שלום. לא בזמן שעמה פרוצים. "ונקה האיש מעון" – אימתי האשה נושאת את עונה? בזמן שהאיש נקי מעון:

הלכה י מתניתין – משמת יוסי בן יעזר איש צרידה, יוסי בן יוחנן איש ירושלים, בטלו האשכולות, שנאמר (מיכה ז, א): "אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי":

גמרא: ולא עמד אשכול עד שעמד רבי עקיבה. וכל הזוגות לא היו אשכולות? אלא אילו שימשו פרנסות. ואלו לא שמשו פרנסות. תני, כל הזוגות שעמדו משמת משה ועד שעמד יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסף בן יוחנן איש ירושלים – אי אפשר ליתן בהן דופי. עד שעמד רבי יהודה בן בבא – איפשר ליתן בהן דופי.

אמרו על רבי יהודה בן בבא, שהיו כל מעשיו לשום שמים, אלא שגדל בהמה דקה. וכך היה מעשה: פעם אחת חלה, ונכנסו הרופאים אצלו לבקרו, אמרו לו, אין לך רפואה – אלא חלב רותת. שהיה גונת. מה עשה? לקח עז וקשרה לכרעי מפתו והיה יונק מפנה חלב רותת. בשעה שהיה גונת. ובשביקשו חכמים להיפגם אצלו, אמרו, היאך אנו יכולין להיפגם? והלכמים עמו בבית! ובשעת מיתתו אמר: אין בידי עון אלא זה: שעברתי על דברי חברי. ובשמות, דקדקו חכמים על כל מעשיו ולא מצאו בידו אלא עון אותה העז בלבד.

מִסְכַּת כְּלָאִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. כְּלָאֵי הַכֶּסֶם – מִתְרִין מִשּׁוּם גִּזְל, וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. כְּלָאֵי זְרָעִים – אֲסוּרִין מִשּׁוּם גִּזְל, וְחַיִּבִין בַּמַּעֲשָׂרוֹת:

ב. סוֹס שְׂלִידָה מִין חֲמור – מִתֵּר עִם אָמוּ. וְאִם הָיָה אָבִיו חֲמור – אֲסוּר עִם אָמוּ. חֲמור שְׂלִידָה מִין סוֹס – מִתֵּר עִם אָמוּ. רַחַל שְׂלִידָה מִין עֵז – מִתֵּר עִם אָמוּ. אִם הָיָה אָבִיו עֵז – אֲסוּר עִם אָמוּ. עֵז שְׂלִידָה מִין רַחַל – מִתֵּר עִם אָמוּ. אִם הָיָה אָבִיו רַחַל – אֲסוּר עִם עֲמוּ, וְאִין קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבַּח. כּוֹי – מִטִּילִין עָלָיו שְׁנֵי חוֹמְרִין:

ג. אִין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוֹס לְצַדֵּי הַקְּרוֹן, וְלֹא לְאַחַר הַקְּרוֹן. וְלֹא אֶת הַלְּבָדְקִים לְגַמְלִים. רַבִּי מֵאִיר מִתִּיר. אִם הָיוּ מְסִיעִין בִּירִידָה וּבַעֲלִיָּה – הַכֹּל מוּדִים שֶׁהוּא אֲסוּר:

ד. לֹא יִקְשֹׁר סוֹס לְפָרָד, וּפְרָד לְחֲמור, וְחֲמור לְעֶרֶד, מִפְּנֵי שְׂמֵנֵהֶגִין זֶה אֶת זֶה. אִם עָשָׂה כֵּן – רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וְחַכְמִים פּוֹטְרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵי סוֹסָה וּבְנֵי חֲמוּרָה – אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: כָּל הַפְּרָדוֹת מִין אֶחָד הֵן. אֲסִי הַבְּבָלִי אוֹמֵר: אֲסוּר לְרַכֵּב עַל גְּבֵי הַפְּרָדָה מִקָּל וְחֲמֹר, וּמֵה אִם בְּמִקוֹם שֶׁמִּתֵּר לְלַבֵּשׁ שְׁנֵי חֲלוּקוֹת כְּאֶחָד – הֵרִי הוּא אֲסוּר בְּתַעְרוּבָתוֹ, מִקוֹם שֶׁאֲסוּר לְנַהֵג שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת – אִינוּ דִּין שֶׁיְהִי אֲסוּר בְּתַעְרוּבָתוֹ?! אָמְרוּ לוֹ: הֵרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א, א, לג): "וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֵמָה בְּנֵי עַל הַפְּרָדָה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ אֶל גַּחֲזוֹן". אָמַר לָהֶן: אִין מְשִׁיבִין מִתְּקוּעָא! אָמְרוּ לוֹ: הֵרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א טו, ה): "אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת הַיִּשָּׁר בְּעֵינָי ה' וְלֹא סָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו רַק בְּדַבַּר אוֹרֵיָהּ הַחַתִּי":

ה. כָּלֵב – מִין חֲזִיה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִין בְּהֵמָה. מֵה הַפֶּרֶשׁ בֵּין רַבִּי מֵאִיר וְחַכְמִים? אָלֵא: שֶׁהַכּוֹתֵב חִיתוֹ לְבָנוּ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּתֹב לוֹ כָּלֵב. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: לֹא כְּתֹב לוֹ כָּלֵב. הַכּוֹתֵב בְּהֵמָתוֹ לְבָנוּ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא כְּתֹב לוֹ כָּלֵב. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: כְּתֹב לוֹ כָּלֵב. כְּלָב כּוֹפְרִי – מִין חֲזִיה:

ו. הַיְרוּדִין וְהַנְּעֻמוֹת – הֵרִי הֵן כְּעוֹפוֹת לְכָל דָּבָר. וְאִין בְּהֵמָה טְמֵאָה יוֹלֶדֶת מִן טְהוֹרָה, וְלֹא טְהוֹרָה מִן טְמֵאָה, וְלֹא גִסָּה מִן דָּקָה, וְלֹא דָקָה מִן גִּסָּה, וְלֹא אָדָם מִן בְּלֹן, וְלֹא בְּלֹן מִן אָדָם. כָּל שֵׁישׁ בִּישׁוּב – יֵשׁ בַּמִּדְבָּר. הַרְבֵּה יֵשׁ בַּמִּדְבָּר מֵה שְׂאִין בִּישׁוּב. כָּל שֵׁישׁ בִּישְׁבָּה – יֵשׁ בַּיָּם. הַרְבֵּה יֵשׁ בַּיָּם מֵה שְׂאִין בִּישְׁבָּה. אִין מִין חֲלָדָה בַּיָּם:

ז. הַחוֹסֵם אֶת הַפֶּרָה, וְהַמְזוּג אֶת הַכְּלָאִים – פְּטוּר, שְׂאִין לָךְ שֶׁהוּא חַיֵּב אֲלֵא הַגּוֹהֵג וְהַמְנַהֵיג בְּלָבָד:

ח. צֹמֵר הַגְּמָלִים וְצֹמֵר הַרַחֲלִים שְׁטָרְפָן זֶה עִם זֶה, אִם הָרַב מִן גְּמָלִים – מִתֵּר. בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁשְׁטָרְפָן זֶה בְּזֵה וְהִבִּיא פִּשְׁתָּן בִּינֵיהֶם. אָבֵל הַעוֹשֶׂה חֲלוּק שְׁכוּלֵל צֹמֵר הַגְּמָלִים וְכוּלֵל צֹמֵר הָאֲרָנְבִים, וְאָרְגַּ בּוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל צֹמֵר בְּצַד זֶה, וְחוּט אֶחָד שֶׁל פִּשְׁתָּן בְּצַד זֶה – אֲסוּר. בְּגַד שֵׁישׁ בְּרֹאשׁוֹ אֶחָד כְּלָאִים – לֹא יִתְכַּסֶּה בְּצַד הַשְּׁנַיִם, אִף עַל פִּי שֶׁהַכְּלָאִים מְנַח בְּאַרְצָא:

ט. חֲלוּק שֶׁל צֹמֵר שְׁנַפְרָם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְשֶׁל פִּשְׁתָּן שְׁנַפְרָם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל צֹמֵר – אִין בּוֹ מִשּׁוּם כְּלָאִים, וְאִין יוֹצֵאִין בָּהֶם בְּשִׁבְתָּ. תְּפָרֵן – אֲסוּרִין מִשּׁוּם כְּלָאִים, וְיוֹצֵאִין בָּהֶן בְּשִׁבְתָּ:

י. לוֹכֵשׁ אָדָם שְׁתֵּי חֲלֻקוֹת שֶׁל צֹמֵר וְשֶׁל פִּשְׁתָּן זוֹ עַל גֵּב זוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁפְּנָדְתוֹ חֲגוּרָה עָלָיו מִבְּחוּץ, וּבְלָבָד שְׁלֹא יִתֵּן אֶת הַמְּשִׁיחָה וְיִקְשֹׁר בֵּין שְׁתֵּי כְּתָפָיו. בְּלֵאֲרֵי נְשִׁים – אִין

1 פְּרוּשׁ: מִן הַמְּלָכוֹת. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: שֶׁהַכּוֹתֵב עַל עִירָא רַבּוּ שֶׁל דָּוִד שֶׁהָיָה מְעִיר תְּקוּעָא.

ובלבד שתהא מטעתן ממטע עשרה לבית סאה; דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אין חורשין להם אלא צרכן. כמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיהא בקר עובר בכליו. רבן גמליאל ובית דינו התיקינו: שיהו מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה:

ב. אילן העומד בבית קבים, ושנים העומדים בבית ארבע קבים - אין חורשין להם אלא צרכן. שלשה אילנות של שלשה בני אדם, אילנות של אחר, והשדה של אחר, אף על פי שבעל השדה חורש מפני צרך שדהו - הרי זה מתר. זקנה שהיא נראית בנטיעה - כנטיעה. נטיעה שהיא נראית בזקנה - כזקנה. מה בין זקנה לנטיעה? זקנה - עד עצרת. נטיעה - עד ראש השנה. זקנה - מעיז שלשה, ונטיעה - מעיז עשר. ושדה קנים - גדון כנטיעה:

ג. שלשה קשואין שלשה דלועין וארבע נטיעות - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן עשרה לבית סאה. כמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שתחתיו וחוצה לו - מלא צמד וכליו:

ד. איזו היא נטיעה? רבי יהושע אומר: בת חמש, בת שש, בת שבע. אמר רבי: מפני מה אמרו בת חמש בת שש ובת שבע? אלא גפנים - בני חמש, תאנים - בני שש, וזיתים - בני שבע:

ה. מוכרין ומוציאין זבלים ערב שביעית מישאל החשוד על השביעית. ומן הנכרי ומן הכותי, אפלו בשביעית - מתר. עד מתי מתר לזבל? כל זמן שמתר לחרש - מתר לזבל:

ו. משקין את הנטיעות - עד ראש השנה. רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר: בית שמאי אומרים: משקה על הנוף ויורד על העקר. בית הלל אומרים: על הנוף ועל העקר. אמרו בית הלל לבית שמאי: אם אתה מתיר לו מקצתו - תתיר לו את הכל.

בהן משום כלאים. תפן - מקבלות הטמאה ואסורות משום כלאים. מטפחות תבה - אין בהן משום כלאים. מטפחות ידים, ומטפחות ספרים, ומטפחות ספוג - אין בהם משום כלאים. רבי אליעזר אומר; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, רבי אליעזר מתיר, וחקמים אסרין:

יא. לא יתן את המרדעת על כתפו אפלו להוציא עליה את הזבל. ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר. כגד שאבד בו כלאים - לא ימכרנו לנכרי, ולא יעשנו מרדעת לחמור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא יעשה הימנו טלאי לכגד אימרא המפרסמת. אבל יעשה הימנו תכריך למתים:

יב. כפה של צמר שנתנו בפשתן - מתר. עשה שני ראשיו בצד אחד - אסור. צמר שנתנו בפשתן להיות אורג עליו - הרי זה אסור, שבשעה שהוא אורג היה נטוה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: למה נקרא שמו שעטנז? מפני שמלזז את אביו שבשמים עליו:

יג. רבי חנניה בן גמליאל אומר: לא יקשר סרק של צמר ושל פשתן לחגור בו את מתניו, אף על פי שהרצועה באמצע הפוקרית והציפה - אין בהם משום כלאים. ואם תפן - מקבלין טמאה ואסורין משום כלאים. פשתן שצבעו בחרת - לא ימכרנו לנכרי, ולא יעשנו אימרא לפשתן המפרסמת. בכרים ובכסתות - הרי זה מתר:

יד. אספולנית מלוגמא ורטיה - אין בהן משום כלאים. המת, והבהמה, והאהלין, והאפסלים, והאסטמא, וקלע, ווילון, ובגדי כהנים, ובגדי כהן גדול - אין בהן משום כלאים. בגדי כהן גדול, היוצא בהן למדינה - חיב. ובמקדש, בין לשרת ובין שלא לשרת - פטור, מפני שהן ראויין לעבודה:

מסכת שביעית פ"ק ראשון

א. שלשה אילנות בתוך בית סאה - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן.

אומר: עד לפני ראש השנה שלשה ימים כדי שיטע וישריש:

ב. אין בודקין את הזרעים באדמה בגללים ובצפיץ. אבל דובקין אותם בגללים ובצפיץ, ומשרין משביעית למוצאי שביעית. ומקמיין את העלויים שבגג, אבל אין משקין אותן:

מסכת שביעית פ"ק שני

א. מרביצין שדה בערב שביעית כדי שתעלה ירקות בשביעית. ולא עוד: אלא אף בשביעית, ומרביצין אותה כדי שתעלה ירקות למוצאי שביעית:

ב. בצלים שנכנסו מערב שביעית לשביעית, או שיצא משביעית למוצאי שביעית - מרביצין עליהן מים כדי שיהו נוחין לעקר. הלוף שהעלה תמרות בשביעית - לא יטלו הימנו בשביעית מפני מראית העין:

ג. הנוטע והמכריך והמרכיב שלשים יום לפני ראש השנה - עלתה לו שנה, ומתר לקימן בשביעית. פחות מכן - לא עלתה לו שנה, ואסור לקימן בשביעית. פרות נטיעה זו - אסורין עד חמשה עשר בשבט. אם ערלה - ערלה. אם רבעי - רבעי:

ד. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הגמור - שהוא לשעבר, ועל שלא הניץ - שהוא לעתיד לבוא. על מה נחלקו? על התורמל, שבית שמאי אומרים: לשעבר, ובית הלל אומרים: לעתיד לבוא.

ה. פול המצרי שמנע ממנו מים שלשים יום לפני ראש השנה - מתעשר לשעבר ומתר לקימן בשביעית. ואם לאו - אסור לקימן בשביעית, ומתעשר לשנה הבאה. במה

אם אין אתה מתיר לו הכל - אל תתיר לו מקצת:

ז. ומכוננין את הנטיעות עד ראש השנה. רבי יהודה אומר: אם היו מפורכות לפני שביעית - נוטלין אף בשביעית. אלו הן עוגיות, אלו בדידין שבעקרי אילנות. מותרין ומשמטין בקנים. מקום שנהגו לתר ולשמש לפני החג - מותרין ומשמטין לפני החג. לאחר החג - מותרין ומשמטין לאחר החג:

ח. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית - רבי יהודה אומר: מקום שנהגו לסוף - אין סכין מפני שהיא עבודה. מקום שלא נהגו לסוף - סכין. ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית - הכל שוין שאין סכין אותן, ואין מקנחין אותן. וכן היה רבי יהודה אומר: הלוקח פגים מחברו בשאר שני שבוע, אף במקום שנהגו לסוף - סכין. לא יקנח שרף בעקר, מפני שמתריין. אבל מקנחו בעלין:

ט. תאנה שנתקלפה - אין טוחין אותה בטיט, שהיא מלאכתה. אין תולין תחומין בתאנה, ואין מרכיבין בתאנה, מפני שהיא עבודה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: במועד צוררו, בשביעית - הופך:

י. סוקרין את האילן בסקרא, וטוענין אותו באבנים, ואין חושש לא משום שביעית ולא משום דרכי האמורי. מסלקין, מקוצין, מקטפין, מסתתין, ומצדדין, ומגמזין - עד ראש השנה, ונוטל את הרואה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אין אוכלין את הפגים בשביעית:

יא. חורשין שדה בית השלחין, ומשקין אותן שלשים יום לפני ראש השנה. רבי

⁴ שמתקנים את המצר והצד.

⁵ מין פרי

² כל אלו הם לשונות של סלוק הקוצים מהשדה

בשביעית.

³ נקוי האבנים.

ראש השנה ולקטן לאחר ראש השנה, בשעת לקיטתן - עישורן. ומתעשרין מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו. ואם הביאו שליש לפני ראש השנה זרעו מתעשר לשעבר וירקו בשעת לקיטתו. השבת שזרע לזרע - מתעשרת זרע, ופטורה זירין וירק. זרעה ירק - מתעשר זרע וירק. (זירין⁶, ופטור). זרעה זירין - מתעשר זרע וירק וזירין⁸.

ז. כל ירקות שזרען לזרע - בטלה דעתו. ירקן - חיב, וזרען - פטור. התבואה והקטניות שזרען לזרע - בטלה דעתו. וזרען - חיב, וירקן - פטור. הפול והשעורין והתלתן שזרען לירק - בטלה דעתו. וזרען - חיב, וירקן - פטור. השחלים והגרגיר שזרען לזרע - מתעשרין זרע וירק. זרע לירק - מתעשרין ירק וזרע:

ח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בצלים הקיצונין שרבצין לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר ומתרין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. היתה שניה ונכנסה שלישית - אין מודכין, ואין מונעין מהן מים, כדי שיהא מעשר שני. היתה שלישית ונכנסה רביעית - מודכין ומונעין מהן, כדי שיהא מעשר עני. ומתר לזכין ברגל. וכן כל אדם נוהגין:

ט. כל ירקות שהוקשו לפני ראש השנה - מתר לקימן בשביעית. אם היו רכין - אסור לקימן בשביעית מפני מראית העין. אין מחיבין אותו לשרש את הלוף, אלא מניחין כמות שהיא. אם צומח למוצאי שביעית - מתר. אין מחיבין אותו לשרש את הקונדס, אבל גוזזה בעלים. אם צמחה למוצאי שביעית - מתרת:

זרע ואינה מתעשרת ירק. זרעה לירק - מתעשרת זרע וירק ואינה מתעשרת זירין. זרעה לזירין - מתעשרת זרע וירק וזירין.

דברים אמורים? בשל שקיא. אבל בשל בעל - שמנע הימנו שתי מרבעות; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: שלש. רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי שמעון שזורי: במה דברים אמורים? בזמן שזרעו לירק וחשב עליו לזרעו. אבל אם זרעו מתחלה לזרע, ומקצתן השריש לפני ראש השנה, ומקצתן השריש לאחר ראש השנה - אין מעשרין מזו על זו, אלא כונס גרנו לתוכו ומעשר הימנו עליו. נמצא מעשר מן החדש על החדש, ומן הישן על הישן.

ו. מעשר עני ומעשר שני לפי חשבון - נוטל את העישור ועושה אותו מעשר⁶, ופודה אותה, ועושה אותה מעשר עני. אם זרעו מתחלה לזרע וירק, או שזרעו לזרע וחשב עליו לירק, זרעו - מתעשר לשעבר, וירקו - משעת לקיטתו. נמצאת אומר, שש מדות בפול המצרי: זרע לזרע - מתעשר לשעבר. וזרע לירק - מתעשר לעתיד לבוא. זרע לזרע ולירק, או שזרע לזרע ואחר כך חשב עליה לירק - מעשר מירקו על זרעו ומזרעו על ירקו. בשלקט לפני ראש השנה. אבל אם לקט לאחר ראש השנה - זרעו מתעשר לשעבר, וירקו בשעת לקיטתו. כשהביא שליש לפני ראש השנה. אבל הביא לאחר ראש השנה, בין זרעו בין ירקו - מתעשר לבוא. זרע לזרע, וחשב עליו לירק - באה במחשבה. זרע לירק וחשב עליו לזרע - לעולם אין מחשבת זרע חלה עליו, אלא אם כן מנע ממנה שלש מרביית. עשה בלן קצצן גמורין לפני ראש השנה, זרעו - מתעשרת לשעבר, וירקו - בשעת לקיטתו. לא עשה קצצן - צובר לתוכו, ונמצא מעשר מזרע על ירק ומירקו על זרעו. השבת והכוסבר שזרעו לירק, אף על פי שהשרישו לפני

⁶ פרוש: מעשר שני.
⁷ גבעולין - קנים.
⁸ ביחודן והקמאל גרם לפי גרסת הירושלמי (מעשרות סוף פרק ד): זרעה לזרע - מתעשרת

סהר אחר, ובלבד שלא יהא בינו לחברו בית שמונה סאין; דברי רבי דוסתאי ברבי יהודה. רבי יוסי בן פיפר אמר משום רבי אליעזר: בית סאתים ובית סאתים - זה חולב וזה גוזז לתוכה, ומכניס ומוציא בדרך עליה:

טו. בכל עושיין סהרין: באבנים, ומחצלות, בקש, בקנים, ובקלחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיכנס הגדי:

טז. אין מדירין לא בשבתות ולא בימים טובים ולא בחולו של מועד, אפלו בטובה. אם באו מאליהן - מתר. אין מסיעין אותן, ואין מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. אם היו מדירין לשבתות, לחדשים, ולשנים - מתר להושיב שומר ולנער את הצאן. רבי אומר: מדירין בשבת - בטובה. ביום טוב - במזוננו. בחולו של מועד - אפלו נוטל שכרו:

מסכת שביעית פ"ק שלישי

א. לא יפתח אדם מחצב בתחלה בתוך שדהו, עד שיהו שלש מרביות שהן שלש על שלש על רום שלש. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שמתכוון לעשות שדה. אבל בזמן שאין מתכוון לעשות שדה - אפלו דבר מעט מתר. אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בזמן שאין מתכוון לעשות שדה. אבל בזמן שמתכוון לעשות שדה - אפלו כל שהוא אסור:

ב. סלע שצף על גבי הארץ, ואיגד יוצא ממנה, אם יש בו כשעור הזה - מתר, ואם לאו - אסור. אבנים תושבות שהמחרשה מזעזעתן, אם יש בהן שתים של משוי שנים שנים - הרי אלו ינטלו. רבי נחמיה אומר: בזמנין מדרגות על גבי גאיות בערב שביעית,

י. התבואה והקטניות שהביאו שליש לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתריין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. רבי שמעון שזורי אומר: פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה, וכן פולין הגמלונין וכל כיוצא בהן שהשרישו לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתריין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. אמר רבן עזאי לפני רבי עקיבה משום רבי יהושע: אף משהשרישו. חזר רבי עקיבה להיות שונה כדברי רבן עזאי:

יא. אין מלקטין עשבים מגבי זבל, אבל מלקטין ממנו קשורות. נותנין עליו קש או תבן, כדי שירבה. נותנין עליו מים, כדי שיפרח. ועודרין אותו, כדי שיתפח:

יב. אין מוספין לא על המשפלות ולא על האשפות; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מוספין על המשפלות ואין מוספין על האשפות. רבי שמעון אומר: אף על האשפות. ובלבד שלא יפחות משלש אשפות לבית סאה:

יג. המדיר את שדהו - עושה סהר לבית סאתים. נתמלאת - עוקר מתוך הסהר, וחוזר ועושה בית הסהר אחר, ועושה אשפותות בתוך שדהו כדרך המזבלין. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שהיתה צאנו מעטת. אבל אם היתה צאנו מרבה, אפלו בית כור אפלו בית כורים - מתר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: תוקע יתד באמצע, ומקיף לה ארבע סהרים מארבע רוחותיה:

יד. היתה כל שדהו בית סאתים - לא יעשה כלה סהר, אלא משיר הימנה מקצת מפני מראית העין; דברי רבי מאיר. רבי יוסי מתיר. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יחזיר לראש; דברי רבי מאיר. וחקמים מתירין. עוקר מסהר זה ונותן לתוך

ובשביעית סומך להם עפר ונותנן על גבי גאיות:

ג. מסקלין דרך רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבא אומר: כשם שאין לו רשות לקלקל - כך אין לו רשות לסקל. ואם סקל - יוציא לים או לנהר, או למקום הטרישין. מסקלין מפני דרך היחיד, ומפני דרך הרבים, ומפני דרך הספק, ועושין ספחים שבראש גגות, ומקמינן אותו, ואין חוששין, לא משום שביעית ולא משום עבודת הארץ:

ד. זיתי ערב שביעית שנכנסו לשביעית - מסלקין מקומן. ממלאין נקעין שתחתיהן עפר, ועושין עוגיות לגפנים מזו לזו. ולא עוד: אלא אף זיתי שביעית שיוצאים למוצאי שביעית - מתר לעשות כן:

ה. בראשונה היו אומרים: מלקט אדם זיתים מתוך שלו, כדרך שמלקט מתוך של חברו. את הגס - הגס. חזרו להיות נוהגין זה לזה בטובה. התקינו: שיהו מביאין מן המצוי ומן הקרוב. והלב יודע, אם לעקל ואם לעקלקלות. בראשונה היו אומרים: מלקט אדם צורות וחרסין מתוך שלו, כדרך שמלקט מתוך של חברו. את הגס - הגס. משרבו עוברי עברה - חזרו לאסור:

ו. שדה שנטיבה - אין זורעין אותה במוצאי שביעית. איזו היא שדה שנטיבה? כל זמן שכני אדם חורשין חמש והוא חורש שש, שש והוא חורש שבע. שמאי הזקן אומר: אלו היתה שעה פנויה, גזרני עליה שלא תזרע. בית דין של אחרי גזרו עליה שלא תזרע:

ז. אין חוכרין גרין מישראל הקשוד על השביעית. אבל לוקחין הימנו שדה זרועה, שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לזרע. המקבל שדה מן הנכרי - פוסק עמו על מנת

שהנכרי זרועה. הנכרי והכותי שחרשו - אין עושין אותן בית הפרס, שלא גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לגזר. אין מגדלין בהמה דקה. אבל מגדלין בהמה גסה, שלא גזרו אלא גדר שייכל לעמד:

ח. הקוצץ קורה של שקמה - הרי זה לא יחליק ולא ידריג, אלא מצין כדי שתהא קיצתה שוה. רבי יהודה אומר: מקום שנהגו לדג - יחליק. לחליק - ידריג. הרי זה מגביה טפח וקוצץ טפח. וכן היה רבי יהודה אומר: הלוקח בתולה של שקמה מחברו, בשאר שני שבוע - הרי זה מגביה עשרה טפחים וקוצץ. נמצאת אומר: שלש בתולות הן: בתולת אדם. בתולת אדמה. בתולת אילן. בתולת אדם - כל שלא נבעלה מימיה. בתולת אדמה - כל שלא נעבדה מימיה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין בה חרס. בתולת אילן - כל שלא נקצצה מימיה:

ט. אין עוקרין גדר שבין שתי שדות, אחד גדר של עצים, ואחד גדר של אבנים. במה דברים אמורים? בזמן שמתכונן לעשות שדה. אבל עצים - מתר. המשרש עקר חרוב וסדן שקמה, לעצים - מתר, ולשדה - אסור:

י. מחפריות שנוטל מהן אילן¹⁰ - הרי זה לא יכסם בעפר. אבל מכסם באבנים או בקש. הקוצץ בקנים - הרי זה מגביה טפח וקוצץ. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מקום שנהגו לקוץ - יחתך. לחתך - יקוץ. הרי זה מגביה טפח וקוצץ:

יא. אין מדלין את הקנים בחיצות הקנים, מפני שהיא מלאכתן. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: מתר אדם ליטע אילן סרק כדי לעשות סוג:

¹⁰ ב'מנחת בכורים' הביא גרסת הגר"א:

מחפריות שנוטל מהאילן.

והיינו אוכלין לוף במוצאי החג של שביעית, על פי רבי טרפון. אמר לו רבי יוסי: משם ראיה? עמכם הייתי, ומוצאי פסח היה:

ג. אין מוכרין פרות שביעית לחשוד על השביעית. אחד זרעים הנאכלין, ואחד זרעים שאינן נאכלין. בית שמאי אומרים: לא ימכר לו שדה בשביעית, ובית הלל מתירין:

ד. ואיזו היא ארץ ישראל? מנהר¹² דרומה של כזיב ואילוף עד כזיב. סמוך¹³ לעמון ומואב, ארץ מצרים - שתי ארצות הן, או נאכל ונעבד, או לא נאכל ולא נעבד. עירות ארץ ישראל הסמוכות לספר - מושיבין עליהן שומר, כדי שלא יפוצו נכרים, ויבזו פרות שביעית:

ה. עירות המתרות בתחום בית¹⁴ ונאסרו: - כגון ציר, וציר, ונשמי, וזיוזיון, ויגרי טב, ודגב, חורבתא, וברכה דבית חרב. עירות האסורות בתחום צורא: שגן, וכצת, ופומא ציבא, וחניתא עיליתא, וחניתא ארעיתא דאשמיעא, ובית מזיל כריא, ועמק מזיל. עירות שתובות במעשרות בתחום: ציציתה, ועינישת, ועין תרעא, ורומברד, עין יערים, וכפר יערים, דכב, חצפיא, וכפר צמת. רבי התיר כפר צמת. תחום ארץ ישראל: פרשת אשקלון, ואומר, מגדל, שרשינה, ידור, ושורא דקיסרא, שורא דעכו, וריש מייא דגעתין, וזעתין, גרמא, וכברתא, וכניתא, וקצטרי דגלילה, וקושעאיא דראתין, ומלתא דכור, וטריי רבתא, ותפנית, וסנפתה, וסוחרתתא דיתר, ומציא דגתא, ומדפה וטרחשה, ונחלה דייפצאל, ועולשתא, ואולם רבתא, ומגד¹⁵ חרוב, ורקנתא דעיון, ומישא, ותקרא כרביא

יב. בשביעית - אין מלמדין את הפרה אלא בחילת¹¹ בלבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בתוך שדה חברו מתר. ובלבד שלא יסמך לה מענה. אבא שאול אומר: מגדר בחרשין, וגוממין מעם הארץ, ובלבד שלא יקוץ בקורדום:

יג. פגין של ערב שביעית - אין חולקין אותן בשביעית, מפני שהיא מלאכתן. ובספות - מתר. בקר ובכפניות - מתר. מאימתי אדם רשאי לקוץ את האילן בשאר שני שבוע? משביא לעונת המעשרות:

יד. אין מוכרין שדה אילן לחשוד על השביעית, אלא אם כן פוסק עמו על מנת שאין לו באילן. וכן לא ימסר בשאר שני שבוע למי שחשוד על המעשרות. רבי שמעון מתיר, מפני שהוא אומר לו: 'אני מכתי את שלי, צא ותבע את שלך':

מסכת שביעית פרק רביעי

א. רבי יהודה אומר: הפרסאות - שביעית שלהן מוצאי שביעית, שהן עושין לשתי שנים. אמר לו: הרי הן אצלך בטבריא ואינן עושות אלא בנות שנתן. הטומן את הלוף בשביעית, רבי אומר: דרך ארץ טמנו בעצין כדי שלא יצמח, אף על פי שאין ראיה לדבר - זכר לדבר, שנאמר (ירמיה לב, יד): 'ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים':

ב. הלוף שעברה עליו שביעית, רבי אליעזר אומר: אם שהה שלש שנים - נותן לעניים רביע. אם שהה שתי שנים - נותן לעניים שליש. שנה אחת - נותן לעניים מחצה. מאימתי מתר אדם לקח הלוף במוצאי שביעית מקל מקום? רבי יהודה אומר: מיד. אמר רבי יהודה: מעשה והיינו בעין כושי,

¹⁴ יש גורסים: 'צווי' (אור הגנוז).

¹⁵ בירושלמי: 'ומגדל'.

¹¹ מקום חול שאי אפשר לזרע שם.

¹² צריך לומר: 'מוצד דרומה' (חסדי דוד).

¹³ יש גורסים: 'סימון'.

סינגורא, ותרנגלא עייליאי דקסרין, וקנת, ורפה, וטרכתא דמתחת לבצרת, ויגר שיהותא, ונמרים, מלח דחראי, ויבא, וחשבון, ונהלא, ורפח, וחונדא, ועמון ומואב, ורקס גאה, ונגנייה דאשקלון, ודרך הגדולה ההולכת למדבר:

ו. מודה רבי עקיבה: שאין זורעין, ואין חורשין, ואין מנכשין בסוריא, לפי שאין כיוצא בהן. הנותר בארץ, שכל כיוצא בו מתר בארץ - עושין אותו בסוריא. אין עושין אותו במחבר בקרקע בסוריא. אבל עוקרין ואוגד על ידיהן. ובלבד שלא יהא הוא מלקט, והן אוגדין על ידי. בוצרין ודורף על ידיהן. מוסקין ואוטם על ידיהן. במה דברים אמורים? במוציא פרות לחברו מתוך ביתו, או ששלח לו חברו פרות. אבל הלוקח לו מן השוק - הרי זה מתר, מלקט ביד ואינו חושש:

ז. בצלים שנכנסו מערב שביעית לשביעית, או שיצאו משביעית למוצאי שביעית, אם עשו כיוצא בהן - מתרין, ואם לאו - אסורין. אמר רבי יוסי: מעשה שזרעו כרם גדול בצלים בצפורי למוצאי שביעית. זרעוהו שעורין, והיו פועלין יורדין ומנכשין בתוכו ומביאין ירק בתוך קפותיהן. ובא מעשה לפני רבי יוחנן בן נורי, ואמר: אם עשו כיוצא בהן - מתרין, ואם לאו - אסורין:

ח. אוכלין עלי ירק, מן האפיל על הבכיר, מן הרחוק על הקרוב. התר מקום אחד - התרו כל המקומות. הלוחף והשום והבצלים, התרו יבשים - התרו לחין. לא התרו יבשים עד שתגיע הגרן. אין מינו מתיר את שאין מינו, ואין מתירין את מינו אלא על פי חכם, וכלן למוצאי שביעית - חייבות במעשרות:

ט. ירק שנטעו בערב ראש השנה של שביעית - הרי זה לא יטול ממנו בשביעית עד שירבה חדש. רבי שמעון בן אלעזר אומר: נוטל הימנו שלו, ומכניס לתוך ביתו, אף על פי שאין כיוצא בהן נמכר בשוק:

י. בראשונה היו אומרים: אין כובשין ואין מיבשין יבשת וכבשת מחוצה לארץ לארץ. אין מביאין ירקות מחוצה לארץ לארץ. רבותינו התירו שיהו מביאין ירקות מחוצה לארץ לארץ. וכשם שמביאין ירקות מחוצה לארץ לארץ - כך מביאין תבואה וקטניות מחוצה לארץ לארץ. רבי ובית דינו התירו לקח ירק במוצאי שביעית מיד:

יא. פרות שביעית שבאו לארץ - אין מוכרין אותם, לא במדה, ולא במשקל, ולא במנין, אלא הרי הן כפרות הארץ:

יב. מביאין שחלים וקרוסטמלין מחוצה לארץ לארץ, אבל לא מחוצה לארץ לארץ לעשותן בארץ. אין מביאין ענבים מחוצה לארץ לארץ, ודורכין אותן בארץ. ולא זיתים מחוצה לארץ לארץ, ועוטנין אותן בארץ. ולא הוצני פשתן מחוצה לארץ לארץ, ושורין אותן בארץ. מביאין גרוגרות וצמוקין מחוצה לארץ, אבל לא מחוצה לארץ לארץ לעשותן בארץ. רבי התיר, שיהו מביאין אותו מחוצה לארץ לעשותן בארץ:

יג. כל אילן שחנטו פרותיו קדם חמשה עשר בשבט - הרי הן לשעבר. לאחר חמשה עשר בשבט - הרי הן לעתיד לבא. רבי נחמיה אומר: במה דברים אמורים? באילן שעושה שתי ברכות בשנה, אבל אילן שאינו עושה אלא בדרך אחת, כגון: הזתים והתמרים והחרובין, אף על פי שחנטו פרותיו קדם חמשה עשר בשבט - כאלו לא חנטו אלא לאחר חמשה עשר בשבט:

יד. רבי שמעון אומר: מהוצאת עלין עד הפגים - חמשים יום. מן הפגים ועד שיהיו נובלות - חמשים יום. ומשהן נובלות עד התאנים - חמשים יום. רבי אומר: בלן - ארבעים ארבעים יום. וכלן קדם הזמן הזה - הרי הן לשעבר. לאחר הזמן הזה - הרי הן לעתיד לבא:

טו. מעשה ברבי עקיבה שלקט אתרוג באחד בשבט, ונהג בו כדברי בית שמאי

שמן של שביעית - מדליקין בו. מכרו ולקח בו שמן אחר - אין מדליקין בו:

ד. הלשישות, והלביצין, והלוענין, והבורית, והאהל - יש להן שביעית, ולדמיהן שביעית. יש להן בעור, ולדמיהן בעור. עקר חרוב, ועקר האוגה, ועלי האוג, והפרחבילה, והארן - אין להם בעור, ולא לדמיהן בעור. דין אוצר וזרע אסטיס שנוצעים בשביעית - קדשת שביעית חלה עליהן:

ה. הצבעין והפטמין - לוקחין מרסן מכל מקום ואין נמנעין. אין מוכרין אותה מחרוזות מחרוזות, אבל מוכרין אותן איכרין איכרין על גבי מטות:

ו. לא יהא מביא פלבים כופרין, וחדלות הסנאין, וחתולין, וקפוד - למכרן לנכרי ולהשכיר עליהן. אבל מוריס, וגבינת בית אונקיקי¹, והפת והשמן - שהן מתר - למכרן לנכרי ולשכב עליהן:

ז. לא יהא לוקט ירקות שדה ומוכר בשוק. אבל הוא לוקט ובנו מוכר על ידו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף ישכר פועלים ויכניס לתוך ביתו:

ח. לקח הבכור למשתה בנו או לרגל, ולא צריך לו - מתר למוכרו. רבי אומר: אומר אני, שלא ימכר אלא בדמיו. לולבי האלה, והבטנה, והאטדים, והאדל. רבי מאיר אומר: לעלים עם הלולבין - אין בעור. וחכמים אומרים: לולבין עם העלין - יש בעור. רבי שמעון אומר: לולבין - אין בעור, אבל לעלים - יש בעור מפני שגשרו מאביהן. וכלן שנוכנסו מערב שביעית לשביעית, או שיצאו משביעית למוצאי שביעית - נדונין כאילן, חוץ מן האדל -

וכדברי בית הלל. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: כדברי רבן גמליאל וכדברי רבי אליעזר. אבטולמוס ברבי יוסי העיד משום חמשה זקנים: שאתרוג - כשעת לקיטתו למעשר. ורבותינו נמנו עליו באושא: שאתרוג - כשעת לקיטתו למעשר ולבעור:

טז. רבי שמעון אומר: אתרוג שנוכנס מערב שביעית לשביעית, או שיצא משביעית למוצאי שביעית - פטור מן המעשרות, ופטור מן הבעור. שאין לה דבר שחייב במעשרות, אלא דבר שגדל בחובה ונלקט בחובה. אין לה דבר שחייב בבעור, אלא דבר שגדל בשביעית ונלקט בשביעית:

מסכת שביעית פרק חמישי

א. פרות שביעית שיצאו לחוצה לארץ - מבערן במקומן; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: מביאן לארץ ומוכרן בארץ, שנאמר (ויקרא כה, ז): "בארצך תהיה כל הבואתה לאכל":

ב. אין מביאין תרומה מחוצה לארץ. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אני ראיתי את שמעון בן כהנא שהיה שותה יין של תרומה בעכו, ואמר: 'זה בידי מקלקליא', וגזרו עליו שישתהו בספינה:

ג. עלה תמכה, וחרחבינה, עלי ורד, ועלי מלת - יש להן שביעית, ולדמיהן שביעית, ויש להן בעור, ולדמיהן בעור. עקר המלפפים, עקר ורד, ועקר מלת - אין להן שביעית, ולא לדמיהן שביעית, אין להם בעור, ולא לדמיהן בעור. רבי מאיר אומר: דמיהן מתבערין בראש השנה. אמרו לו: להם - אין בעור, קל וחמר לדמיהן! אמר להם: מחמיר אני בדמים יותר מן העקר.

¹ - 'שם כפר שרב עגלים הנמצאים שם קרבים לעבודה זרה' (רבי עובדיה מפרטנורא עבודה זרה ב, ד).

שגדון פירק. העיד רבי יוסי בן ידעיה הפשם לפני רבי עקיבה משום רבי טרפון: שיש לקטף - שביעית. עלי זיתים ועלי קנים ועלי חרובין - אין להן בעור, לפי שאין כלין:

ט. הורד חדש שכבשו בשמן ישן - ילקט את הורד והשמן מתר. ישן בחדש - חייב בבעור. החרובין חדשין שכבשו בשמן ישן - ילקט את החרובין והיין מתר. ישנין בחדש - חייבין בבעור:

י. רבי אלעזר אומר: חבילי אזוב, והפאה, והקורנית שהכניסן לעצים - אין מסיקין בהן. למאכל בהמה - אין מסיקין בהן. רבי שמעון אומר: אף קלחין של בית השלחין שיכשו - אסורין בהנאה:

יא. חציר וירקות שדה שלקטן להטין בהן¹⁷ - אין רשאי להטין בהן. למאכל בהמה - אין רשאי להטין בהן. עידית שלקטה למאכל בהמה - הרי זה צריך לבער. נתנה תחת הכר - הרי היא כמבערת. תבן של שביעית - אין נותנין אותו לתוף הכר ולא לתוף הטיט. אם נתנהו אחרים - הרי הוא כמבער:

יב. תגור שהסיקו בתבן ובקש של שביעית - יוצן. מוכרין אוכלי אדם ואוכלי בהמה - לקח בהן אכל אדם. ואין מוכרין אוכלי בהמה - לקח בהן אוכלי בהמה, ואין צריך לומר: אוכלי אדם - לקח בהן אוכלי בהמה:

יג. פרות שביעית - אין מאכילין אותן לבהמה, ולחיה ולעופות. אם הלכה בהמה מאליה לתחת תאנה ואוכלת בתאנים, לתוף חרוב ואוכלת בחרובין - אין מחיבין אותה להחזירה, משום שנאמר (ויקרא כה, ז): "ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל":

יד. מאכילין את אכסניא פרות שביעית. ואין מאכילין, לא את הנכרי ולא את השכיר פרות שביעית. ואם היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, או שקצצו מזונותיו עליו - מאכילין אותו פרות שביעית:

טו. אין בית דין פוסקין לאשה פרות שביעית. אבל נזונית היא משל בעלה. ספיחין של שביעית - אין תולשין אותן ביד. אבל חורש כדרכו. ובהמה - רועה כדרכה:

מסכת שביעית פרק שישי

א. שביעית - נתנה לאכילה לשתיה ולסיכה, לאכול דבר שדרכו לאכל, ולשתות דבר שדרכו לשתות, ולסוף דבר שדרכו לסוף. כיצד לאכל דבר שדרכו לאכל? אין מחיבין אותו לאכל קנובת של ירק, ולא פת שעפשה, ולא תבשיל שעבר צורתו. כיצד לשתות דבר שדרכו לשתות? אין מחיבין אותו להיות גומע אניגרון ואסנגרין, ולשתות יין בשמרינו:

ב. החושש בגרונו - לא יערענו שמן, אבל נותן שמן הרבה לתוף אניגרון וכולע. החושש בשניו - לא יגמע בהן את החמץ ויהא פולט, אבל מגמע וכולע ומטביל כדרכו ואינו חושש:

ג. כיצד לסוף דבר שדרכו לסוף? סף אדם שמן על גבי מכתו, ובלבד שלא יטול במוך ויתן על גבי מכתו. החושש בראשו, וכל מי שעלו בו חטטין - סף את השמן ואין סף יין וחמץ, שהשמן - דרכו לסיכה, יין וחמץ - אין דרכן לסיכה:

ד. יין של שביעית שנפל לתוף המוריס - צריך לבער. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: הרי הוא כמבער. נותן אדם דבלה וגרוגרות

¹⁷ ב'חסדי דוד' גרס לפי הירושלמי: 'חציר וירקות שדה שלקטן לתמן בהם - רשאי לתמן בהם. למאכל אדם - אסור לתמן בהם'.

יא. בית שמאי אומרים: אין מוכרין פרות שביעית במעות, אלא בפרות, כדי שלא יקח בהן קרדם. ובית הלל מתירין. אין מוכרין פרות שביעית לחשוד על השביעית, אלא מזון שלש סעודות. במה דברים אמורים? בדבר המתקיים. אבל דבר שאין מתקיים, אפלו מאה סעודות - מתר:

יב. אין מוכרין ואין לוקחין מן הכותי ומן הנכרי פרות שביעית. אחרים אומרים: מוכרין לכותי עד ארבע אסרות:

יג. הלוקח מן הנחתום כפר בפונדיון, ואמר לו: 'שאלקט יקות שדה ואביא לך' - מתר. רבי יהודה ורבי נחמיה אוסרין:

יד. חמשה שהיו מלקטין ירק - לא יהא אחד מוכר לכלם, אלא אחד מהן מוכר שלו ושלחן. חמשה אחין שהיו מלקטין ירק - אחד מוכר על ידי בלן, ובלבד שלא יעשוהו פלטר:

טו. חנוני שהיה מגדל ירק של שביעית - לא יהא מחשב שכרו מירק, אלא מחשב הוא מזין ומשמן, שכר בטלה:

טז. לא יאמר אדם לחברו: 'העלה את הפרות אלו לירושלים לחלק'. אלא אומר לו: 'העלם שנאכלם בירושלים ונשנתה אני ואתה'. וכן לא יאמר אדם לעני: 'הילך סלע זו והבא לי לקט היום'; 'הבא לי שכחה היום'; 'הבא לי פאה היום'. אלא אומר לו: 'בלקט שתביא היום'; 'בפאה שתביא היום':

יז. וכן מי שהיתה בידו סלע של שביעית, ומבקש לקח בה חלוק - הולך אצל חנוני ואומר לו: 'תן לי בזה פרות, ונותן לו. והלה אומר לו: 'הרי פרות האלו נתונין לך במתנה'. והלה אומר: 'הרי סלע נתון לך במתנה'. והוא נותן לו חלוק במתנה. פרות שביעית - אין לוקחין בהן מים ומלח. רבי יוסי אומר: לוקחין בהם מים ומלח]:

יח. פרות שביעית - אין נותנין אותן, לא לתוך המשרה, ולא לתוך הכבוסה. רבי יוסי

לתוך התבשיל, כדרך שנותן את התבלין, ולא יסחטם להוציא מהן משקין, וכתבלין - מתר מפני שהיא מלאכתן. צורר את התבלין ונותנו לתוך התבשיל, אם בטל, טעמן - מתרים, ואם לאו - אסורין:

ה. אין עושין את היין אלונתית, ואת השמן ערב, ואם עשה את היין אלונתית ואת השמן ערב - סף את השמן ואין סף מין וחמץ. שהשמן - דרכו לסיכה, ויין וחמץ - אין דרכן לסיכה:

ו. לא יתן אדם שמן של שביעית על גבי טבלא של שיש להתעגל עליה. רבן שמעון בן גמליאל מתיר שמן של שביעית. אין סכין אותו בידים טמאות. נפל על בשרו - משפשפו אפלו בידים טמאות:

ז. שמן של שביעית - אין חוסמין בו תנור וכירים. ואין סכין בו מנעל וסנדל. לא יסוף את רגלו שמן והוא בתוך מנעל. ולא יסוף את רגלו והוא סנדל. אבל סף את רגלו ונותנה למנעל. סף את רגלו ונותנה לסנדל. סף אדם את עצמו שמן של שביעית, ומתעגל על גבי קטבליא חדשה ואינו חושש:

ח. אין מפטמין שמן של שביעית. אבל לוקחין שמן ערב לסיכה מפל מקום. שמן של שביעית - אין נותנין אותו לתוך המדורה. רבי יוסי אומר: טובל בהן עץ, ונותנו לתוך מדורה. מסיקין בגפת ובזגין של שביעית. אבל אין מדליקין בגאזים, ואין מסיקין בזיתים:

ט. אין מוכרין פרות שביעית: לא במדה, ולא במנין, ולא במשקל. ולא יהא מודד את החבית ומוכרה כמות שהיא. כלכלה, ומוכרה כמות שהיא. אלא אומר לו: 'חבית זו אני מוכר לך בדינר', 'כלכלה זו אני מוכר לך בטריסית':

י. לא ימלא את הכלכלה ויוצא ומוכרה בשוק. אף בשאר שגי שבויע - אסור, שזו דרך הרמיות:

אומר: נותנין אותן לתוך הכבוסה. החמרין, והגמלין, והספנין, שהיו עושין בשביעית, שָׂכָרָן - שְׁבִיעִית:

יט. זיתים של שביעית - אין עושין אותן בקתבי¹⁸. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. רבן גמליאל ובית דינו התקינו, שיהיו עושין אותן בקותב. רבי יהודה אומר: טוחנן ברחים שלא נטחן בה בשאר שני שבוע. רבי שמעון אומר: כותש ומקפה בערבה:

כ. ענבים של שביעית - אין דורכין אותן בגת, אבל דורכין אותן בערבה. רבי יהודה אומר: דורכין ביד, כחבית. תאנים של שביעית - אין עושין אותן דבלה, אבל עושין אותן גרוגרות. רבי יהודה אומר: ממצען ומנגב ביד:

כא. מפררין רמונין לעשותן פֶּרֶד¹⁹. וסוחטים ענבים לעשותן צמוקים. אין לוקחין תרומה בדמי שביעית, שלא יביאה לידי פסול. ורבי שמעון מתיר:

¹⁹ שמוציא להלוהית הרמון ונגעשה כמו צמוקים בענבים.

¹⁸ עץ גדול שנותנים על הזיתים כבית הדב, ואסור, דהנה כדרך הפוצרים.

<p>4</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כד 24</p>	<p>עלות השחר _____ 4:18 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:39 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 8:30 בבלי: יומא פד • ירושלמי: סוטה לז • תוספתא: כלאים ה נ"ך: משלי ז-ט • רמב"ם: כלאים ה</p>
<p>5</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כה 25</p>	<p>עלות השחר _____ 4:19 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:39 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:06 שקיעה _____ 8:30 בבלי: יומא פה • ירושלמי: סוטה לח • תוספתא: שביעית א נ"ך: משלי ה-ו • רמב"ם: כלאים ו</p>
<p>6</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כו 26</p>	<p>עלות השחר _____ 4:19 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:40 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:07 שקיעה _____ 8:29 בבלי: יומא פו • ירושלמי: סוטה לט • תוספתא: שביעית ב נ"ך: משלי ז-ח • רמב"ם: כלאים ז</p>
<p>7</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כז 27</p>	<p>עלות השחר _____ 4:20 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:40 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:07 שקיעה _____ 8:29 בבלי: יומא פז • ירושלמי: סוטה מ • תוספתא: שביעית ג נ"ך: משלי י-יב • רמב"ם: כלאים ח</p>
<p>8</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כח 28</p>	<p>יום כפור קטן עלות השחר _____ 4:20 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:40 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:07 שקיעה _____ 8:29 בבלי: יומא פח • ירושלמי: סוטה מא • תוספתא: שביעית ד נ"ך: משלי יא-יג • רמב"ם: כלאים ט</p>
<p>9</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כט 29</p>	<p>תקופה: 1:30am עלות השחר _____ 4:21 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:07 שקיעה _____ 8:28 בבלי: סוכה ב • ירושלמי: סוטה מב • תוספתא: שביעית ה נ"ך: משלי יג-יד • רמב"ם: כלאים י</p>
<p>10</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>א 1</p>	<p>מטות - מסעי, ר"ח מנחם אב, פרק ב Rosh Chodesh Av עלות השחר _____ 4:22 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:41 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:08 שקיעה _____ 8:28 בבלי: סוכה ג • ירושלמי: סוטה מג • תוספתא: שביעית ו נ"ך: משלי טו-טז • רמב"ם: תמנות עניים ו</p>

Candle Lighting 8:11 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 9:41 זמן מוצש"ק

וְעַר עִם הָאֵט לִיב אַ צְדִיק, דַּאָרף אַכְטוֹנִג גַּעבֵן אַז ס'זאַל נִישְׁט אַרױסגַּיִן אַ
שְׁלַעכְטע נְאֻמֶען אױף דַּעם צְדִיק.
(קפ"ר המדות אות צדיק סימן ס"ט)